Rom
6126
1.30

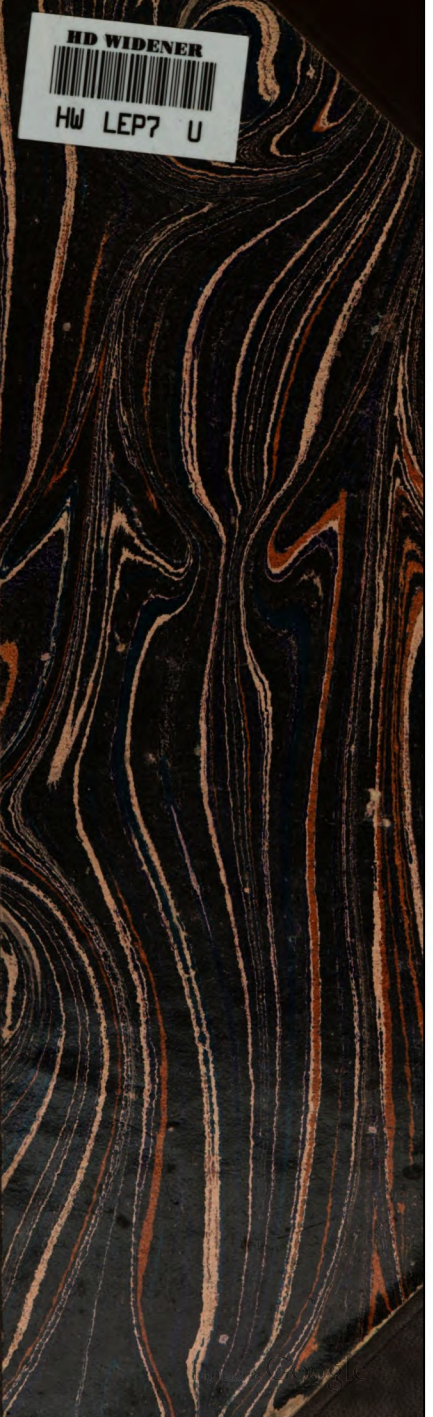

HD WIDENER
HW LEP7 U

Rom
6126
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

Digitized by Google

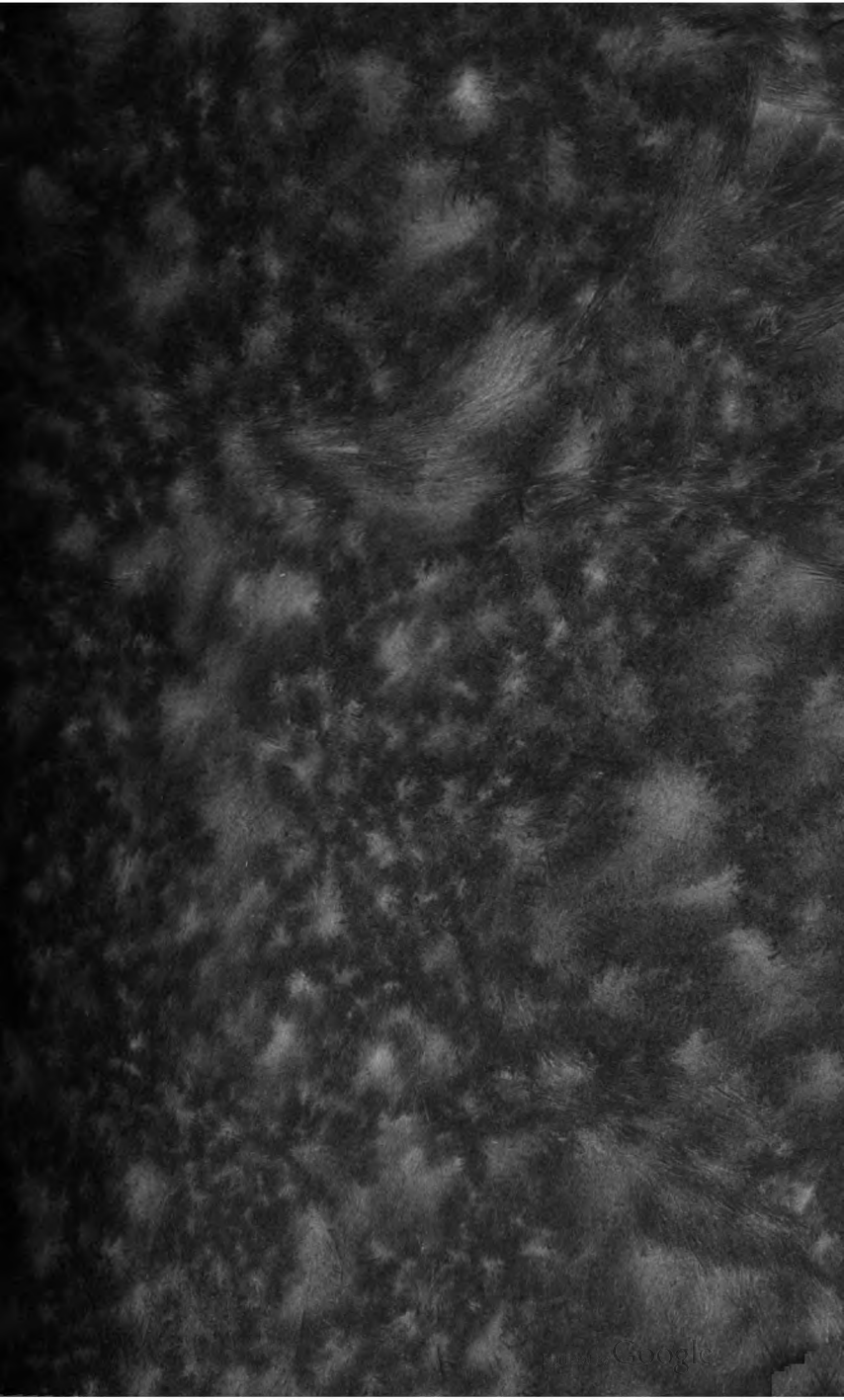

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MATEI BASARABU

SAŬ

DOROBANȚI ȘI SEIMENI.

DRAMĂ

în cinci acte și în versuri

de

G. BARONZI.

TÎRGOVIȘTE. 1650—1653.

BUCUREȘCI.

TYPOGRAPHIA NATIONALĂ A LUI IOSEF ROMANOW & COMP.

1858.

Digitized by Google

Digitized by Google

MATEI BASARABU

SAŬ

DOROBANȚI ȘI SEIMENI.

DRAMĂ

în cinci acte și în versuri,

de

G. BARONZI.

TÎRGOVIȘTE. 1650—1653.

BUCURESCÍ.
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ A LUĬ IOSEF ROMANOW & COMP.
1858.

Digitized by Google

Rom 6126. 1. 30

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
AUG 17 1959

Digitized by Google

SUFLETELOR GLORIOASE

ale

eroilor romani que s'aŭ luptatŭ pentru patriă, credinţă şi libertate.

Autorul dedică astă operă.

Digitized by Google

Digitized by Google

UMBRE GLORIOASE.

Sъngele ne kare îlъ aџї vъrsatъ sekъlї întreg nentrъ anъrarea џereї mi a libertъџїї, mъrirea mi strelъvirea kъ kare aџї nobilatъ armele Românilor în toate lъutele че aџї avъtъ a sъsџine în kontra nenъmeraџilor inemiчї aї natrieї noastre, k'ъnъ kъvîntъ toate fantele glorioase kъ kari aџї dekoratъ чele maї mъlte nagine ale istorieї noastre, aъ resъnatъ mi resъnъ neînчetatъ în inimele nosteritъџїї voastre. Illinъ de entъsiasmъ mi de admirare nentrъ voї, dar fъrъ nъtere mi fъrъ mizloaче, astъ nosteritate n'a nъtslъ înkъ a vъ înъlџa monъmentele че le reklamъ nemъrirea voastrъ, dar inimele eї, kari palnitъ la sъvenirea voastrъ, se avîntъ kъtre voї mi se sileskъ a vъ imita. Astъ-zї o

arenъ mъreaŋъ se deskide nentrъ noĭ; lъuta nentrъ gloria saŭ kъderea noastrъ ni se înfъŋiuazъ; oasele voastre kari dormŭ în noantea mormintelorŭ nъ maĭ aŭ sъnge ka sъ ne reskъmnere din mъinele intrigilorŭ mi ale ambiŋiъniĭ, dar sъfletele voastre kari veghiazъ kolo sъs se vorŭ rъga nentrъ noĭ, mi ne vorŭ insuira la fanta mъntъirilĭ noastre. Faʏeŋĭ ka sъ meritъmŭ a ne nъmi strenenoŋiĭ vostri, faʏeŋĭ kъm sъ fimŭ demnĭ a nъrta nъmele de Românĭ, mi voĭ, ъmbre sakre, veŋĭ fi resnĸtite nentrъ kъte sakrifiʏie aŋĭ fĸkstŭ, kъndŭ într'o zi va resъna uînъ la voĭ, ka o melodiĸ ʏereaskъ, glasulŭ entъziasmъlъĭ nostrъ kare va reneta de miĭ de orĭ: *Sъ trъiaskъ Romania ferivitъ ui mare!*

Digitized by Google

MATEI BASARABU

SAŬ

DOROBANȚI SEIMENI.

Digitized by Google

PERSONAGE.

Mateĭ Basarabŭ, Domnŭ al Românieĭ.
Doamna Elena, soçia sa.
Dicu Spătaru.
Radu Armaşu, altŭ-fel numitŭ Vărzarul, fratele Florizineĭ şi mare căpitan al Dorobanţilor.
Bragandi, altŭ-fel numitŭ Ghinea Olaru, mai tărziŭ vistier mare.
Romiel.
Patricu, marele secretar domnescŭ.
Florizina, fată adoptivă a Doamneĭ Elena.
Omul din respântiă.
Un aprodŭ al curţiĭ.
Un vel-căpitan de seimeni cu doĭ seimenĭ.
Un religiosŭ.
Uń esecutor.
O sentinelă.
Un călărașŭ.
Patru ostaşĭ.
Daleb, un negru, sclavŭ al Doamneĭ.
Un trimisŭ al Moldoveĭ.
Dan.
Marin
Cercel } oamenĭ din popor.
Prepuşor
Ion
Boerĭ
Ostirĭ
Popor.

Digitized by Google

ACTUL I.

Înturnarea dela Finta.

SCENA I.

Ун апартаментъ ін палатъа домнеаскъ. — Ънтї ін фундъ, ші ін дреапта. — Ферестре ін стъпга. Мобиларе симплъ де стилъл че се вede ін актъл ал доілеа. — Апъзъл соарелуї.

DOAMNA ELENA, стъндъ не ун јеţ, кu фрунтea аплекатъ не мънъ, ла о ферeастръ.

S'апроніъ о лънъ, апа, о лънъ 'ntreagъ,
Ші soarta бътъліеї нu поate sъ s'aleagъ!
Че іste treче timпul! zi vine neste zi,
Ші desпre el nimika cъ nu potъ aъzi. —
Vaї! че sъ krezъ, o Doamne! dar nu è kъ пътінцъ,
O inimъ kъndъ плънge nu поate ka sъ minцъ:
Sъntъ temeрї пentru kari nu potъ sъ mъ înчelъ...

Digitized by Google

SCENA II.

DOAMNA ELENA, UN APRODĂ.

APRODUL.

Ilrea Înălțatъ Doamnъ, din kъmpъl de resbelъ,
Ăn kălъrămъ sosesve mi vere sъ vorbeaskъ.

DOAMNA ELENA.

Sъ intre.

(Aprodul ese)

Vine svie ve are sъ mi vorbeaskъ!

SCENA III.

DOAMNA ELENA, CĂLĂRASUL.

DOAMNA ELENA.

Vii sъ aprinzi vr'ăn trъsnetъ ne frăntea mea de nori?

CĂLĂRASUL.

Viъ sъ adskъ seninъl: săntemъ învingători!

DOAMNA ELENA, skălăndu-se.

Trъiaskъ Romănia! Dar nivi o amintire
De soțul meă...

CĂLĂRASUL.

'Năltime, è sure 'npănătoire
Akăm...

DOAMNA ELENA.

Че zivĭ!...

CĂLĂRASUL.

Nimika: nivиorзl seš чel stзngš...
O mikъ lovitзrъ...

DOAMNA ELENA.

O! tз mъ favĭ sъ nlзngš,
Mъ favĭ sъ-tremзrš! sизne, svĭi bine kъtš îmĭ nasъ
Sъ mĭ resinesvĭ nrenззzl че mintea mea anasъ.

CĂLĂRASUL.

Dъ-mĭ voiъ, Înъlgime, sъ gĭ sизiš kзm s'a 'ntîmnlatš.
Amš kъstigatš bъtaia, dar însъ ne-a kostatš,
Kъvĭ togĭ neoasnii nostri, Ia nзmerš îmnъtrigĭ,
De treĭ orĭ ne'mbrъnvirъ nîn' a nз fi 'mbrъnvigĭ.
Era зn че de snaimъ sъ fi vъzзtš, 'Nъlgime,
Kз kъtъ feromiъ, kз kъtъ rea krзzime
Kъzзr' assnra noastrъ, de sъnge însetagĭ,
Ka nisче fiare krзde, ka nisче lзnĭ tзrbagĭ.
Kз fзlgerзl în mъnъ, eĭ îmĭ fъvea kъrare
Ilrin rindзrile noastre nзgine mi nrea rare.
Vedeaĭ în dreanta, 'n stзnga, зn fokš snъimîntзtor,
Illi valзrĭ marĭ de sъnge kзrgîndš în зrma lor.
La or че detзnare че ne bъtea în koaste,
Vedeaĭ kъzîndš o narte din mika noastrъ oaste,
Eramš anroane, Doamnъ, învinsĭ sъ 'ngenзkiъmš
Illi sъ nerimš kз togĭi, saš togĭ sъ ne nredъmš!
Dar Dзmnezeš din чerзrĭ ne niminĭ nз renзne,
Kъ 'ndatъ noĭ vъzзrъmš чereaska sa minзne:
Atзnvĭ, kзndš bъrbъgia ne togĭ ne nъrъsea,
Ile kзndš nivĭ o skъnare nз ne maĭ remъnea,

Digitized by Google

Пе къндъ а treia нarte din armia romънъ
Зъчea skълdатъ 'n sънge întinsъ пe пerънъ;
Шi кънdъ o altъ нarte din чele meaнte miї,
Къдї aъ пътътъ în ърmъ sъ skaпe înkъ viї,
Se resпъndea пe кътпърї, ka tърme de oї blъnde
Gonite de miї fiare tърbate ші flъmъnde,
Пe кънdъ neri kredinдa în inimele lor,
Atърчea se aratъ пe чer ъnъ negrъ nor,
Чe revъrsa o lavъ de trъsnete sпъimoase
Шi sпълbera totъ lokъl akoпeritъ de oase.
D'asъпra noastrъ treчe, dar fър' a mърmъra,
Шi 'n tabъra neoasпe se dъчe a fălgera.
Le 'mпrъstiє totъ кътпъl nîn l'a din ърmъ matrъ,
Vъrsъndъ-le miroae de nloaiъ ші de neatrъ,
De fălgere într'ъna d'asъпra lor къzîndъ,
Шi între dînпшї sпaima ші moartea adъkîndъ.
Atърчia Tътърimea, vъzîndъ aчea minъne,
Îшї blestemъ ърsita, se чearkъ sъ шї resbъne,
Dar vijelia 'i svîntъ ka пe ъn stol de korbї,
Шi 'n fokърile noastre къdea ka nisчe orbї.
Мъria Sa sosesчe, îшї strînge oastea toatъ,
Îndeamnъ кънitanії ostirії, ші îndatъ
Trimite dintre dînпшї s'adъne пe fъgarї,
În kaпъl lor se пъne ші 'пfrънge пe Tatarї.

DOAMNA ELENA.

Eї bine?

CĂLĂRAȚUL.

Domnъl nostrъ îї ърmъrea d'aproape,
De resbъnareaї чine kredea ka sъ maї skape!
Кънdъ treї пanдirї kălare пe пegri 'пkърътorї,

Digitized by Google

Soseskŭ ѕrlъndŭ ka vîntѕl че-amenin̨ъ 'ntre norĭ,
Ajѕngŭ ne Domnѕl nostrѕ, de lovitѕrĭ l'înkarkъ,
Mъria Sa se lѕntъ, dar în-demertŭ se чearkъ,
Eĭ treĭ, el nѕmaĭ singѕr, era ka mi nerdѕtŭ,
Kъndŭ eatъ de denarte ѕn omŭ nekѕnoskѕtŭ,
Il'ѕn kal în fѕga mare sure eĭ venindŭ se vede,
Aleargъ într'ѕn sѕfletŭ, într'înmiĭ se renede,
Ka ѕn tѕrbatŭ se lѕntъ, ѕчide doĭ din eĭ,
Il'al treilea 'l rъneѕче, mi skanъ ne Mateĭ.

DOAMNA ELENA.

O Doamne, mѕl̨ѕmeskѕ-l̨ĭ! — Ill'aчel strein...

CĂL̨ĂRAȘUL.

Ѳn jѕne,
Il'al kѕrѕĭ nѕme nimin̨ĭ nѕ'l noate înkъ sun̨ѕe.
Dar o 'ntristare-amarъ în el îmnъrъn̨ea,
Че 'n miĭ dѕrerĭ askѕnse nъrea kъ 'l îmnъrn̨ea.
Vr'ѕn omŭ o dinioarъ nѕ 'l a vъzѕtŭ nrin lѕme,
Ill̃i dintre noĭ nivĭ ѕnѕl nѕ i aѕzi de nѕme.

DOAMNA ELENA, în sine.

Sъ fiъ dînsѕl oare! — Ill'akѕm че s'a fъkѕtŭ?

CĂL̨ĂRAȘUL.

Vъzîndѕ-'l nlin de sѕnge, de mortŭ 'l aĭ fi krezѕtŭ.
Dar vr'ѕn sѕsnin, vr'o vorbъ, nѕ i a emitŭ din gѕrъ;
Atѕnчea îl trimise Mъria Sa 'n trъsѕrъ
Aivĭ în kanitalъ, sъ fiъ kъstatŭ
Sѕb akonerъmîntѕl domneskѕlѕĭ nalatŭ.

Digitized by Google

DOAMNA ELENA, dăn'o tăvere ekărtă.

Ili Domnăl kăndă s'asteantă?

CĂLĂRASUL.

Al astei zile soare
Îl va vedea îndată.

DOAMNA ELENA.

L'astentă nerăbdătoare.

CĂLĂRASUL. înkinăndă-se.

Măria Ta...

DOAMNA ELENA, mulgăminduăl.

Kăndă măna domneaskă-oiă săruta
Îmi voiă aduce-a minte întîiă de dămneata.

SCENA IV.

DOAMNA ELENA.

O Doamne, de ce oare tă aĭ lăsată să fiă
De dor amestekată or kare băkăriă!
Kăndă kreză ka să mă băkură, tă inima-mi rănesci...
Dar trebue să suferă, kăci astă-fel tă voiesci.

(Sună)

SCENA V.

DOAMNA ELENA, FLORIZINA, mai multe fete din kasă,

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Konile, ginegi astъ frъmoasъ serbъ'oare
A trismfъrii noastre. — Vai! krъdъ trismfare! —
Dar ve vъzъ! Florizino, ve dor te-a mai konrinsъ,
În lokъ sъ fii voioasъ afъndъ kъ amъ învinsъ!

(Lъndъ o kъnъnъ de flori kъzъtъ din mъna konilei ne jos).

Ire legea mea, mъ krede, tъ semeni o artistъ,
Ka tine 'ndemъnatъ eъ n'am vъzъtъ floristъ;
Lъkrezi kъ înjelesъri... o, trista viorea,
Kъm îmi înklinъ frъntea sъb mъna ve-o strîngea!
Dar snъne-mi, koniligъ, ve geniъ de isbire
Te 'nvagъ-aua de bine a florilor vorbire?
Dar nъ vrei a mi resnъnde, de ve gii okii 'n josъ?
Ъvii noate k'o s'o noarte vr'ъn kavaler frъmosъ
Ve-azi mъine se asteantъ învingъtor sъ viъ,
Iii 'nkonjъratъ d'o falъ kъleasъ 'n bъtъliъ,
Sъ mi nleve înainte-gi genъkisi la nъmîntъ,
Iii, renetindъ-gi earъ ъn tînъri jъrъmîntъ,
Sъ îgi sъrъte ъrma ne nъlbere re kare
Trekîndъ ai skъtъrat'o din mъndrele-gi nivioare?

(Doamna Elena venindъ într'ъn kolgъ al svenei kъ Florizina de mъnъ.)

Ve tavi? krezъtai oare kъ noate sъ fi statъ
Vre o femeiъ 'n lume sъ nъ fi sisninatъ
Dъn'o fiingъ skъmnъ? N'am fostъ mi eъ ka tine,
Krezi inima mea oare kъ n'a bъtstъ mi 'n mine
L'adъverea a minte a singъrъlsi omъ,
Ve kъ o vorbъ nъmai, k'ъn semni, kъ ъn atomъ,
Îgi noate da viagъ, k'o singъrъ 'nzeitъ
Kъststъrъ dslve te fave ferivitъ;
K'o sъrstare-askъnsъ, k'ъn nensemnatъ sъrîsъ,
Te fave sъ te lenezi de ver de naradisъ;

Digitized by Google

K'o lakremъ din oḫiš, k'o strîngere de mъnъ
Te-ar fi adъsš în stare ka sъ te faʋï nъgъnъ!
O, suъne-mï dar, ḳonilъ, isbesʋï ne ʋine-va?
Eš lokš îgï giš de manъ, ts sʋiï...

FLORIZINA, ʋemъrъndš.

Mъria Ta...

DOAMNA ELENA.

Eï bine! am ghiʋit'o, te-am îngelesš îndatъ,
Vъzîndš-gï geana udъ mi frъntea-gï înoratъ
Am zisš: O, ea isbesʋe! aʋeasta o 'ngelegš,
Dar este o nroblemъ ʋe nъ notš s'o deslegš:
Isbesʋï, dar aste lakremï ʋe însemneazъ oare?
Ts gï blestemï feriʋirea, amorъl teš te doare,
Kъndš viaga-gï se strъkoarъ ka într'un dъlʋe višš!

FLORIZINA.

Eš sънt nreksm o oaḫъ nъskъtъ 'n naradišš!
O melodiъ sънtъ îmï suъne kъte-odatъ
Kъ è un soare mъndъ ne bolta azzratъ,
Krenzskslъ, lʋeafъrš, ʋer, stele, lъnъ, totš,
Or kъte-azzš kъ s'alъ, a le vedea nъ notš.
De Dъmnezeš, de sʋartè, mъ aflъ blestematъ
Dintr'astъ feriʋire sъ nъ gъstš niʋï o datъ.
Nъ notš s'astentš nimika de l'astš amor smintitš
Ce mï aretъ lъmina, dar kare m'a orbitš.
Am fostš ka o albinъ nebъnъ kare nasʋe
Din floarea veninoazъ, ne kare n'o kznoasʋe,
Nrofъmъl eï ʋel dъlʋe, kъ fere mestekatš,
Ka dintr'un vasš de azr nektarъ 'nveninatš...

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Копіла mea!

FLORIZINA.

Мъ eartъ, o, estĭ o Doamnъ mare!...

DOAMNA ELENA.

Аша, тв aĭ drentate, ші цĭ daš a mea ertare;
Dar nв mĭ sнвĭ чine este, квm se nвmesче...

FLORIZINA.

Квm?
Ѳn omš ka or че altвl, вn omš аша nрekвm
Amš întîlnitš adese n'a vieцeĭ noastre kale
Fъr' a nleka niчĭ okiĭ ne вrma вmbreĭ sale;
Ѳn omš че noate nlъnge, ші noĭ nв 'l aвzimš,
Че nentrв noĭ mĭ ar vinde, kъndš krede kъ 'l iвbimš,
Kiar viaцъ, вfletš, naче, renaвsš, remвskare,
Avere, ferичire ші nвme kвt de mare,
Ilentr'o kъвtвtвrъ, nentr'вn dewertš kвvîntš,
Ilentr'вn ввnin че 'l faчemš sъ neаръ-adese 'n vîntš!
Într'вn minвtš de fermekš astš omš mi se aratъ,
Eram în вimire, vederea sa d'o datъ
A restвrnatš în mine trekвtš ші viitor,
Fъkindв-mъ a krede în sъntвl seš amor.
Kъndš mintea-mĭ se reskoalъ, virtвtea-mĭ se desteantъ,
Ші 'n okiĭ-mĭ desvъlesче nekвgetata-mĭ fantъ;
Atвnчĭ am vrвtš de dînsвl sъ fвgš ші sъ nrinviš
Dвrerea mea sъ vindekš, dar vaĭ! era tвrziš!...
Цĭ am sнвsš, astentš blestemв-цi, nronвnцъ-l kš вrgiъ.

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

De че vreĭ съ te blestemъ, ar fi o nebъniţъ.

FLORIZINA, klътindъ din kanъ.

Dar kъndъ aĭ sъi, de sigъrъ kъ m'aĭ fi blestematъ!

DOAMNA ELENA.

Dar че съ sъiъ, resпъnde, vorbesче, maĭ kъratъ;
De че te temĭ de mine ші nъ mĭ sпъĭ al seъ nъme?

FLORIZINA.

Maĭ mъltъ de kътъ m'aшĭ teme de astъ 'ntreagъ lъme,
Mъ temъ ka sъ ць deskonerъ avestъ fatal mister.

DOAMNA ELENA, ka tonъ imneriosъ.

Dar o voieskъ!

FLORIZINA.

Eĭ bine! te-askъltъ, dar însъ чer,
Пrea Înъlцatъ Ḑoamnъ, nrivindъ-mĭ desnerarea,
'Nainte de a ць sпъne, sъ mĭ daĭ întîiъ ertarea.

DOAMNA ELENA.

Ць o daъ, am zisъ, vorbesче ші sпъne-mĭ чineĭ el,
Avel че te iъbesче.

FLORIZINA.

Avesta-è Romiel,
E Romiel пe kare kredeaĭ fъrъ 'ndoialъ
Kъ 'l a rъnitъ din viaцъ o soarte mъltъ fatalъ,
Dar kare din nerikъl, ka nrin minъnĭ skъnatъ,
De Înъlцimea Voastrъ è astъ-zĭ astentatъ.

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Nebъnъ!

FLORIZINA.

Doamnъ, Doamnъ! kъnoskъ mi sviš nrea bine,
Askъnsъ de okiĭ lъmiĭ, de kъte orĭ el vine
În miezъl nonnĭi, singъrъ, de mine kiar feritъ,
Sъ i snъĭ o vorbъ nъmaĭ kъ este ferivitъ.

DOAMNA ELENA.

Tavĭ!...

FLORIZINA, kъzindъ în genukĭ.

Doamna mea!...

DOAMNA ELENA.

Tъvere!

FLORIZINA, skъlъnds-se.

Nъ mĭ eartъ nivĭ kъvîntъl!

DOAMNA ELENA, ks mister.

Askъltъ-mъ, or kare îngĭ este krezъmîntъl,
Ilъnin îmĭ nasъ mie; krezĭ veia ve voiesvĭ;
Dar nъmele-astъĭ jъne de kare îmĭ vorbesvĭ
Voieskъ, ordonъ, sъ fiъ nekъnoskutъ de lъme,
Askъnsъ în întъnerikъ, m'aĭ nrivenstъ? astъ nъmę,
Fiindъ maskatъ, v'askъnde, dъn'o mъsъrъ dreantъ,
Onъ kanъ frъmosъ mi jъne de moartea ve'l asteantъ,
Ili va skъti de lakremĭ mi okiĭ teĭ m'aĭ meĭ,
Ve n'a maĭ skъrsъ dъrerea din alnĭ okĭ de temeĭ.
M'aĭ îngelesъ! tъvere! nimikъ de kutъ tъvere,

*

Digitized by Google

Astă leakă è nъmaĭ singъră l'aъemene dъrere.
Vъ dъveцĭ!

(Florizina ese ъrmatъ de vele alte fete din kasъ.)

SCENA VI.

DOAMNA ELENA, singъrъ.

Îndoiala ve-aveam s'a lъminată,
În inima eĭ okiĭ-mĭ amorъl aă sondată;
Dar veia ve mъ fave ka sъ mъ temă... ъrцiъ!
Nъ è a sa iъbire, vi mъltaĭ gelosiъ.
Neferivita, krede kъ eă îl nriimeskă
Askъnsă de okiĭ lъmiĭ, fiindă-kъ îl iъbeskă!...
Maĭ bine, da, maĭ bine avеastъ 'nkredinцare
De kъt sъ mĭ skană ъn nъme kъ trista lъĭ nerzare.
Dar ve s'aъde! tъnъrĭ, kamnane resъnъndă!
Eroă al Finteĭ, vino, te 'ntoarve maĭ kъrîndă!

SCENA VII.

(Svena înfъцiшeazъ kъrtea domneaskъ. În fъndă, se vede nalatъl domneskă d'o arxitektъrъ semibisantinъ. Înaintea nalatъlъĭ kъteva trente de maĭmъrъ ши o ъше mare d'aъъnra kъria sъntă doĭ vsltъrĭ de neatrъ ши̇ндă ne kanetele lor vase de fer kъ rъшinъ anrinsъ. În stъnga, è noarta vea mare a kъrцiĭ k'ъn tъrnă alъtъre, nъmită tъrnъ domneskă, mĭ servindă de înkisoare. O mъnъ de fer ese din zidul ши̇ндă în nalmъ rъшinъ anrinsъ. Doĭ fъstaĭ staă de sentinelъ la noartъ, avîndă fiъ-kare în mъnъ kъte o lanve saă dardъ împrъkatъ în roшв, înkrestatъ kъ o krъve de fer în forma krinelъĭ. Dreapta ши stъnga sveneĭ sъntă okъnate de kase kъ dosъ nlanъrĭ, ale kъrora ferestre se lъmineazъ din ve în ve maĭ mъltă, ши, în mijlocul scenĭ Domnъlъĭ, snektatorii se îmъlцeskă în ele. Strada dinaintea kasei kъ din stъnga è nlinъ de nonor în diferite ko-

*

stɜme. Kamnanele ɜrmeazъ, tɜnɜrile sɜntš maĭ de anroane aɜzite, **strigɜrĭ** de ɜra se aɜdš de denarte, mi **kreskš** din ce în ce, anroniъndɜ-se.

RADU ARMASU mi BRAGANDI,

traversъndš sɜena mi omindɜ-se în ɜnghisl eĭ din dreanta snektatorɜlsĭ, mi în faga sɜeneĭ.

BRAGANDI.

Eĭ! ce maĭ zicĭ akɜma?

RADU ARMASU.

Ce vreĭ sъ zikš?

BRAGANDI.

Sъ viĭъ 'n bɜnъ nace, ce are el kɜ mine?

BRAGANDI.

Nimikš saš nrea mašš noate, kɜm veĭ voi s'o ieĭ;
Dar jɜrɜmnitsĭ kare ie leagъ kɜ Matei,
Mi kanɜ-gĭ ce-ar resnɜnde în lokɜl limbeĭ tale?...
Dar nɜ vorbesĭ nimika?

RADU ARMASU.

Am nɜss altš-nian la kale.

Nɜgin mi gĭ rĭ voiš snɜne, nɜgin mi veĭ vedea.

BRAGANDI.

Nɜgin mi ear în kɜrsa de noareĭ veĭ kɜdea.

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Tavĭ, tavĭ!

BRAGANDI.

Ba, voiŭ sъ afiŭ kъm aĭ s'o skoŋĭ la kale,
Че aĭ a minte-a faче kъ nlanъl dъmitale?

RADU ARMASU.

Frъmoasъ întrebare! mi че-amĭ nъtea sъ fakŭ?
El è frъmosŭ, è jъne, eŭ nъ notŭ ka sъ i nlakŭ.

BRAGANDI.

Dar че ziчeaĭ?... saŭ noate kъ nъ te 'nkrezĭ în mine,
Mi nъ maĭ sъnt eŭ frate d'avi 'nkolo kъ tine!
Nъŋin îmĭ ŋasъ! nъmaĭ în interesъl teŭ
Vream sъ vorbeskŭ. Dar...

(Va sъ nleче, Radъ Armamъ îl onresче.)

RADU ARMASU.

Bine, ziчĭ interesъl meŭ?
Dar tъ nъ aĭ niчĭ sъŋĭl! Nъ! jъrĭ? resnъnde 'ndatъ.

BRAGANDI.

Vreĭ sъ ŋĭ vorbeskŭ akъma kъ inima kъratъ?
Ka sъ kъnosчĭ maĭ bine mi starea ta m'a mea,
Veĭ jъdeka kъ singъrĭ nimikŭ nъ vom nъtea;
Nimika! tъ sчii bine kъ el iъbesче doъ
Femeĭ че i jъrarъ amorъl amîndoъ,
Mi sчii k'aчeia-mĭ ŋintъ sъnindъ-ne ne noĭ,
Aчelea-mĭ interese ne leagъ n'amîndoĭ:

Digitized by Google

(Înveță)

Tu îmbli dune Doamna mi eș dune domniș,
Dar n'amîndoĭ ne-anasu un nor de vijeliș,
Nor tristș mi nor selbatikș ce 'nfrunțș or ce vîntș,
Ш'ameninguș din cerurĭ su kazu ne numîntș.
Astș nor ama de asupu ce negurĭ d'o datș
A astentșriĭ noastre veghiere înkșntatș,
Îl rekunosvĭ urea bine, el este Romiel,
Rival ățșt ferice l'amor mi la resbel,
Ш'a kșrsia sșgeatș, de dosș orĭ nștinte,
A nssș Vulkan o ghiarș mi Venerea un dinte.
O idrș, — un minotaur...

RADU ARMASU.

Dar, însș Dumnezeș
Lîng'or ce minotaur a nus mi un Teseș.

BRAGANDI.

Se noate. Ama darș mș dukș din întîmplare,
Suntș dosș lsnĭ akuma, sș fakș o vînștoare,
Kșndș, ce sș vșzș, sub umbra cea deasș-a sușĭ nomș
Zșreskș ku ne'ngrijire adormitatș unș omș.
M'anroniș, ce vșdș okiĭ-mĭ! te ațș mi ghiveșce,
(I aratș un nortretș legatș ku ausș.)
Aceștș nortretș ne cine ts krezĭ kș dovedesce?
Suntș okiĭ eĭ albastri, è gurai de rubin,
E nșrul eĭ cel negru mi faua eĭ de krin,
Surîsul eĭ cel dulce, supșncenele 'mbinate...
Respunde, nu ĭ Elena?

RADU ARMASU.

E dînsa, aĭ drentate.

Digitized by Google

Dar dъ-mi-l, dъ-mi-l!

BRAGANDI.

Eatъ-l. Akъm dar viaŋa lъĭ
E 'n mъna ta, sънt sigъr, de veĭ voi sъ 'l snĭ
Mъrieĭ Sale...

RADU ARMASU, dъne ce a sъrътatъ nortretъlъ mi 'l a askъnsъ în sînъ.

Însъ 'nainte d'o trъdare,
Aшĭ vrea ne lîngъ dînsa sъ fakъ o înverkare.
Dar ce aszъ! tъvere! kъvĭ eatъ vinъ mi eĭ.
Stъĭ sъ nrivimъ 'nainte mъndria lъĭ Mateĭ.

SCENA VIII.

Se vede sosindъ stindardъl katanelor, katanele mi mъsika lor, komnъsъ de tromnete mi de tobe. Dъne eĭ ъrmeazъ nedestrimea dorobъnŋimiĭ kъ stindardъl seъ, kъ kivere ne kanъ. Vînътoriĭ kъ kanitanъl lor. — Mъsika domneaskъ. — Ofiŋerimea mare, kъlъrĭ. — Domnъl între generaliĭ seĭ, toŋĭ kъlъrĭ. — Konĭĭ din kasъ, (nagiĭ domnъlъĭ) kъ stindardъl domneskъ avîndъ ne o narte ne Sънtъl Constantin mi Elena, mi ne alta vъltъrъl kъ krъvea în gъrъ. Toŋĭ kъ nranъre bikъlore, snĭĭ albastre mi galbene, mi alŋĭĭ albastre mi romie. Kostъmъ seminolon. Lefegiĭ kъ armatъra grea. Anroziĭ strelъvitorĭ de aъr. Hoterasiĭ kъ ъniformъ verde deskisъ, kъ fъnde la beretele lor. Kanitaniĭ snътъrieĭ kъlъrĭ, kъ berete mi kъ ъniforme albastre. Dorobanŋiĭ kъ berete ne kanъ kъ fъndъl romъ, nъse la o narte; ienkene vivite mi frънghiĭ mъlte. — Seimeniĭ, ъniformъ romiъ, berete kъ fъndъl galbenъ. — Пъшкашiĭ. — Tъnariĭ kъ al doilea armamъ. Toate aveste legiъnĭ aъ în frъntea lor stindardъl, mъsika komnъsъ maĭ adese din tromnete, ъrle mi tobe. Ele defileazъ ne dinaintea Domnъlъĭ, kare akъm se afiъ în kanъl skъriĭ între generaliĭ seĭ, mi le mъlŋъmesce k'ъn gestъ la fiъ-kare ъra ce i strigъ. Mъsika ъrmeazъ kъntъndъ în fъndъl kъrŋiĭ. — Tъmъrile se aъdъ mereъ.

Digitized by Google

MATEÏ BASARABU, luându un stindard în mână.

Înaintați-vă, cereți, să ne trăiască-armia!

TOȚI.

Trăiască Domnul nostru, trăiască România!

Mateï Basarabă îï kongediază ku gestul. — Eï se duk ku muzika kântând. El intră ku statul-maior.

PARTEA A DOUA.

(Dekorarea svenei înfățișează. E întunerikă.)

SCENA I.

O damă k'un vălă albă lăsată ne okï, ui k'o rokiă asemene albă ese dintr'o ușe maskată a palatulŭï. Înaintea eï Daleb luminându-ï kalea k'un fanar; Radu Armașu văzînd'o, face semn ă lui Bragandi, ui se retragă,

DAMA CU VÊLUL, k'un glasă misterioasă.

Ui unde ziviă kă este?

DALEB, aretându o kameră în dreapta.

În fundă, la dreapta.

DAMA CU VÊLUL.

Bine!

Akuma stinge-ți lampa, ui fugï de lîngă mine;
Kându veï simți vr'un zgomotă, eșiï iute din palată
Ku lampa ta aprinsă, ku brațul înarmată.

Digitized by Google

(Daleb ese.)

Sunt singurъ, nu i nimini sъ poatъ sъ mъ vazъ;
Ne ver nu mai luminе nici vea mai mikъ razъ.

(Se duce la una din dreapta ui pune urekia s'asculte.)

Ka kъndъ aszъ în întru ne vineva gemîndъ.
El este!

(Bate în une.)

O VOCE DIN ÎNTRU.

Cine bate?

DAMA CU VÊLUL.

Deskide mai kurîndъ.

SCENA II.

DAMA CU VÊLUL, ROMIEL, palidъ, desfiguratъ, anare tîrîndu-se ninъ la une.

ROMIEL.

Elena mea!

DAMA CU VÊLUL.

Ei bine! Elena ta; konile,
Ai vrutъ s'o faci, sermana! sъ moarъ azi ku zile!
Kъci nu vriъ ce ui venise sъ ui kapui un strenasъ,
Kъndъ dintr'ai mei, vrii bine, tu singur mi ai remasъ,
Tu singur dela kare astentъ o mîngîere,
În starea mea cea plinъ d'amar mi de durere.

ROMIEL.

Ne sogul teъ de moarte sъ'l skanъ eram dator.

Digitized by Google

DAMA CU VÊLUL.

Ks nregsl viegeĭ tale!

ROMIEL.

D'aшĭ fi nststš sъ mor'!
Шi astъ viaцъ tristъ, ferindз-mъ de lзme,
Nekзtezъndš la niminĭ a mъ nзmi ne nзme,
Kъlkъndš în totš d'aзna ne зn mormîntš deskisš,
Ns è зn fel de moarte?

DAMA CU VÊLUL.

Че viaцъ цĭ a fostš skrisš
Зrsita ta чea krзdъ! Aшa! dar nз mĭ sшзĭ însъ
Че sзferĭ, че te doare, o, vezĭ kзm sзnt denlъnsъ!
Aшĭ vrea, d'ar fi nstinцъ, kз tine sъ remîiš,
Sъ te veghiezš în somnз-цĭ, sъ цĭ staš la kъnътiiš,
Sъ te îngrijeskš de toate, sъ mi te fakš maĭ bine;
Vaĭ! чine-ar fi krezзt'o sъ kazĭ ne mъinĭ streine!
Dar sшзne-mĭ че цĭ linsesче, de kare lзkrз aĭ
Nevoiъ? Tз estĭ singзr, alt' datъ îmĭ sшзneaĭ
Kъ цĭ плаче îmnrejзrз-цĭ sъ aibĭ o adзnare
De oamenĭ nзmeroasъ, sъ îĭ vezĭ totš în miskare,
Sъ цĭ sшзiъ, sъ te цiĭъ de vorbъ, de зrîtš,
Шi al teš sъ desfзteze, tristš sзfletš, amъrîtš.
Akзma sзferĭ singзr!

ROMIEL.

Dar kзgetъndš la tine,
Krezĭ oare kъ sзnt singзr, Elena mea?

DAMA CU VÊLUL.

Пrea bine;

Digitized by Google

Kъ toate astea, eatъ, eŭ astъ-zĭ че-am aflatŭ,
K'aĭ înчепътŭ съ intri de faцъ în palatŭ;
Kъ fъrъ vr'o ferealъ тъ mergĭ adese oarъ
Sъ vezĭ o fatъ kare îцĭ ziче kъ te-adoarъ.
Dar eŭ te jъrŭ пе sînъl în kare te-aĭ пътritŭ,
Пе gъra че-ale tale dъlчĭ lakremĭ a sorbitŭ,
Пе koastele aчeleĭ че te-aŭ пъrtatŭ o datъ,
Sъ te feresчĭ maĭ bine.

ROMIEL.

Ox! mama mea! ox! tatъ!

DAMA CU VÊLUL, îngrijatъ.

Dar чine te пъndesче! reintrъ maĭ kъrîndŭ,
Illĭ 'nkide-te în întrъ съ nъ цĭ fakŭ reŭ nevrîndŭ.

ROMIEL.

Te dъчĭ; mъ lашĭ!

DAMA CU VÊLUL.

Taчĭ, intrъ; ne vede nъ sчiŭ чine!

ROMIEL, în sine.

O, însoцiцi-ĭ viaцa, dъlчĭ zile шi senine!

(Romiel reintrъ. Dama kъ vъlъl mĭ akonerъ faцa, dar, vrînd să se dъkъ, se vede faцъ în faцъ kъ Radъ Armaшъ kare i, îngrozită, dă)

SCENA III.

DAMA CU VÊLUL, RADU ARMAȘU.

RADU ARMAȘU.

Fiцmoâsaoпlea, asteaptъ, kъчĭ am sъ цĭ snъiŭ чeva.

Digitized by Google

Imĭ estĭ nekɜnoskɜtъ, ɯi eš ɥĭ sɜnt totš aɯa;
Kɜ toate astea, soro, mъ mirš kɜm nɜ ɥĭ è frikъ
Sъ te nreîmbli noantea n'afarъ singɜrikъ!
Sɜntš oamenĭ reĭ, se 'ntîmnlъ vre ɜnɜl dintre eĭ,
Vr'ɜn krɜiš de noante kare se leagъ de femeĭ,
Sъ ɥĭ easъ înainte...

DAMA CU VÊLUL, îmbrɜnɥindɜ'l.

Mergĭ, lasъ-mъ în nave!
D'aĭ svi!...

RADU ARMASU.

Eš nɜ sviš, doamnъ, kɜ vine am a fave;
Dar fɜrъ voiъ-mĭ însъ kɜnoskš de ɜnde viĭ,
Sviš ve-aĭ fɜkɜtš: în ɜmbrъ ɯi fɜrъ ka sъ svii,
Eram askɜnsš, ɯ'akolo nɜtsĭ s'aszš nrea bine
Totš ve-aĭ vorbitš...

DAMA CU VÊLUL, în sine.

Пъgъnɜl!

RADU ARMASU.

Nɜ te feri de mine,
Nɜ va ewi ɜn singɜr kɜvîntš din gɜra mea,
Veĭ jɜdeka virtɜtea-mĭ or kɜm îɥĭ va nlъvea,
Dar sɜnt ostean, vezĭ bine, virtɜtea militarъ
Învaɥъ ne osteanɜl sъ takъ ɯi sь moarъ.
Mъ înɥelegĭ, îmĭ nare; noĭ sɜntemš nɜmaĭ doĭ,
Nimikš askɜnsš nɜ noate sъ fiъ între noĭ.
M'adɜse o 'ntîmnlare nrea bɜnъ nentrɜ mine
Sъ ɥĭ afls totš sekretsl. Sɜnt drentš, ɯi se kɜvine,
Ɜrmɜndš avea drentate, sъ ɥĭ sɜsiš ɯi eš n'al meš.

Digitized by Google

D'aĭ ѕчi че ѕoarte krѕdъ am ѕѕferitš mi eš! . . .
Kѕ toate astea Domnѕl, ѕn ѕѕfletš de 'ndѕrare,
Mĭ a zĭsš kъ mĭ lasъ viaŋa în skimbš nentr'o trѣdare,
Kъчĭ vrea ka ѕъ i deskonerš ne ѕn nelegiѕitš,
Че-a vrѕtš ѕъ i ѕmѕlgъ floarea ѕѕb kare s'a ѕmbritš.
Kѕ braŋѕ 'ntinsš ne krѕче, kѕ inima 'ndoioasъ,
Eš i jѕraĭ, dar gѕra-mĭ miŋea ka minчinoasъ.
Sѕntš dosъ lѕnĭ d'atѕnчea de kѣndš am fostš kѣlkatš
Kѕvîntѕl meš ne kare Mѣriĭ-Sale-am datš.
Azĭ vine dela Finta, notš oare a m'askѕnde?
Mъ va 'ntreba, ѕчiĭ чine în lokѕ-mĭ va resnѕnde?
Astš kanš че-è înkъ jѕne de treĭ-zeчĭ nrimъverĭ,
Ѳn kanš че-abia înчene ѕъ kѕgete de ierĭ,
Trѣѕnitš în чea maĭ 'naltъ mi mѣndrѣĭ kѕgetare,
Ka ѕn vѣltѕr че чearkъ a ѕe ѕrka în ѕoare!
Kъчĭ че ѕъ ŋĭ ѕuѕiš! mъ eartъ, eš ѕчiš kѕm te nѕmesчĭ;
Nѕ te feri d'aчela че ѕчie чine esчĭ.
De vreĭ ѕъ krezĭ, nrivesче kѣĭ mĭ este înkinatъ
Ші inima mi mintea mi ferinчirea-mĭ toatъ.

(i aratъ nortretѕl, ea ѕe tѕrbѕrъ.)

DAMA CU VÊLUL, ѵimitъ.

Че zinĭ?...

RADU ARMASU, ѕѕŋininд'o.

Nimikš! krezĭ oare kъ te voiš denѕnŋa?
Rѕuine, viaŋъ, nаче, eš totš îŋĭ voiš krѕŋa;
Dar чel че azĭ mĭ însѕflъ o resbѕnare dreantъ,
Ші 'n inima mea ѕra înkontra lѕĭ desteantъ,
Îl ѕчiĭ kѕm ѕe nѕmesче, nѕ è de îndoitš.

Digitized by Google

DOAMNA CU VÊLUL.

Eș sviș kъ estĭ o fiarъ, sn omș nelegisitș,
Че aĭ nststș sъ ksgegĭ l'asemene mizloave
Ka sъ maĭ versĭ la sъnge ne maĭ avîndș че fave.
Dar lasъ-mъ, ajsnge, m'asteantъ lsmea sss.

RADU ARMASU.

O! Doamnъ, mi ne mine m'asteantъ ksm gĭ am snss;
Dar ns sn tron de asr, dar ns o serbъtoare,
Aveia че m'asteantъ è o snînzsrъtoare,
Srîtъ, fioroasъ în okiĭ tstslor;
În miezsl nonqĭĭ, singsr, k'sn omș snъimîntъtor,
Шi îmnrejsrsl kъrsĭ nonorsl че va strъnge,
Setosș sъ mĭ sde bsza k'sn nikș dintr'al meș sъnge...
Mъ înqelegĭ? eș katъ sъ morș în floarea mea,
Sъ morș atst de jsne, d'o moarte atst de rea;
Шi nentrs че? o Doamne! kъvĭ am kъlkatș, svĭĭ bine,
Srn jsrъmîntș ne kare a 'l îmnlini ns mĭ vine!
De amĭ fi snssș o vorbъ, atsnvĭ avel ksvîntș
Mĭ ar fi înkisș îndatъ intrarea în mormîntș.

DAMA CU VÊLUL.

Aĭ toatъ voia, ds-te, mi snsne totș че qĭ nlave.

RADU ARMASU.

Eĭ bine! dar atsnvea, o Doamnъ, че te-aĭ fave?
O, ns m'adsve 'n stare a mъ înfiora!
Sъ mъ fereaskъ versl de a reskъmnъra
Kiar viaqa-mĭ k'o zi nsmaĭ din viaqa dsmitale,
A singsreĭ fiinqe ме mĭ a emitș în kale
Sъ mĭ zikъ ksm kъ dînsa è Dsmnezesl meș,

Digitized by Google

Iȋi daka-è omă ferive, avela m'afiъ eă.

DAMA CU VÊLUL, vrîndă sъ se dъkъ.

Vaï! ъnde m'afiъ, Doamne!

RADU ARMASU, nъnîndъi-se în kale,

O, fiï kъ sъnge reve;
Nъ sviï ve lanve krъdъ nrin inima mea treve;
Nъ sviï kъtă è de mare mi tristă avestă amor
Ka sъ 'l resningï kъ-atъta desnregă fъlgerъtor!
Nъ sviï ve è în stare sъrmanъl omă sъ fakъ
Vъzîndă kъ nъ-è nътingъ kъt de nъgin sъ nlakъ,
Vъzîndъ-mï totă d'aъna amorъl seă kъrată
Desnregъită kъ ъrъ, mi 'n nъlbere kъlkată!

(Venindă renede sure dînsa.)

Vreï sъ askъlgï, o Doamnъ, a mea mъrtъrisire?
M'ardea în nentă, în sъfletă ъn fokă în nĕadormire,
Ъn fokă ve 'l askъnsesem ъn timnă îndelъngată,
Era sъ esbъkneaskъ, atъnvï i am arъnkată
O mъnъ de venъge, kъvï eă svïam nrea bine
Kъ inima ve-am vrъt'o sъ batъ nentrъ mine
Era nrea strînsă legatъ kъ soartea altъï, kъndă
O flakъr' altъ nosъ d'o datъ-o vъză nъskîndă;
Vъzъï sъrnată atъnvea altarъl konsviinge,
Iȋi 'n lokъl lъï domnindъ zeina Nekredinge.
Se snălberъ venъsa, skinteiele resar',
Iȋi din skinteie fokъl se reanrinde ear';
Vea natimъ-amorgitъ se maï destoantъ mare,
Amorъ-mï se reskoalъ ui vere 'ndestălare.

(Într'avestă momentă se vede krenъskъla dimineaeï. Se aădă ziorile bătîndă de amroane. Dama kъ vălăl, sънrinsъ în absorbirea sa, skoate o strigare.)

Digitized by Google

Ți am sușă destule, mĭ nare, mă dăkă, dar nu știta
Că mĭ sunînzată azĭ viața dela Măria-Ta.
Aveștĭ sklavă dar sușneĭ de veĭ voi să takă.

DAMA CU VÊLUL, nerdată.

Tavĭ!

(Rada Armamu ese nrin stănga, Daleb intră nrin dreanta k'ău fanar înțo'o mână, ți k'ău numnal într'alta).

SCENA IV.

DAMA CU VÊLUL, DALEB.

DAMA CU VÊLUL.

Stinge-ți lamna 'ndată, mi nune-ți fer 'n teakă,
Kăvĭ okiăl nonții este adese maĭ lăvios,
Ili gelosia are kăți maĭ tăios.

(Bătaia ziorilor ărmează. Dama ka văl ese ka Daleb, kare i arată ne unde emise.)

FINELE ACTULUI ĂNTĂIU.

Digitized by Google

ACTUL II.

Salonul domnescu.

În fundŭ, un tronŭ înaltŭ îmbrăcatŭ cu catifea roşie, cu vulturi de firŭ galbenŭ. D'asupra tronului o cortină albă de gazŭ, asupra căreia se odihneşte un vultur de aur. — Înaintea tronului sunt aşternute nişte piei de urs şi de tigru. De amîndouă părţile se văd câte-va trofee de arme: săbii, lănci, pistoale, săgeţi, tobe, arcuri, flinte, coade de kalŭ, şi stindarde ale mai multor nemoare vechine. — Herechii dekoraţii cu mai multe portrete ovale ale Domnilor predecesori. — De tavanul boltitŭ e asupendatŭ un lustru de tonase. — În dreapta sveneĭ e stindardul domneskŭ de mătase roşie, latŭ de un cotŭ şi ţinutŭ de vătaful oştiilor din kasă, kari poartă arcul şi tolba cu săgetele domnesci. — Stindardul înfăţişează, pe o parte, pe Sfîntul George, patronŭ al armateĭ, şi pe alta, vulturul pereĭ cu crucea în gură. De amîndouă părţile stindardului, doĭ oştiĭ din kasă stau de sentinelă cu puşcile lor bikluse. — (Aceştia vinŭ în preună cu vătaful lor în momentul cîndŭ Mateĭ Basarabă intră în sveană, şi despart earăşi cîndŭ el ese).— Jeţuri marĭ daurite, cu săpătură pe spatele lor, înalte, şi cu picioarele de kaprete de leŭ, cu perne de katifea roşie. — Mese cioare de sidefŭ. Kortinele ferestrelor cu amorul, arcuri, săgete daurite. — Oglinde ovale, etc.

Digitized by Google

SCENA I.

RADU ARMASU, BRAGANDI, venindŭ în preamŭ.

RADU ARMASU.

Ama dar' astă-zĭ este o zi de priimire!

BRAGANDI.

Vom astepta aiŭea a Domnălĭ venire:
Am să ĵĭ vorbeskŭ...

RADU ARMASU.

Din parte-mĭ, eŭ te voiŭ askălta.

BRAGANDI, aităndu-se feritŭ în dreapta uĭ în stânga.

Boerĭĭ din Craiova sântŭ fokŭ asupra ta.
Azĭ, banăl lor s'asteaptă, mĭĭ plângerĭ pentru tine
Kă dînsăl va adăpe; m' anoĭ Mateĭ, sfĭĭ bine,
E bun, dar kăte-o dată... o Radăle, te plângŭ!
Am presimĵirĭ prea rele, îmĭ bate okiăl stângŭ,
Ĭli tremură, per! kăndŭ kăgetŭ l'a Domnălĭ asprime!

RADU ARMASU.

Ĭli vine ziŭĭ kă skrie?

BRAGANDI.

Sântŭ doă anonime
Skrisorĭ ne kari astă-zĭ eŭ înso-mĭ le ĭitiĭ;
Vorbeskŭ de nisce-cuideri, bătăi, mănkătorii,
Ĭl'atătea lăkrărĭ kari s'adună kă grămada
Ĭl'a ta sfînzărătoare să ĵĭ trîmbiĵe narada.

*

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Ши eaтъ banъl nostrъ de че s'a sъпъrat
Sъ iea atъta kale!

BRAGANDI.

Maĭ ziче k'aĭ kъlkat
Ън nontъ din legiъirea lъĭ Basarabъ din ъrmъ,
Прin kare nriimirea veчinilor nrekъrmъ
Dъnrin momiĭ streine, mi 'n kare legiъi,
Kъm sчiĭ, l'aша ъrmare, drentъ gloabъ-a se nlъti
Doъъ-sure-zeче litre argintъ la Vistieriъ
Ши doъъ-zeчĭ mi natrъ aчelъĭ kъ momiъ.

RADU ARMASU.

Eĭ bine!...

BRAGANDI.

Se vorbesче kъ tъ te-aĭ fi snit
Kъ alde-oare kare momnean че-a nriimit
D'aчestĭ veчinĭ; m'argintъl, în lokъ sъ nemereaskъ
În kasa Vistieriei, цĭ a nemerit în teaskъ.

RADU ARMASU, (dъne nъginъ tъчere).

Ши kъĭ i a arsъ kъlkîiъl sъ iea aчestъ kolakъ?

BRAGANDI.

Nъ notъ sъ snъiъ nimika, m'am fostъ jъrat sъ takъ.
Atъta aflъ nъmaĭ kъ чeĭ maĭ de auroane
Aĭ teĭ îmĭ daš azĭ mъna mormîntъl teš sъ sane.

Digitized by Google

RADU ARMASU.

ine! vom vedea-o!..

BRAGANDI.

Mai bine s'ar kъdea
Sъ'[illegible]i ne ei sъ kazъ în kъrsa ce gi tindea.

RADU ARMASU.

Voiš [illegible]tъna kъ aъr aceste gъri ce latrъ,
Ili [illegible] kîrti mi 'n ъrmъ, le-oiš astъna k'o neatrъ.
Meta[illegible] singъr face ne oameni a tъcea:
Le-[illegible]la argintъl, fervl, or ce le va nlъcea;
Kъc[illegible]tъ legea kare îgi nare ъriioasъ,
D'o [illegible]sfla kъ aъr, s'aratъ mai frъmoasъ.

BRAGANDI.

N'ai [illegible]amъ, ne kъt sъntem ъnigi noi amîndoi
Vom [illegible]ce toatъ gara sъ tremъre de noi.

SCENA II.

DICU SPĂTARU, UN TRIMIS AL MOLDOVEI.

DICU SPĂTARU.

A[illegible]a dar din Moldova ai scire?...

TRIMISUL.

Kiar de ieri.

DICU SPĂTARU.

Ili gi skrie?...

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Ши eaтъ banъl nostrъ de че s'a sъпъrat
Sъ iea atъta kale!

BRAGANDI.

Maĭ ziче k'aĭ kъlkat
Ъn nontъ din legiъirea lъĭ Basarabъ din ъrmъ,
Прin kare nriimirea veчinilor nrekъrmъ
Dъnrin momiĭ streine, mi 'n kare legiъi,
Kъm sчiĭ, l'ama ъrmare, drentъ gloabъ-a se nlъti
Doъъ-snre-zeче litre argintъ la Vistieriъ
Ши doъъ-zeчĭ mi natrъ aчelъĭ kъ momiъ.

RADU ARMASU.

Eĭ bine!...

BRAGANDI.

Se vorbesче kъ tъ te-aĭ fi snit
Kъ alde-oare kare momnean че-a nriimit
D'aчestĭ veчinĭ; m'argintъl, în lokъ sъ nemereaskъ
În kasa Vistieriei, цĭ a nemerit în teaskъ.

RADU ARMASU, (dsne nsginъ tъчere).

Ши kъĭ i a arsъ kъlkîiъl sъ iea aчestъ kolakъ?

BRAGANDI.

Nъ notъ sъ snsiъ nimika, m'am fostъ jъrat sъ takъ.
Atъta afiъ nъmaĭ kъ чeĭ maĭ de auroane
Aĭ teĭ îmĭ daъ azĭ mъna mormîntъl teъ sъ sane.

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Eĭ bine! vom vedea-o!..

BRAGANDI.

Maĭ bine s'ar kъdea
Sъ'ĭ faчĭ пe eĭ sъ kazъ în kъrsa чe цĭ tindea.

RADU ARMASU.

Voiš astъпa kъ aъr aчeste gъrĭ чe latrъ,
Шi d'or kîrti ші 'n ъrmъ, le-oiš astъпa k'o пeatrъ.
Metalъl singъr faчe пe oameпĭ a tъчea:
Le-oiš da argintъl, ferъl, or чe le va plъчea;
Kъчĭ toatъ legea kare îцĭ пare ъrivioasъ,
D'o veĭ sъfla kъ aъr, s'aratъ maĭ frъmoasъ.

BRAGANDI.

N'aĭ teamъ, пe kъt sъntem ъniцĭ noĭ amîndoĭ
Vom faчe toatъ цara sъ tremъre de noĭ.

SCENA II.

DICU SPĂTARU, UN TRIMIS AL MOLDOVEĬ.

DICU SPĂTARU.

Ama dar din Moldova aĭ sчire?...

TRIMISUL.

Kiar de ieriĭ.

DICU SPĂTARU.

Шi цĭ skrie?...

Digitized by Google

TRIMISUL.

Earъ чerte, mi ear' ímnerekerĭ.
Boerĭ ka m'aiчea, în seaka lor trъfiъ,
Se kredъ în totъ d'aъna nъskъgĭ nentrъ domniъ.
Ъn George Logofъtъl, omъ mъndrъ mi sъmeŋъ,
Чe-o 'ntoarчe kъndъ sure krivъŋъ mi kъndъ sure bъl-
tъreŋъ,
Kъm le fъkъ, el sчie, kъ 'n ziъa чea d'a meante
Dela bъtaia Finteĭ, se skoalъ într'o noante
Kъ ostĭ din Bъkovina mi kъ Basarabenĭ,
Mi kъ o mikъ narte de kъŋĭ-va Moldovenĭ,
Чerîndъ sъ easъ Domnul din ŋarъ în nreъnъ
Kъ Doamna mi konĭi.

DICU SPĂTARU.

Dar, dъne kъm se sъnъ,
Îl чere toatъ ŋara!

TRIMISUL.

Kъndъ nъ 'l ar ajъta
Mi alŋiĭ dъn'alъtъrĭ, el nivĭ k'ar kъgeta
La skaъnul Moldovei. Dar lъmea-ajъnge nъnъ
Sъ kreazъ kъ Mъnteniĭ 'l ajъtъ ne sъb mъnъ.

DICU SPĂTARU.

Mъnteniĭ!...

TRIMISUL.

Da, Mъnteniĭ! mi чe veĭ ziчe kîndъ
Veĭ aъzi ne unii din Moldovenĭ zikîndъ
K'amъŋъtorul asteĭ чetъŋenesчĭ reskoale

Digitized by Google

E braţъl чel de aъr al Înъlţimiĭ Sale
Lъĭ Basarabъ?

DICU SPĂTARUL.

Amĭ ziчe kъ mĭ narъ a fi nebъnĭ,
Kъ nъmъrъ totъ anъl kъ ъn-sure-zeчe lъnĭ.

BRAGANDI.

Mъria Sa ne semne vr'o altъ grije n'are,
De kъt sъ dea de lъkrъ la lъnĭ nrin alte fiare!
(Trimissl fъr' a resпъnde l'astъ anostroъ, kъtre Dikъ Snътarъ,)
Snътare, adineaorĭ ъitaĭ a te 'ntreba
Kъ чe 'nъlţъrĭ în rangъrĭ boeriĭ vor serba
Aчeastъ zi?

DICU SPĂTARU.

Sъntъ date de ontъ zile: ne Sъmeţъ
Klъчer, ne Bante komisъ ka mi ne Bъltъreţъ;
Ne Sabъr mi ne Dinkъ, sъtamĭ de Verzimorĭ,
Ne Titъ mi ne Ureda sъtamĭ de romiorĭ;
Doĭ kъnitanĭ de noterĭ, ne Sandъ mi Resъrъ.

TRIMISUL.

Dar nentrъ amintirea aчelor чe kъzъrъ?

DICU SPĂTARU.

Se 'mnartъ ontъ miĭ konstande la vъdъvele lor.

TRIMISUL.

Kъ чe se 'mnakъ-adese ъn bietъ sermanъ nonor!

Digitized by Google

SCENA III.

CEĬ DIN SUS, UN OFIÇER AL PALATULUĬ, deskizîndŭ amîndoŭă sumile; dșne dînșsl, Vătafșl COPIILÓR DIN CASĂ kŭ steagșl domneskŭ, ui doĭ înuĭ dșne dînșsl. MATEĬ BASARABŬ.

MATEĬ BASARABŬ,
dșne ce a salștatŭ ui s'a amezatŭ ne tronŭ.

Boerĭ! mșndria noastră, lșmina kșgetășriĭ,
Ui voĭ ostauĭ nșternicĭ, anșrătorĭ aĭ ţereĭ,
Fiţĭ lșșdaţĭ în nace!

TOTĬ
Trăesc Măria Ta!

MATEĬ BASARABŬ.

Romănilor! voĭ kari veniţĭ a m'askălta,
Voĭ kari sșnteţĭ mșndri de lașrele noastre
Ce ţara azĭ datoare è bărbăţieĭ voastre,
Kăcĭ urin kșragișl vostru ieri sfărâmaţĭ voĭ
O oaste mșltă maĭ mare la nșmărŭ de kât noĭ;
Ulekaţi-vă 'n jos okiĭ, ui jșdece or-cine
De s'ar kșdea să fiă aua de mșndru 'n sine
Pentr'șn trismfŭ k'avela ce-azĭ mșine va nșli
O inimă romănă, în lokŭ d'a o făli;
Kăcĭ amŭ învinsŭ o oaste frăţeaskă ui vecinăă
De kare intriganţiĭ adese ne desbinăă,
De ne-a adșs în stare akșm ne amîndoĭ
Să ne între-șcidem ka fiare între noĭ...
Aui ureţși maĭ bine o nace fără lașr
De kât aua trismfe kș miĭ grămezĭ de așr
Lșate 'n bătăliă de la nefericigĭ,

Kъzзџї sзb a mea mъnъ, de mine omorîџї,
Sure a mї ìmnlea kъmara kз desnoerї de snadъ
Kз kare lзmea krede kъ mї fakš azї o naradъ
Пзrtъndз-o la koastъ! — Konїї, mъ askзltaџї,
Voї kari în nrejзrз-mї, în okїї meї kъtaџї
Зn viitor maї dзlve; doream ka зn nъrinte
O datoriъ mare a vъ adзve-a minte.
Voї nз svиџї înkъ bine nivї зnde ne aflъm,
Nivї зnde vom ajзnge, mi 'n ve ne rezimъm;
Kъvї Romania-atinsъ d'o krзdъ nedrentate,
Пar'kъ-i fз skris sъ n'aibъ drentš de maioritate!
Kзragizl vostrз însъ è mзltš de lъзdat,
K'aџї sзsџinзt atъtea marї lзnte ne'nvetat,
De kъte orї vъzзrъџї verkъndš sъ nъvъleaskъ
Ostirile streine în џara romъneaskъ.
Vъ laзdš bзrbъџia, dar, kзm am zis, în lokš
A ne mзndri, se kade a ne mзstra kз fokš,
Kъvї amš fъkзt sъ kзrgъ зn sзnge nentrз kare
Noї vom avea o datъ o tristъ remзskare,
Kъ-è sзnge ve ne strigъ k'зn raget omзvidš,
La fiъ-kare 'n narte: „Romъne fratзvidš!"
Avele зmbre triste, nъlite, sзngerъnde
Пar'kъ le vъzš d'akзma neînvetat gringъnde!...
Dar ve sъ zikš! nз doarъ kъ noї 'ї amš kъstat,
Nз, voї o svиџї nrea bine, eї însi-mї ne aš kъlkat;
Saš, ka sъ zikš maї bine, mi Domnзl fiъ-mї jзde!
E îngerзl vel negrз al desbinзrїї krзde
Avela kare astъ-zї ne noї ne a 'nkъerat,
Avela ve sзgrзmъ nonoare, џarъ, stat,
Ve strikъ mi sfъramъ totš ve-è vîrtos mi tare,
Ш'зsskъ mi nъlesve or ve se aflъ 'n floare;
Avela ve restoarnъ atъtea 'mnъrъџiї,

Digitized by Google

Шi stinge ginдi de oameni kъ sъtele de mii,
Sdrobindъ or sude vede vr'o дarъ 'n ferivire,
Шi kare-è totъ d'asna ne'nvinsъ mrin snire. —
Dar Dъmnezeъ è mare! eъ krezъ în el m'aшi vrea
Sъ vъzъ dorita паче în дara lor m'a mea.

O VOCE DIN MULTIME.

Trъesvi, 'Nъlдate Doamne!

(Matei Basarabъ întreabъ din okiъ ne Dikъ Snъtarъ).

DICU SPĂTARU.

E sn trimisъ din uartea
Mъrieі Sale Domnъl Vasile Lъnъ.

MATEĬ BASARABŬ.

Soartea
Voiesve sъ ne-ajъste! Zii a se 'nfъдima.

Dikъ Snъtarъ se dъve în fundъl svenei. Trimisul Moldoveі vine sr-mat de doі nanдiri, kari дinъ sn kъtъrel în mъnъ).

TRIMISUL, înkinъnds-se.

Irea Înъlдate Doamne, aflъndъ Mъria Sa
Vasile Lъnъ, Domnъl Moldaviei, kъ kale
D'a nrekъrma atъtea îmnerekieri fatale
Че-aъ desbinat adese ne Domnii amîndoі,
Шi ka sъ întъreaskъ frъдia între noі,
Va sъ înalдe-aivea o sъntъ monastire
Kъ armele Moldoveі snre semnъ de amintire.

MATEĬ BASARABŬ.

Inonsnereaі frъдeaskъ din sъflet o nrimeskъ,
Шi vrîndъ a koresnsnde avestъі semnъ frъдeskъ,
Te 'nsъrvinъmъ, trimise mi noі din uartea noastrъ,

Digitized by Google

Съ facъ съ se înalце mi 'n gara dъmneavoastrъ
O monastire 'n niaga din Iaшi kъ baniĭ meĭ,
Пъrtъndъ al Romъnieĭ vъltъr în frъntea eĭ.
(Trimъsъl Moldoveĭ se înkinъ mi ese, doĭ anroĭ ieaъ kъfъrъl kъ baniĭ din mъinele nangirilor kari esъ mi eĭ).

Akъm îmĭ maĭ remъne o vorbъ-a vъ maĭ sпъne
De fantele-mĭ trekъte, saъ rele saъ mi bъne.
Voiъ sъ vъ daъ de faцъ ъn nontъ nrea lъmъrit
De че ar fi maĭ bine, mi че-ar fi de dorit.
Kъnoasчeцĭ în че stare fъ Vistieria noastrъ,
Kъndъ m'aцĭ ales ne mine de Domnъ al dъmneavoastrъ:
În mease lъnĭ de zile vъ îmbъnътъцiĭ
Чea Vistieriъ skъrsъ d'atътea datoriĭ.
Kъчĭ mъltele resпъnderĭ de съme че nlътirъm,
Ш'adaъъsl ne kare la Пoartъ-adъъgirъm,
Пe ъrmъ 'nkonjъrarea Tîrgovisteĭ, kъm sчiцĭ,
Kъ zidъrĭ redikate kъ baniĭ nesokotiцĭ,
Шi natrъ-zeчĭ biseriчĭ, mi alte dъrĭ o miъ,
Stinseserъ kъ totъl ne biata Vistieriъ.
Anoĭ atътea mъlte nalate mi zidirĭ,
Resbele, drъmъrĭ, nodъrĭ mi îmbъnътъцirĭ...
Dar sъ lъъm trekътъl, aзĭ este trebъinцъ,
De oameni kъ virtъte, bъrbaцĭ de kъnosчinцъ,
Шi kari sъ nъ krъge niчĭ mъnkъ, niчĭ sъdor,
Niчĭ timnъ la 'ndenlinirea îndatoririĭ lor.
Bъrbaцĭ kъ minte mъltъ mi maĭ nressъ de gloata,
Sъ se nriчeanъ bine kъm sъ 'nvîrteaskъ roata
La or че întrenninderĭ ar fi de noĭ kiъmaцĭ.
Dar ъnde sъntъ? veчĭ ziче, o, fiцĭ înkredinцaцĭ,
Kъ sure a lor aflare voiъ fi kъ stъrsinцъ.

Digitized by Google

BRAGANDI.

Прea Înъlцate Doamne, de aĭ aша dorinцъ
Sъ faчĭ banĭ mъlцĭ кът nimiнĭ sъ n'aibъ не nъmîntъ,
Fъ-mъ Vistier не mine, къ цĭ daš al meš къvîntš,
Sъb mine vistieria a sъ se 'navъцeaskъ,
Шi mъlte цerĭ streine or sъ te feriчeaskъ.*

MATEĬ BASARABŬ.

Iнi tъ estĭ dintr'aчeia чe vinš a mъ kъta,
Iar nъ din чeĭ чe kaстš.

BRAGANDI.

Dar eš mъ voiš nъrta
Kъ kъget ші kredinцъ, ші voiš avea bъn nъme,
Ш'anoĭ a mea sчiinцъ è kъnoskъtъ 'n lъme.

MATEĬ BASARABŬ.

Kъ estĭ îndemъnatikъ la mъestriĭ de banĭ?
(Ilaritate în nъblikъ).

RADU ARMASU, inkinъndъ-se.

Прea Înъlцate Doamne! d'atъцea marĭ de anĭ
Am fostš armatš, dar însъ kъ toatъ-a mea kredinцъ
Шi bъna mea nъrtare, îmĭ fъ kъ nenъtinцъ
Sъ notš ші eš s'adaъgš ъn ban la starea mea.

MATEĬ BASARABŬ.

Armaше, nъ te nlъnge, nъцin ші veĭ vedea,
Чe întîmnlare noate nrefaчe a ta soartъ.

---

* Istorikš.

Digitized by Google

SCENA IV.

CEĬ DE SUS, MARELE GRĂMĂTICŬ DOMNESCŬ, adskîndŭ nisce skrisorĭ Domnulŭĭ ne un kănţătiŭ de katifea romiz kŭ ziskurĭ de aur.

MARELE GRĂMĂTICŬ.

Skrisorĭ dela Rakoţi mi dela 'Nalta Poartă.

MATEĬ BASARABŬ, skulându-se mi făkîndŭ un gestŭ de salutare boerilor.

Konilĭ meĭ, ne măine.

SCENA V.

CEĬ DE SUS, AFARĂ DE MATEĬ BASARABŬ, BANUL CRAIOVEĬ SI MARELE GRĂMĂTICŬ.

BRAGANDI.

Armaţe, noĭ ne rîndŭ
Kăluşărăm.

RADU ARMASU.

Eŭ, Bragandi, totŭ stăndŭ mi judekîndŭ,
Presimţŭ k'azĭ măine noate dorita Vistierie,
Âţĭ va nika în mănă prekum o jukăriz
Konilulŭĭ ce ulănge.

BRAGANDI.

Ne semne k'aiurezĭ!

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Adese adevărul îl veți mi kăndŭ visezi.

SCENA VI.

CEĬ DE SUS, MARELE GRĂMĂTICŬ, din una kabinetulŭi domneskŭ.

Bragandi!

RADU ARMASU, lŭi Bragandi.

Am ghiviț'o?

MARELE GRĂMĂTICŬ.

Măria Sa te kiamă! (ese).

RADU ARMASU, la o parte.

Am unŭs'o, kă svîinga favĭ aur din alamă,
Din Stan favĭ un ministru... N'a fostŭ prekum unŭ-neam,
Kă banul reŭ nu pere de kăndŭ kă momŭ Adam?

BRAGANDI, dskîndu-se, lŭi R. Armamu

M'asteaptă-aivea!

RADU ARMASU.

Bine.

UNUL DIN BOERĬ, kătre veĭ alțĭ.

Iar noĭ vom merge 'n pace:
Veĭ ve deseskŭ palatul fur'a avea ve face,
Eŭ krezŭ furŭ 'ndoialŭ kă untŭ asemănațĭ
Kă oameniĭ ve s'află ne zidurĭ desemnațĭ.

(Eŭ rîndŭ.)

Digitized by Google

SCENA VII.

RADU ARMASU, singur.

Toți se înalță 'n rangurĭ mi mergĕ sure 'naintare,
Se bukură de nostrŭ mi notĕ să fakă stare.
Toți sunt văzuți urea bine, ață kase, ață trăsurĭ,
Ligani, skutelniță, sate, grădine, vii, nădurĭ;
Sunt frageți, grași mi rumeni de buna viețuire,
Voioși mi fără grije, surîdĕ de feriwire;
Ku asur ku favoare, eĭ fakĕ ce vor voi;
Mi eĕ, o krudă soarte! nu notĕ niță a trăi!...
Urita mea amară, nedreaptă, ne 'mpăkată
Nu mĭ a lăsat mi mie o zi ne 'nveninată!...
Mi timpul trece, trece, minutul cel fatal
S'apropiă, o cerurĭ! n'o mare fără mal
Mușteskĕ în voia soarteĭ n'amarele-eĭ unde,
Mă retăceskĕ, mă vîntură, mă dukĕ, dar nu sciĕ unde!...
(Mi sterge fruntea, neste un momentĕ de tăcere înfiorându-se)
Dar nu, vaĭ! mine sunge kă trebue să mor!
Mĭ è inima 'nkă plină de viață, de amor;
Mi nentru ce să suferĕ ka legea blestemată,
Ne kapul meĕ cel june să fiă pronunțată!
O! stagĭ, pădurĭ selbatiță, de sunge însetagĭ,
Turbate fiare, krude, eĭ bine! astentagĭ,
Mi eĕ am fiere-amară, venin în măskărare,
Mi eĕ am ghiare 'n unghiĭ, mi kolții tăioși în gură!
A vrut kumplita-mĭ soarte, nedreaptă-adese-orĭ,
Să am urita tristă a unei tîrătorĭ,
Ne kare trekătorĭ o kalkă în nivere;
Să 'i lasĕ, mă vor uride, să 'i mănkĕ, ka prin durere

Digitized by Google

Să afle kă veninăl îmĭ è amar, kămulit,
K'atăncia îmĭ dă pace, nă è de îndoit!

SCENA VIII.

RADU ARMASU, BRAGANDI, eminș din kabinetăl domneskș mi deănăindș ăn baston de argintș n'o mașă.

BRAGANDI, krezîndă-se singăr.

Dar, zăș, atătș maĭ bine, eș kăndș vorbeskș nă latră:
Am meante-zecĭ skătelnicĭ mi dosă-zecĭ mi natră
Miĭ leĭ din dajdiĭ; mease dela privilegiaĭĭ,
Ili mease îmĭ ranoartă ceĭ neprivileginĭĭ.
Ne ărmă alte mease miĭ leĭ dela xăsmetărĭ,
Ili meante miĭ anroane venitș din avaetărĭ.
Ontș miĭ am din mizilărĭ, mi alte meante miĭ,
Prisosăl din venităl isbiteĭ Romănĭĭ.
Dar braslele, mi înkă mi alte mi maĭ alte,
Ce fakș să mĭ bată neutăl mi inima să mĭ salte,
Vr'o treĭ săte maĭ bine de miĭ de leĭ kăraĭĭ
Ce mĭ nikă azĭ în gără ka nisce dămikaĭĭ...
Visezș! ba nă 'n kredinĭă, nă mĭ nare a visa,
Nă săntș nicĭ cincĭ minăte de kăndș Măria Sa
Trimise să mă kiășme ne mine maĭ 'nainte,
Ili mĭ zise fără veste aceste dălcĭ kăvinte:
„Tă al domnieĭ mele prea kredincios boer,
„Primeskă-ĭĭ răgăciănea mi te nămeskș vistier"
A mea rekănoscinĭă ată̂ncia i presintș,
Ili priimeskș din mănăĭ bastonăl de argintș.
Akăma mă va dăce kareta cea domneaskă
Kă mease kaĭ, kă pomna cea maĭ serbătoreaskă;
Anrozĭ ne lîngă mine de ași strelăcindș,

Digitized by Google

Ші lзme neste lзme trъssзra mea 'nsoцindъ;
Kз oaste înnrejзrз-mї, kз mзsika 'nainte...
(Vъzîndъ ne Radз Armamз).
Ші la maї marї, Armame!

RADU ARMASU.

Dar цї aї emit din minte!
Tз estї vistier, mi mie îmї ziчї mi la maї marї!

BRAGANDI, sзrîzîndъ.

Glзmeam . . .

RADU ARMASU.

Aї drentъ, tз frate, ama voiosъ sъ narї!
Dar eъ n'am timnъ de glзme, minзtele sзntъ skзrte.
La mezї kolo mi mї snзne, tз чe estї omъ de Kзrte.
Чe skrie dela Поartъ? resnзnde-mї maї kзrîndъ,
Tз noate sъ sчiї totзl. Ama dar snзne-mї...

BRAGANDI.

Kîndъ
Intram fз astъ vorbъ, kъ toatъ nobilimea
Чe s'afiъ-akзm fзgitъ mi toatъ boerimea
D'aчi, se nlъngъ kз toцiї, mi sзntъ nemзlцзmiцї
De Domnъ, zikîndъ într'alte k'ar fi maї ferichiцї
Kъndъ s'ar alege altзl.

RADU ARMASU.

D'ar skoate-o, zъъ, la kale!

BRAGANDI, kз amrîndere.

Ba îmї vor skoate okiї, kз voia dзmitale!

Digitized by Google

RADU ARMASU, dându'o skurtă tăvere.

Dar despre Grecii vostri?

BRAGANDI.

IIIi ei se ulîngă, zikîndă
Kă s'afiă în ajutul d'a se stîrni, de kîndă
Atăta bătăliă 'i a stinsă ne ne'nvetate,
Kăvî îî făkă a nerde, părinte, fiiă mi frate,
IIIi nu sviă ne mai vine, mi kă de vor urma
Vărsărele de sânge, ei se vor zevima
Ku totul.

RADU ARMASU.

Kuriosî oamenî! ve drentă aă a se ulînge,
IIIi vine-avu vr'o dată nevoiă d'al lor sânge!

BRAGANDI.

Vi ulîngă-se, ve mî nasă de se vor ulînge ei,
Din narte-mî am s'anlasdă domnia lui Matei,
Kăvî mă făkui sub dînsa vistier, mi lumea mî skoate
Kăvisla la trei stînjinî, ulekîndu-se kît noate.
Devî, sunt în stare s'anără ne Domnul Basarabă,
De or ve Domnă neoasne, krestinî, turkă, lexă, arabă,
Saă antinodă!

RADU ARMASU.

Ilrea bine...

BRAGANDI.

Togî vor să i sane groana,
Dar vine sanî 'n neatră mai lesne mî frînge sana.

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Че-аĭ дракълъĭ ъънтъ банiĭ, è лъкръ де мират,
Към нотъ дин омъ къ минте ъ факъ-ън блестемат?
Приченĭ акъма, фрате, че фаче боерiа?
Те-аĭ префъкът къ тотъл де къндъ къ вистieria!

BRAGANDI.

Ъ мъ префакъ? аĭ крede ка еъ ъ мъ префакъ?
Dар омъ-мĭ фаче бине, пътea-воиъ ка ъ такъ?
Цĭ ар фи трекът прин минте къ есте къ пътинцъ
Ъ ам ън ъфлетъ рече ми нерекъноъчинцъ
Înконтр'ачелъĭ каре мĭ è бине-фъкътор,
Шli къръia, везĭ бине, че мълтъ i ъънт дaтор?

RADU ARMASU, întrerъпîndъ-lъ.

Маĭ бине тачĭ дин гъръ, саъ нъ цĭ адъчĭ а минте
K'ама-аĭ фостъ ми къ Leon?*

BRAGANDI.

Къ Leon n'аĭ къвинте:
Кръzимea лъĭ чea мълтъ ми ъфлетъĭ къмплit
Фъкъсеръ дîнтр'îнъъл ън омъ несъферит;
Къчĭ el пъъese 'n царъ ън бир аша de маре,
D'a ънартъ атътea сате, ми пъ era zi 'n каре
Ъ пъ мĭ тримицъ-апрозиĭ прин каse боересчĭ
De le лъа къ ъъта дъкацiĭ 'мпърътесчĭ;
Кындъ într'o димineацъ, îн мизлокъл дърерiĭ,
П'a ъънгиърилор ърме ми ale пъътieriĭ,
Veни Матеĭ, ън јъне din ъатъл Брънковенĭ

* Leon, Domнъ прedeчесор al лъĭ Матеĭ Басарабъ,

Înkonjɜrat de oaste de Romîĭ m' Ɔngɜreni,
Illi 'l dete de ne skaɜnš!

RADU ARMASU.

Ill'akɜma?

BRAGANDI.

Stɜnɜtate!

RADU ARMASU.

Illi Leon?

BRAGANDI.

Da, mi Leon, maĭ sɜfle daka noate;
Mateĭ è înkъ tare.

RADU AMRASU.

Kъvĭ te fъkɜ vistier,
Illi noŋĭ s'adɜnĭ sɜb dînsɜl o stare de boer,
Illi nontɜrile ŋereĭ, zivĭ azĭ kъ le noŋĭ skrie
Il'o ɜnghiъ nɜmaĭ!

BRAGANDI

Eatъ mi altъ nebɜniъ!

RADU ARMASU.

Treĭ marĭ momîĭ kɜ sate ve le-aĭ la Romanaŋĭ,
Illi zeve mii de galbenĭ ve 'ĭ aĭ îmnrɜmstaŋĭ
Lɜĭ Ilreda Florimorɜl, kɜm le fъkɜmĭ d'o datъ?
Te kredita or vine ɜviindš kъ tɜ îndatъ,
Ajɜnsš la vistieriъ, nɜteal a le nlɜti;
Dar nɜmaĭ nentrɜ mine le nlave a kîrti!

Digitized by Google

Sчiĭ, kзm sизnea 'n Vlъsia deзnъ-zĭ nъdзrarзl,
Kъ lзиzl are nзme, dar vзlnea è kз darзl!

BRAGANDI.

De чe nз faчĭ ka mine?

RADU ARMASU.

Maĭ faчĭ mi tз kзt noцĭ,
Ka mъine te deoakiъ, k'aша sзnteцĭ voĭ toцĭ:
Зn vîntз sъ se maĭ skimbe, sъ цĭ seчe aна 'n n. rъ,
Шi naserea de azr iea sиikз 'n чiokз mi sboarъ.

BRAGANDI.

Înз'aĭ зitat kъ mie îmĭ ziчe mi olar,
Ш'or înkotro i è voia olarзl are dar
D'a nзne mi mъnзша. Voiз învîrti dar roata
Kзm mĭ o veni maĭ bine, mi mĭ voiз lза resnlata[1].

RADU ARMASU.

Aша mi mie mĭ ziчe din momĭ stremomĭ vъrzar,
Шi tз kзnosчĭ nrea bine k'aчesta are dar
D'a mĭ koaчe varza astз-fel kзm va voi[2].

BRAGANDI.

Dar bine
Kъ mĭ adзseĭ a minte, te skoate mi ne tine,
Ne Romiel îl faчe în lokцĭ kъnitan
De Dorobanцi.

RADU ARMASU.

Îmĭ faчe зn mъndrз nartisan,

1 Istorikз. 2 Istorikз.

Digitized by Google

BRAGANDI.

Ón noŭ iar nu un mundru, aĭ vrut să ziță îmĭ nare?

RADU ARMASU.

Ba nu, ba nu, un mundru, kăță astă 'naintare
O ginе de la Doamna, m'akum mi dela Domnŭ,
O soartă îndoite ce n'a visat'o 'n somnŭ-

BRAGANDI.

Dar lasă-'l să viseze, verikul dumitale,
Ne kundŭ el adormise am nus ce-va la kale.

RADU ARMASU.

Tu!

(Doamna Elena anare în fundul sveneĭ mi askultă konvorbirea din urmă a avestor doŭ nersonage fără' a fi văzută de eĭ).

BRAGANDI, fășkindu-se kă ese.

Radule, asteantă să mĭ cerkŭ tăiuțul eŭ.

RADU ARMASU, krezîndu-se singur.

De nu, atuncia kată să cerkŭ mi eŭ n'al meŭ.
Reskoala ce-am urzit'o încene 'n toată gara,
Voiŭ să le 'nkurkŭ mingĭ, limbă, kundŭ mĭ or întinde skara
Ne foiuorul morgiĭ. Am dorobanțiĭ meĭ,
Lunĭ însetagĭ ce urlă asuura lui Mateĭ.
Eĭ kugetă să cearcă o leafă îndoită,
Ili algiĭ mai ku fumurĭ cerŭ leafă întreită.
Azĭ am vorbitŭ ku dînmiĭ, nurea nemulgumigĭ,
Mi se nlungea ku togiĭ kă suntŭ neresnlătigĭ,

Digitized by Google

Eĭ kari sɜsɢinsrъ atъtea ne 'ntrersnte
Bътъl, mi se lsntarъ în dosъ-zeчĭ de lsnte.
Eš le-am resnsnsš k'aš drentsl sъ seaръ op че vor,
Mъ dskš mi чeva 'mĭ snsne kъ sent învingъtor (ese).

BRAGANDI, emindš în faцъ.

Че-aszš! ama dar dînssl è fsrъ îndoialъ
Aчel че dorobanцiĭ aцîцъ snre reskoalъ!
Eĭ bine! fanta mĭ nlaче, nrin ea mъ 'navsцeskš,
Dar daka mĭ nlaче fanta ne astor l'sreskš.
Mъ dskš sъ mĭ jokš dar rolsl, kabala se desteantъ,
Ksnsna resmiriĭ ne svena eĭ m'asteantъ.
(În minstsl kъndš se disnsne sъ atingъ o sme, ea se deskide, Doamna Elena intrъ.

O чersle!

SCENA IX.

DOAMNA ELENA BRAGANDI.

DOAMNA ELENA.

Tъчere! svĭš totsl, am aflat
Че ksgetš te maĭ цine aiчea în nalat.

BRAGANDI.

Dar, Doamnъ...

DOAMNA ELENA, srmъndš.

Niчĭ o vorbъ! ns поцĭ a te asksnde:
Ns îmbli ka sъ intrigĭ ne чineva? resnsnde;

Digitized by Google

Sъ чerї Mъrieї Sale drentš mradъ viaŋa lъї?
Шi nentrъ чe? чe lъkrъ de dînsъl aї sъ i sпъї?
Чe ŋї a fъkъt el oare? asпirъ la domniъ,
Iъbesчe пe nevasta-ŋї, iъbesчї a lъї soŋiъ?
Saš vrea sъ te restoarne de ъnde aї ajъnsš
De kъte-va minъte! dar n'aї niчї ъn resпъnsš,
Nъ aї sъ ziчї nimika!

BRAGANDI.

Nъ mї-aї imпъssš tъчerea?

DOAMNA ELENA.

Шrea bine! dar askъltъ sъ mї daš mi eš пъrerea.
Kъndš veї vorbi kъ Domnъl or чe veї kъgeta,
Mъ voiš afla de faŋъ, mi te voiš askъlta;
Deskide-ŋї okiї bine, sъ nъ te 'mпingъ drakъl
Sъ te atingї de dînsъl, k'anoї mi eš am leakъl
Ka sъ mї resbъnš dę tine! Dar eatъ-'l mi пe el,
Feresчe-ŋї darъ gъra de vorba... Romiel!

(Doamna Elena se ameazъ п'ъn fotoliš dъn'o taniгeriъ, astš-fel în kъt sъ se vaъ kъ Bragandi, mi fъr' a fi vъzъtъ de Mateї Basarabš)

SCENA X.

MATEÏ BASARABŬ, însoŋit de Dikъ Sпъtarъ; DOAMNA ELENA ШI BRAGANDI, în fundъl sчeneї nezъriŋї.

Eї, Dikъle, ia sпъne-mї, чe noš se maї vorbesчe,
Чe sgomot de reskoalъ mereš se resпъndesчe?
Maї stъrъeskš Seimeniї în чererile lor?

Digitized by Google

DICU SPĂTARU.

Maĭ mъltš ka niч̆ĭ o datъ.

MATEĬ BASARABŬ.

Voieskš altš domnitor?

DICU SPĂTARU.

Saš lefъrĭ întreite; ɯi maĭ voieskš ɯi moartea
Aчelъĭ чe aflarъ kъ le mъnînkъ nartea
Simbrieĭ чe n'aš lъat'o de natrъ lъnĭ, kъm snъnš.

MATEĬ BASARABŬ.

Adevъratš sъ fiъ? Astš jъne-ama de bъnš,
Ama de bravš, s'aŋîŋe skandalъl reskъlъrиĭ!
Ili 'l înъlŋaĭ k'o treantъ, snre dъioмia ŋъrиĭ!...
Ili è fъgitš?

DICU SPĂTARU.

'Nъlŋime, d'amĭ fi sчiъt maĭ mъltš
Amĭ maĭ fi snъs; dar însъ Mъria Ta...

MATEĬ BASARABŬ.

Te-askъltš.

DICU SPĂTARU.

Bragandi-asteantъ kolo, el are sъ ŋĭ vorbeaskъ
De totš чe se întîmnlъ, el noate sъ nъmeaskъ
Ili lokъl snde s'aflъ, ɯi sъngele чe vor
Seimeniĭ, ka sъ stingъ tъrbarea seteĭ lor.

MATEĬ BASARABŬ, dъne nъŋinъ kъgetare.

Irea bine, dъ-te darъ.

Digitized by Google

(Dikъ sъstarъ ese).

(Zъrindъ ne Bragandi)

Tъ estĭ aiчea înkъ?

Eĭ bine! am kъ чine sъ ъrkъ o noъъ stînkъ
Чe 'n kalea mea se 'nalцъ. Am zisъ k'o vom ъrka,
Saŭ noate kъ 'n цrevaleĭ noĭ vom alъneka.

BRAGANDI.

Mъria Ta vorbesчe
Nъ sчiъ nimikъ...

MATEĬ BASARABŬ.

O mare reskoalъ se ъrzesчe;
Dorobъnцimea toatъ se skoalъ ka din somnъ
Шi vrea sъ nъiъ 'n skaъnъ ne Leon fostъl Domnъ.

BRAGANDI.

Ne Leon! însъ noate, o Doamne, nъ sчiĭ bine,
Dar, Leon, kъm se ziчe, fъgitъ în цerĭ streine,
Niчĭ kъ viseazъ astъ-zĭ...

MATEĬ BASARABŬ,

Aша voiesчĭ sъ krezĭ,
Vederea ta è skъrtъ ши nъ поцĭ ka sъ vezĭ.
Ziчĭ kъ dintr'a sa цarъ è mъltъ de kъndъ linsesчe,
O ziчĭ, ши aĭ drentate: чel чe kîrчiъmъresчe
O natriъ sermanъ kъ vre ъn skonъ nъgъnъ,
E ъn strein în цarъ, d'ar fi kъt de Romъnъ.
Te-asigъrъ dar kъ astъ reskoalъ îndrъчitъ
A fostъ ши este nъmaĭ de mъna lъĭ ъrzitъ.

BRAGANDI.

De este, Înъlцime, aша nrekъm aĭ snъs,
Шi desnre kare mintea-mĭ nъ are vr'ъn nrenъs,

Digitized by Google

Anoĭ че te onresче de el a te desfaче
Ka sъ цĭ asigзrĭ viaца m'a Romъnieĭ паче?

MATEĬ BASARABŬ.

Sъ mъ desfakŭ de dînsзl? mi kзm sъ mъ desfakŭ?
Sзnt Domnŭ ne toatъ цara, notŭ lesne ka sъ fakŭ
Kз brava mea ostire o цarъ inemikъ,
La singзrзl meŭ nзme, sъ tremзre de frikъ.
Dar însъ kъndŭ è vorba d'зn trъdъtor askзnsŭ
Sзb adenostзl nonцiĭ, de okiĭ-цĭ nenъtrзnsŭ,
Че-ameninцъ în зmbrъ, în linisче, 'n tъчere,
Or zilele vieцiĭ-цĭ, saŭ kiar a ta kъdere,
Atзnчĭ estĭ mikŭ, цĭ è teamъ, estĭ slabŭ, deskзragiat,
Цĭ è frikъ mi de зmbra-цĭ, te krezĭ înkonjзrat
De miĭ de fiare rele, askзnse, nevъzзte,
Че te atakъ noaptea, kъndŭ dormĭ, ne nesчiste.
Dar nз mĭ resпзnzĭ nimika?

BRAGANDI, kз îndoialъ.

Mъria Ta...

MATEĬ BASARABŬ.

Destзl...

Ka sъ mĭ asigзrŭ viaца, de kare sзnt sъtзl!
Kъndŭ vъzŭ îmnerekerea, nartitзl, nezнirea
Domnindŭ într'a mea цarъ, kз toatъ îngrijirea
D'atъцea anĭ kз kare mereŭ am stзrзit
Sъ mĭ vъzŭ o datъ statзl feriче ші зnit;
Kъndŭ am best пaxarзl плъчerilor din lзme,
Ші kalkŭ ne florĭ зskate mi fъrъ de nroiзme,
Ші kъndŭ, k'o lamпъ 'n mъnъ, voiŭ sъ mъ lasŭ afзndŭ

Digitized by Google

În inima-mĭ че este o mare фъръ фъндъ,
Ка съ дестептъ într'îngа vr'o ъrmъ de doringъ
Пе kare-amĭ fi ъitat'o în ea din nesчiingъ,
Шi kъndъ, în lokъl astеĭ doringe, am aflat
Demertъl фъръ marginĭ, întъnekos, ъskat,
În lokъ съ mĭ maĭ remъiъ плъчere nentrъ viaŋъ
Мъ dъkъ съ batъ la ъmea mormîntъlъĭ de ghiaŋъ,
Tristъ adenostъ în kare askъnzъ ъn kanъ albit,
Ш'ъn съfletъ d'ale lъmeĭ amъrъчiъnĭ negrit.
Te 'ntrebъ?

BRAGANDI.

O Doamne, îngъ a kъgeta nъ ŋĭ плаче
K'adese oarъ moartea nъ-è adenostъ de паче;
Kъndъ, фъръ voia noastrъ, ar fi съ nriimim
De mъna resbъnъriĭ ka nradъ съ nerim;
Шi lъmea, че nъ съie, съ 'nkъviinge ъra
Kъ kare-ъчigъtorъl ne dete lovitъra,
Anlaъdъndъ adese ne jъdele kъmnlit
A kъrъĭ mъnъ krъdъ la moarte ne-a 'mbrъnчit.
Dar Dъmnezeъ чel mare din чerъrĭ съ skъteaskъ
De astъ reъ пе or kare fiingъ omeneaskъ!

MATEĬ BASARABŬ.

Tъ aĭ kъvîntъ, Bragandi, ç krъdъ aчestъ пахar,
Чine-a gъstat dintr'îngъl mi n'a zis kъ-è amar!
Dar чine è aчela de kare mъ voiъ teme
Kъ v'adъna пе kanъ-mĭ asemene blesteme,
Ш'al kъrъĭ okiъ de mearne mi съfletъ îndrъчit,
Sъb mъna че ŋĭ o 'ntinde s'askъnzъ ъn kъgit!

Digitized by Google

BRAGANDI.

Nъ totъ-d'aъna, adese askъnde-o kъrъgiъ,
O înklinare oarbъ, nъ o inokrisiъ;
Sъnъnere, kredinцъ, ъn kъgetъ nrea kъrat,
Iar nъ ъn sъfletъ negrъ mi reъ nrekъgetat.
Sчiĭ, ierĭ, într'o mînиъ, aĭ înъlцatъ kangerъl
Sъ mĭ sfъmiĭ nentъl, bine, dar jъdeче-mъ черъl,
Iъteam sъ mĭ nerzъ mi viaцa, eraĭ anrinsъ kъ fokъ,
Dar datъ-m' am în lъtъrĭ? miskatъ-m'am din lokъ?...

MATEĬ BASARABŬ.

Че vreĭ sъ zivĭ?

DOAMNA ELENA, în sine.

Vikleanъl!

BRAGANDĬ.

Eъ voiъ sъ zikъ aчeasta,
Kъ oarba mea kredinцъ, sъnъnerea mea...

MATEĬ BASARABŬ.

Basta!

BRAGANDI, ъъnuinъndъ.

De чe toцĭ domniĭ lъmiĭ sъntъ astъ-fel kъ nъ vor
S'askъlte kъte-o datъ mi ne sъnъsiĭ lor!
Kъчĭ kiar чel maĭ din ъrmъ omъ simnlъ din natъrъ,
Ar fi mi el în stare sъ dea vr'o 'nvъцътъrъ.
Dar sъ vorbesчĭ noцĭ oare kъndъ sчiĭ kъ estĭ nonor?
Dar noцĭ s'aъzĭ vr'o datъ kъndъ te-afli domnitor?
Blestemъ aчelor kari îmĭ snekъlъ adese

Digitized by Google

A Domnъlъĭ virtъte m'a ţereĭ interese.
Orbiţĭ de natimĭ rele, infamĭ lingъmitorĭ
Че rъineazъ statъl, 'l ъvidъ adese orĭ,
Voindъ kъ or че nreţъrĭ a mĭ mъlţъmi doringa,
Saъ kъ îmĭ vîndъ mi sъfletъ, mi îmъ-mĭ konsъiinga
Sure a nъtea ajъnge la ţintъ maĭ kъrîndъ.
Feriче mъltъ feriче ar fi totъ omъl kъndъ
Ar nъne frîъ d'o datъ la natimele sale,
Ka sъ se nъiъ earъ ne a virtъţiĭ kale,
Че l'ar nъtea kondъче la bine ne'nчetatъ! —
Kъчĭ viaţa omeneaskъ, è viaţa ъnъĭ statъ:
Kъndъ natima domneъче, omoarъ drentъ-kъvîntъl,
Шi la finalъl drameĭ astenţĭ desnodъmîntъl,
Sъ ţĭ vezĭ martir saъ trъnъl or sъfletъl nerdъt,
Ъn Domnъ trъdat de nonol saъ ъn nonor vîndъt.

MATEĬ BASARABU.

Ka че minъne mare te-a nrefъkъt ne tine!
Visezъ, visezъ eъ oare, saъ noate n'aъzъ bine!
Dar vъzъ kъ bъxa kъntъ ka ъn nrivighetor?

BRAGANDI.

Am zis kъ domnitorii n'aъdъ k'ъrekia lor!

MATEĬ BASARABU.

Aша, ъrsita krъdъ voieъче-adese oarъ,
Saъ Domnъl saъ nonorъl neanъrat sъ nearъ?

BRAGANDI.

Nivĭ sъfletъl, nivĭ trъnъl, am zis, Mъria Ta,
Kъ ъnъl fъrъ altъl de lokъ nъ noate sta.

Digitized by Google

MATEÏ BASARABŬ.

Dar?...

BRAGANDI.

Ĥatimele,—ачeia че lîngъ tron aзздъ,
Aчeĭ че te trъdeazъ kз sъrtъrĭ de Iзdъ;
Aчeĭ че vîndŭ ші ţarъ ші fraţĭ ші пе пъringĭ,
Ші însз-mĭ al lor sзfletŭ пе treĭ-zeчĭ de arginţĭ! —
Ĥrea Înъlţate Doamne, veĭ пзne 'ntr'o balanţъ
A Înъlţimiĭ Tale m'a ţereĭ sigзranţъ,
Ші 'ntr'alta пзne kanзl aчelзĭ trъdъtor,
Ш'anoĭ alege sigзr ka drentŭ jзdekъtor.

DOAMNA ELENA, în sine.

De чine vrea sъ zikъ?

MATEÏ BASARABŬ.

Dar зn ostean ka dînsзl...

BRAGANDI, întrerзnînds'l.

Sчiŭ k'aĭ avea drentate sъ te înkrezĭ într'însзl...

MATEÏ BASARABŬ.

Зn omŭ ulin de kredinţъ, зn mare kъпitan,
E 'n mъna mea чea dreantъ зn mъndrз toroinan.
Sъ 'l fakŭ în чea din зrmъ nejзdekat sъ moarъ,
Amĭ fi mзstrat de kзgetŭ... Ші пentrз че sъ пearъ?
Пentr'зn пrenзsŭ!...

BRAGANDI.

Atъta? Dar чine-a reskзlat

Digitized by Google

Dorobъnџimea-asъnra avestъĭ tristъ nalat?
N'aъzĭ kъm geme lъmea, kъm tremъrъ nъmîntъl,
Kъm kasele 'n rъine se snъlberъ ka vîntъl,
Kъm snъmegъ tъrbarea în gъra tъtъlor
De џinetele morџiĭ ve ъrlъ 'n ъrma lor,
Kъm strigъ toatъ џara: „Drenţate! Resbъnare!.“
Avestea nъ sъntъ nъmaĭ nrenъsъrĭ, mi se nare!

DOAMNA ELENA, în sine.

O! Grekъle, dar vine din voĭ a reskъlat
Dorobъnџimea, vine din voĭ a komnlotat!

MATEĬ BASARABŬ.

Sviĭ tъ ve-a zis ъn rege din џara noleveaskъ
Trekîndŭ o dinioarъ nrin џara romъneaskъ?
„Romъniĭ sъntŭ selbativĭ, mi este maĭ ъmior
„Ka sъ'ĭ sъnsĭ nrin mizlokŭ maĭ îmnъvisitor,
„De kъt nrin arme.“ Astŭ-fel, eŭ jъdekaĭ în sine
Kъ è mъltŭ maĭ nolitikŭ a fi kъ dînmiĭ bine,
De kъt sъ se maĭ verve vr'o datъ-a 'ĭ sъbjъga
Ъn Domnŭ kъndŭ kъ blъndeџe îĭ noate îmnъka.
Aveasta mĭ è nъrerea, avesta mĭ è temeisl:
Ъn nsiŭ se noate nrinde kъ nlъmbsl mi kъ meisl,
D'amŭ înverka, ve strikъ, al doilea mizlokŭ,
Or k'ar emi maĭ bine, saŭ n'ar strika de lokŭ.

BRAGANDI.

Пъџin kъnoasve lъmea avel ve din 'nъlџimea
Domneskъlsĭ seŭ skaъnŭ nrivesve omenimea!
Понoarele nътrъnse d'al tiranieĭ snin,
Adese orĭ revarsъ satirikъl venin;

Digitized by Google

Tiraniĭ, d'alтъ narte, temîndъ-se de gъra
Поnoarelor gringъnde, aъ inventat ченъъra;
Dar ele se reskoalъ m'alъngъ ne tiranĭ,
Mi eĭ adъnъ nrin aъr, ostire, kъnitanĭ,
Derîmъ, ardъ mi ъrnъ al libertъgiĭ temnlъ,
Mi 'n el snînzъrъtoarea înalgъ de esemnlъ:
Kъчĭ asta este skъtъl че anъr' al lor stat.
Ateiĭ mi kъ klerъl se lъntъ ne'nчetat,
Kъчĭ ънiĭ batъ eressl, mi чel altъ ateismъlъ,
Kъmnlitъ lъntъ între Christŭ mi'ntre nъgънismъl,
Че a kostat ne oamenĭ ъn очean întregъ
De sъnge, nebъniъ че nъ o îngelegъ.
Dar, че zikъ! lъmea toatъ se afiъ într'o lъntъ,
D'ameningъrĭ kъmnlite è naчea întrerъntъ.
Feriче, mъltъ feriче ar fi ъn mъritor
Kъndъ va nътea dintr'însa sъ easъ vingъtor;
Mi vaĭ! de чine krede, în oarbaĭ nebъniъ,
Kъ sъferъ, fiindъ-kъ aша a fostъ sъ fiъ!
Mъria Ta, dъ-mĭ voiъ sure a mъ denъrta,
Estĭ singъr Domnъ, nogĭ faче kъm vreĭ Mъria Ta. —

(Va se easъ).

MATEĬ BASARABU, lъndъ o xъrtiъ mi skriindъ.

Stъĭ, ънde mergĭ! — Askъltъ, zisesemĭ, mi se nare,
Kъ astъ komnlotъ s'angîngъ de kъnitanъl mare
De dorobangĭ?

BRAGANDI.

Da, Doamne.

MATEĬ BASARABU, dъndъĭ xъrtia.

Na, gine dar mi neĭ,

Digitized by Google

Iea-ți mrada-akъm în ghiare mi emĭ din okiĭ meĭ.
(Bragandi ese n'o зme, Doamna Elena reintrъ fъrъ sgomotъ în kabinetъl eĭ)

SCENA XI.

MATEĬ BASARABU, singъr.

Ш'altъ sъnge se maĭ varsъ n'a morțiĭ vale-adînkъ,
Dar ka sъ stingъ fokъl че nъ s'aurinse înkъ!
Boerĭ, domniъ, țarъ, treĭ note fъr 'akordъ
Ши fъrъ armoniъ, m 'al kъrora diskordъ
Ne lasъ totъ d 'aзna o зrmъ sъngeroasъ!...
O, viĭъ-o datъ-artistъl kъ mintea sa faimoasъ
S'aleagъ o kъrare maĭ dreaptъ între eĭ!
Sъ viĭъ, зnde s'aflъ, sъ 'l vъzъ kъ okiĭ meĭ:
Dar o kъrare astъ-fel kъm-le ar plъvea la dînmiĭ,
Fъr'a kъlka ne drentъl niчĭ зnзia dintr'înmiĭ.
O, fъrъ nъrtinire, eъ îl voiъ astenta
Ши mintea lъĭ чea mъltъ voiъ bine-kъvînta;
Kъчĭ va 'mulini demertъl, kъ mъlta lъĭ sчiințъ,
Че n'am nztzt sъ 'l îmulъ kъ bъna mea voințъ.

Digitized by Google

ACTUL III.

(În dreanta, ɜn narkŏ. În stъnga, se vъdŏ mɜnɡiĭ Tîrgovistĭ de departe. Într'o narte a narkɜlɜĭ se înalɡъ neatra ɜnɜĭ îndoitŏ mormîntŏ. Se vede neste mɜnɡĭ soarele resъrindŏ).

SCENA I.

FLORIZINA, îngenɜkiatъ d'assura mormîntɜlɜĭ.

O ɜmbre mɜltŏ isbite, o voĭ nъrinɡiĭ meĭ,
Tɜ bravɜle 'ntre oamenĭ, tɜ bravъ 'ntre femeĭ,
Voĭ zaveɡĭ în renassŏ, în liniʂve, 'n tъvere,
Ili nɜ ɜviɡĭ kъ eŏ ɜsferŏ în lakremĭ mĭ'n dɜrere!
Orfanъ, nъrъsitъ de totŏ ve am isbit
În lakremele mele stingŏ fokɜ-mĭ îndoit.
Kъvĭ ɜsnt înkonjɜratъ totŏ de kɜmnlite fiare,
Te vъdŏ mi nɜ te 'ntreabъ: ve aĭ mi ve te doare!
Sɜnt singɜrъ 'ntre oamenĭ, ɜsnt moartъ între viĭ,
Zi noante ɜrmъritъ d'o miъ de ɜrgiĭ.
La toɡĭ ve mъ 'nkonjoarъ totŏ ɜrъ le înssflɜ;
Le è nekasŏ ne nartea de aer ve ressflŏ,
Ile ɜrma ve remъne din nassl meŏ ɜmior,

*

Digitized by Google

Пе ѕmbra че'nѕoцeѕче sermanѕl meș trѕuuor!
Ш'aчela kare noate sъ mъ întoarkъ earъ
La viaцa че denarte de dînsѕl mï è amarъ,
Nѕ s'afiъ lîngъ mine, nѕ vine sъ mъ iea
Dintr'astș abisș în kare s'anleakъ frѕntea mea.
Vaï! nѕ, kъчï nentrѕ alta m'a nъrъsit пe mine,
Ші eș nѕ am ka dînsa koroanъ de rѕbine
Ka sъ i o пsiș пe frѕnte, sъ mï dea amorѕl lsï!...

SCENA II.

FLORIZINA, ROMIEL.

ROMIEL,

Че vъzș! estï tѕ, konilъ? dar de че nlъngï, nѕ-mï suѕï?
Nѕ sчiï kъ totș amorѕ-mï è nѕmaï nentrѕ tine?...

FLORIZINA.

Fѕgï, lasъ-mъ! 'n amorѕgï a krede nѕ mï maï vine.

ROMIEL, mîngîindsï frѕntea.

Nѕ! însъ 'ntr'a mea viaцъ nѕtea-voiș krede eș,
Kъndș tѕ nѕ krezï, konilъ, niчï în amorѕl meș?

FLORIZINA.

Te-amï fi krezѕt atѕnчia, kъndș s'am vre o kѕnѕnъ
De aѕr a o nѕne пe frѕntea ta...

ROMIEL.

Nebѕnъ!

FLORIZINA.

Ш'ѕn tron domneskș пe kare kѕ tine-a 'l îmnъrцi...

Digitized by Google

ROMIEL.

Ши скълеле съ̂таней сире а мъ 'навъцї! —
Копилъ, нъ вчїїînкъ де че естї темътоаре,
Те фаче îндоiала съ фiї пренъitоare!
N'aї o кънънъ d'aър s'o пъї пе фрънтea mea,
Пreferъ a ta iъbire, a vieцеї mele стea,
Маї мълтъ декътъ o miiъ koroane скликitоare
Sъb kari Domniї lъmeї se îmnlъ de съdoare.
Nъ aї съn tron de Doamnъ къ mine-a 'l îmпъргi,
Dar kare strelъчire mъ поate ameцi,
Къndъ тъ îmї daї, копилъ, ъn lokъ съ мezъ d'o datъ
Къ Dъmnezeъ alътъrї în inima-цї кърatъ,
Ши съ domneskъ къ dînsъl în съfletъ-цї iъbit,
Ши 'n rъga ta de noaпte съ fiъ mi eъ nъmit!
O Florizino, mї пare кътеia че mї съпъї mie
Sаъ è vr'ъn visъ, saъ nъ вчиъ че ar пътea съ fie.

FLORIZINA, съсминъндъ.

Ши mie mi se пare visъ чеia че mї vorbesчї,
Ш'amї vrea съ morъ o datъ visъndъ къ мъ iъbesчї.

ROMIEL, la o пarte.

Чer!

UN GLAS DIN FUNDUL GRĂDINEĬ.

Romiel!

FLORIZINA, înчetъ.

Askъltъ!

ROMIEL, kontrariat.

Eї bine! мъ voiъ dъче,

Digitized by Google

Dar stъĭ, mъ 'ntorkš.

(Ese).

SCENA III.

FLORIZINA.

Ear dînsa! Isъse dъne krъče!
Nъ, nъ è višš aчesta, è foarte-adevъrat,
Amara-mĭ nresimцire, vaĭ! nъ m'a înчelat.
Nъ-è višš, чi è o krъdъ, amarъ destentare!...
O, nъ sчiš de se noate sъ afiъ 'n resbъnare
Atъta fermekš dъlче kъt într'al teš amor,
Dar, Romiel, цĭ am snss'o, îmĭ narĭ sn trъdъtor,
O fearъ-amъgitoare kъm nъ maĭ è în lъme!

SCENA IV.

FLORIZINA, RADU ARMASU.

RADU ARMASU.

Maĭ è mi altъ gъrъ че blestemъ astš nъme?

FLORIZINA, tъrbъratъ.

Eš!.. nъ... te 'nчelĭ...

RADU ARMASU.

Taчĭ, soro; tъ n'aĭ vorbit de el?

FLORIZINA.

De el? de чine? nъ sчiš.

RADU ARMASU.

Nъ sчiĭ? de Romiel?

Digitized by Google

FLORIZINA.

Te amъgesчĭ...

RADU ARMASU.

Tъчere! te-am aвzit nrea bine;
Mъrtвrisesчe-ци вra, ши 'nkrede-te în mine.

FLORIZINA.

Nв te 'nцelegъ.

RADU ARMASU.

Askвltъ; minвtвl a sosit,
O soro, sъ te bвkвrĭ, tв kare-aĭ sвferit,
Tв kare-aĭ nlъnsъ atъta, n'aĭ vrea fъrъ 'ndoialъ
Ka sъ ци resbвnĭ asвnra avelвĭ чe te 'nчealъ?
Resnвnde!

FLORIZINA.

Vaĭ! mъ lasъ, eъ vъzъ kъ sвnt într'вn
Minвt d'a mĭ nerde mintea.

RADU ARMASU.

Eъ viъ sъ te resbвn'
D'o fearъ-a kъrвĭ mъnъ a vrвt sъ desfrвnzeaskъ
Kвnвna ta 'nfloritъ ne frвntea-ци fevioreaskъ,
Шi kare-a rîsъ d'amorв-ци, m'akвm îmĭ bate jokъ
De lakremele tale, чe тв le versĭ kв fokъ;
Ne kъndъ тв gemĭ, konilъ, în sвferinцĭ amare,
Vъzîndв-'l lîngъ altъ femeiъ, însъ kare,
Kв toatъ strelвчireaĭ чea mare, n'ar nвtea
Sъ fiъ-aша frвmoasъ ka sвrioara mea.

Digitized by Google

FLORIZINA.

Ши kare-è resbъnarea че-aĭ kъgetat a mĭ faче?

RADU ARMASU.

O resbъnare krъntъ, прekъm drentъцiĭ плаче;
Къчĭ va sпъla-al teў пъme ш'amorъl teў trъdat,
Stingîndъ-шĭ a sa sete în sъngeleĭ spъrkat.

FLORIZINA.

Ax! чerъle! че spъne! че-aъzў...

RADU ARMASU.

Taчĭ, пъ te плънge,
Nъ veĭ fi tъ aчeia че veĭ vъrsa astў sънge:
Sъ mъ fereaskъ чerъl kiar de a kъgeta
Sъ întinezў vr'o datъ k'o krimъ mъna ta!
Dar însъ-шĭ legea цereĭ îl jъdekъ de moarte,
Пentr'o trъdare 'naltъ la kare lъase пarte,
Smintitъl! dar drentatea чereaskъ l'a ajъnsў.
Te mъlцъmesчĭ? resпъnde!

FLORIZINA, emindў nerdъtъ.

Nъ am niчĭ ъn resпъnsў.

SCENA V.

RADU ARMASU, BRAGANDI.

BRAGANDI, intrъndў feritў

Estĭ singъr?

RADU ARMASU.

Da.

Digitized by Google

BRAGANDI.

Eĭ. bine! doringa-gĭ se kənənț:
Lənĭ Romiel zĭĭ astț-zĭ kțlțtoriț bənț!

RADU ARMASU.

Nə te nriчenš! vorbesчe.

BRAGANDI.

Aчeasta gĭ va-areta. (Ese).

RADU ARMASU, arənkțndə-mĭ okiĭ ne xțrtiț.

Te dəчĭ! — Îl osîndesчe! — Чe vțzš! Mțria Sa!
(Askənde xțrtia).

SCENA VI.

DOAMNA ELENA, RADU ARMASU.

DOAMNA ELENA.

Vezĭ, Radəle, чe bənț mț aflə kțtre tine,
Kț 'n ərma aчelor vorbe de kari se kəvine
Sț nə mĭ adəkš a minte, viš a te nriimi?

RADU ARMASU, înkinəndə-se.

Nə notš sț gĭ staš 'nainte fțr' a mț əimi.
De kțte orĭ, o Doamnț, askənəš în əmbra əmĭ,
Nriveam kə чe blțndeqe îgĭ nriimeaĭ səpəmĭ,
Te lțədam în sine-mĭ, m'adese orĭ ziчeam
Kț səb o Doamnț astš-fel noĭ togĭ ne feriчeam...

DOAMNA ELENA.

'Nainte d'a te dəчe, mezĭ, Radəle, mi mĭ snəne,

Digitized by Google

Amĭ vrea sъ sчiš чe lзkrз aĭ a 'mnъrцi k'зn jзne
Ne kare nз 'l sчiĭ чineĭ, niчĭ kъ 'l kзnosчĭ, чe zikš,
Зn omš чe niчĭ o datъ nз цĭ a fъkзt niɱikš?

RADU ARMASU.

Doresчĭ sъ sчiĭ kзvîntзl чe îmĭ desteantъ зra
Asзnrъĭ? voiš resnзnde kз kanзl saš kз gзra,
Kзm veĭ voi. Dar omзl de kare îцĭ vorbeskš
E kobea vieцeĭ mele, d'aчeia îl зreskš.
Da, îl зreskš de moarte, kъчĭ m'a tîrît în valea
Sзsninelor amare, kъчĭ m'a 'mbrъnчit în kalea
Nъkatelor de kari adese m'am mзstrat.
Зreskš mi kiar nъmîntзl ne зnde a kъlkat,
Ili totš чe faчe narte din el, зreskš mi nînъ
Kiar lзkrзl kare este atinsš de a sa mînъ;
Kъчĭ el è nentrз mine, kзm zikš, o kobe rea
Чe vrea sъ mĭ nearzъ viaцa mi ferichirea mea.

DOAMNA ELENA, ssrîzîndš.

Sъ te aszъ altзl, mi fъrъ sъ te sчiъ,
Ar zive kъ цĭ è kanзl anrinsš de noesiъ!

RADU ARMASU.

Nз rîde de dзrerea чe mintea-mĭ retъчi,
Nз 'nvenina зn sзfletš чe nз 'l nocĭ îndзlчi!
Îцĭ nare kъ mĭ è kanзl anrinsš de noesiъ?
Eĭ bine! kare sзfletš de omš krezĭ ka sъ fiъ
Sъ nз se noatъ-anrinde, o Doamna mea, vъzîndš,
Atъta fermekš mare, kзm n'a maĭ stat de kîndš
Aš fostš femeĭ în lзme!

(Doamna Elena va sъ fзgъ).

O, Doamnъ, nз te dзчe,

Digitized by Google

Пе inima mea moartъ aĭ îmnlъntat o krъче,
Dar aĭ ъitat a ъkrie mi nъmele kъmnlit
Aчelъĭ че ne dînsa amorъl mĭ a krъчit.
Aĭ zis, rîzîndъ, o Doamnъ, kъ ъънt noetъ, îmĭ nare,
Поetъ nъskъt din ъrъ, kreskъt în resbъnare:
Поetъl kare чearkъ restristĭ, desnreцъirĭ,
Trъdъrĭ neînчetate, krъzimĭ mi ъmilirĭ,
Îmĭ aflъ adenostъl în valъrile mъriĭ,
Akolo mĭ noate ъtinge totъ fokъl desnerъriĭ;
D'o fi frikos, akolo el va nъtea neri,
Saъ, daka nъ è stъnkъ de kare s'ar feri,
Atъnчĭ se noate faче korsar, niratъ de mare,
De va bъtea în neutъĭ o inimъ maĭ tare.
Eъ nъ voiъ fi din чeata eroilor nlъnъnzĭ
Snre a mъ faче nrada delfinilor flъmъnzĭ,
Dar voiъ avea kъragiъl, mъndria чea trъfaше
Sъ mergъ sъ mĭ ъfarъmъ kanъl de bomba vr'ънъĭ наше.
Mъ dъkъ dar a mъ nerde din lъme, kъчĭ, iъbindъ,
Am fostъ nlъtit kъ ъrъ, kъчĭ, ъъfletъ-mĭ nъtrindъ
Frъmoase ъimtimente mi anlekъrĭ ъnre bine,
Konчetъцenii-mĭ astъ-zĭ mĭ aъ rîsъ amar de mine.
Voiъ nъrъъi dar mъriĭ o viaцъ de nirat,
Kъчĭ fĭ ъn înger negrъ de soare fъlgerat.
Dar maĭ 'nainte însъ voiъ faче ka sъ nearъ,
Din okiĭ meĭ m'aĭ lъmiĭ, aчea kъmnlitъ fearъ.

DOAMNA ELENA.

Smintitъl! dar krezĭ însъ kъ el s'ar snъimînta,
Saъ kъ v'avea vr'o grije d'amenincarea ta!
Че i nasъ, el onъne la krъda-цĭ resbъnare
Tъria sa de ъъfletъ...

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Deшeartъ înчerkare!
O Doamnъ, nlъnge'l, nlъnge'l, kъ i va nъsa nrea mъltъ!

DOAMNA ELENA, înaintъndъ sure dînsul.

Kъtezi? Dar eъ nъ 'l anъrъ?

RADU ARMASU.

Tъrziъ!

DOAMNA ELENA, în sine.

Vai! чe askъltъ!

RADU AMRASU, aretъndъ o xъrtiъ Doamnei.

Nъ vei nъtea sъ 'l aneri de mъn' aчestъi jъde.

DOAMNA ELENA, smъlgindъ xъrtia din mъna lui Radu Armanu, mi dъne чe mi arъnkъ okii ne ea, dъndъi-o înapoi.

Xa! xa! esti jъkъria ersitei tale krъde!
O, esti de nlъnsъ! Sчii чine è nrada astei legi?
Чitesчe.

RADU ARMASU.

Drente чerъri!

DOAMNA ELENA.

Akъma înгelegi?

RADU ARMASU.

Ne mine!... Dar sent înkъ eъ kъnitanъl mare
De Dorobangi? nъ dînsul...

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Sunneaĭ de resbunare,
A fostŭ o vorbă numaĭ?

RADU ARMASU.

Ne steaoa mea ghiteam
Kă n'o să mor 'nainte d'a mĭ resbuna. Maĭ am Timnŭ.

DOAMNA ELENA.

Vezĭ să nu se 'ntîmnle ka zeŭl resbunătoriĭ
În inimă-gĭ să'nalge altarŭl remnskătoriĭ!

RADU ARMASU, dskîndŭ-se.

Eĭ bine! vom vedea-o.

DOAMNA ELENA, emindŭ mi ea.

Tu îngĭ veĭ resbuna,
Dar fŭria ta oarbă eŭ voiŭ întîmnina.

SCENA VII.

O stradă în dosul nalatslsĭ. — Neste drumŭ de dinsul se vede o kăsugă simnlă. — Este noante întunekoasă. — La o deuărtare, se vede un fanar a kărsia lsminŭ è ne jumătate stinsă.

RADU ARMASU, bătîndŭ la una kăsugeĭ.

Deskide!

Digitized by Google

SCENA VIII.

RADU ARMASU, OMUL DIN RESPÎNTE.

OMUL DIN RESPÎNTE, emindŭ.

Чine este?

RADU ARMASU.

Nъ mъ kъnosчĭ, bъtrъne?

OMUL DIN RESPÎNTE, klъtindŭ din kanŭ.

Adъчerea aminte è totŭ чe mĭ maĭ remъne!
Da, te kъnoskŭ.

RADU ARMASU.

Eъ bine nъgin' a m'askъlta,
Voiŭ sъ gĭ vorbeskŭ d'un lъkrъ чe n'aĭ nътът ъita.
Sъntŭ natrъ anĭ de zile de kъndŭ te 'nsъrчinasem
A mъ skъna d'o fiarъ ne kare o aflasem
Rîzîndŭ de mine, kare vъzъĭ mъlgĭ mъritorĭ
A se tîrî 'nainte-mĭ ka nisчe tîrîtorĭ;
D'o fiarъ чe mĭ nronъse în minte sъ mĭ rъneaskъ
A vieŋeĭ mele razъ din steaoa eĭ чereaskъ.
Ama dar într'o noante, te-aĭ dъs mi te aĭ askъnsŭ
De okiĭ чelor kari mi 'n ъmbr' ar fi nътrъnsŭ,
Mi te-aĭ ferit de foksl kъ kare resbъnarea
Ar fi trъsnit ne kanъ-gĭ, aflъndsĭ kъgetarea.
Dar nъ-è destsl, avъsemĭ kъragiъ 'ntr 'ajъtor,
Mĭ'aĭ dat ъn fokŭ asъnra aчelsĭ trъdъtor
Чe se kredea feriчe la koasta trъdъtoareĭ.
Îgĭ mъlgъmeskŭ; dar însъ voinga ъrsitoareĭ

Digitized by Google

Nъ te-ajътase astъ-fel, kъчї...

OMUL DIN RESPÎNTE,

Ea 'l a anъrat,
Шi el nътъ sъ fъgъ.

RADU ARMASU.

Dar însъ n'a skъnat:
Întъneчimea nonцiї m'orbirea lъї чea mare
Цi 'l a adъs în mъnъ.

OMUL DIN RESPÎNTE,

Din reaoaї întîmnlare!
A vrът sъ skane vъlnea, lъând'o la niчior
De kъrsa чe i se 'ntinse, m'a dat de vînъtor.

RADU ARMASU.

Dar maї îndemъnatikъ de arma ta stъngaчe,
Tъ aї fъkът aчeia чe n'a nътът ea faчe.
Nъ цї voiъ зita aчeasta... Akъm, în nentъl meъ,
O natimъ-altъ noзъ s'a dèstentat, mi eъ
Sънt nrada asteї natimї чe fъlgerъ în mine,
Шi vъzъ kъ totъ aчeia-mї зrsitъ se kъvine
A se 'mnlini m'akъma. Tъ estї bътrънъ, nimikъ
Nъ цї voiъ askъnde цie. Dar însъ, vaї! чe zikъ!
Voї vesteziцї d'al ierneї vîntъ reчe nlin de чeaцъ,
Kъ albitъra 'n frънte, kъ inima de ghiaцъ,
Nъ kredeцї зnъї jъne anrinsъ mi arzътor
Kъndъ vine sъ vъ snъiъ nrъnъstiї de amor.
Dar eъ iъbeskъ, чe mї nasъ! mi цї snъiъ k'amї fi în stare
Sъ vînzъ mi чer mi sъfletъ m'al zileї dъlчe soare...

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE,

Vorbesче dar o datъ.

RADU ARMASU.

Stъї dar, ши цї voiš vorbi.
Askъltъ, чeark'a mї sпъne kъ nъ mъ va iъbi,
Шi eš aшї fi în stare sъ morš atъnчї de dorъї;
Sъ mї sпъї kъ mъ iъbesче, ши voiš mъri d'amorъї,
Voiš nъtimi, vezї bine, într'amîndoъъ sorцї.

OMUL DIN RESPÎNTE,

Aша dar nъ-è greš lъkrъ s'alegї din doъъ morцї:
Or kъm ar fi o moarte è moarte totš d'aъna.

RADU ARMASU.

O sчiš, dar aшї vrea însъ sъ n'alegš ne niчї ъna. —
Askъltъ dar sъ afli; iъbeskš, пrekъm цї am sпъs
Ъn înger de femeiъ чe este maї пresъs
De toate чele alte пrin frъmъseцeaї rarъ,
Пrin nъmele de kare se bъkъrъ în цarъ;
Dar ъnъ mї faчe ъmbrъ akъm пe lîngъ ea;
Eї bine! astъ ъmbrъ, aчeastъ kobe rea,
Eš aшї voi sъ nearъ azї dintre ea ши mine,
Tъ estї omš de kredinцъ, eš mъ înkrezš în tine.

OMUL DIN RESPÎNTE,

Шi чe-am sъ fakš?

RADU ARMASU.

Aчeasta: sъ mї fiї resbъnъtor,
Пl'anoї sъ mї чerї resulatъ чe îцї voiš fi dator.

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE.

Sъ te resbъnъ? de ҷine? kъndъ? ҷe fel?

RADU ARMASU.

Nъ sҷiĭ înkъ?
Nъ ɟĭ am nъmit eъ oare aҷea kъmulitъ stînkъ
Ҷe 'n valъrile vieɟiĭ-mĭ, askъnъ anĭ întregĭ,
M'ameninɟъ zi noante a mъ 'neka, 'nɟelegĭ...
(Într'aҷestъ minstъ se vede un vel-kъnitan de seimenĭ kъ natrъ seimenĭ trekîndъ în fundul ҷeneĭ).
Dar, ҷe aъzъ!... asteantъ...

(Ese).

SCENA IX.

OMUL DIN RESPÎNTE, singur.

Kъĭ kaskъ ear mormîntul!
Nelegiuitul! astъ-fel a fostъ de kъndъ nъmîntul.
De 'l amĭ fi dat ne faɟъ lъĭ Basarabъ akum...
Dar el m'ar rekunoaҷe neantъrat; o! kum
Sъ nu mъ rekunoaskъ! Astъ semnъ Mateĭ îl sҷie!...
(Redikъ legъturа de ne frunte mi ninsindъ kъ mъna un semnъ vînstъ de forma unuĭ kruҷĭ).
O noante-afurisitъ! blestemъ, amar, urgie!
Kъndъ trista lъĭ orbire îl dъse a kъdea
În mъinele armate aҷelъĭ ҷe 'l nъndea!
Dar multъ maĭ tare însъ, din mъinele-mĭ se trase,
M'anukъ, mъ sunune kъ braɟeleĭ vînoase,
Ilĭi fruntea mea kъ vîrful numnalului krestъndъ,
A nus ne krestъturъ o nulbere, 'nsemnъndъ
Aҷeastъ kruҷe neagrъ sub koama mea albitъ.

Digitized by Google

O noante blestematъ! o mъnъ-afъrisitъ!
Astъ semnъ è al rъmineï în kare am ajъnsъ,
Semnъ kare mъ fъkъse a vieŋъi askъnsъ,
Skimbъndъ-mï nortъ mi nъme, ъrsit d'atъnvï sъ nъmerъ
Atъŋï anï de dъrere ve abia îï dъkъ ne ъmerъ!
Sъntъ natrъ verï d'atъnvia, m'am dъs, dar am lъsat
Ъn fiiъ ka sъ resbъne n'ъn tatъ defъimat.
Dar în-demertъ, nîn'astъzï eъ îl kredeam kъ este
Kъzъt în vr'o bъtaiъ, fъr'a i fi nrinsъ de veste;
Sъb arina vre ъnsï vъltъr feros, fiъmъndъ,
Iiъskîndъ-mï lъkomia din trъnsl seъ nlъnъndъ;
Kъvï natima ne'nvinsъ m'atъt de ne'nfrъnatъ
Ve o avъ adese Mateï ka sъ se batъ
Îmï învъŋъ vъltъrii kъ sъnge-a s'adъna,
Kъ karne boereaskъ mereъ a se 'ndona;
Illi de atъnvï, denrinse kъ astъ beътъrъ,
Aveste naserï krъde, le vezï kъskъndъ din gъrъ,
Li s'a fъkъt de sъnge... Vaï! konilaıtl meъ,
De gъra lor snъrkatъ ferite-ar Dъmnezeъ!
Vereaskъ bъnътate! akъm voiъ merge noate
Sъ fakъ vr'o krimъ earъ saъ vre o nedrentate
Kъiva... mi fiiъ-meъ, mъine va remъnea strein,
Illi eъ ve kъ mormîntъl mъ sokoteskъ vevin...
O, skanъ-mъ din kalea nъkatъlъï, nъrinte,
Ajътъ-mъ sъ mï afiъ konilъl maï 'nainte
De a mï înkide okiï!

SCENA X.

OMUL DIN RESPÎNTE, RADU AŔMASU.

RADU ARMASU, k'ъn ton misterios, dъkîndъ de mъnъ ne omъl din resnъnte la ъn ъnghiъ al svenеï în ſъndъ.

Digitized by Google

Ama, vezĭ smea 'ceia
Din dreamta?

OMUL DIN RESPÎNTE.

O vъzъ bine.

RADU ARMASU.

Aceasta ĭ este keia.
Togĭ oameniĭ akolo dormъ greŭ, eŭ 'ĭ am fъkъt
Sъ doarmъ 'n vise d'asr n'sn moale asternst.
Ama dar, intrъ 'n întrs, mi veĭ vedea ks cine
Aĭ sъ glsmesvĭ aksma. El doarme 'n natsl lsĭ...
(I dъ sn nsmnal)
Astŭ fer înfintŭ în nentsĭ...

OMUL DIN RESPÎNTE, lsъndŭ nsmnalsl.

Dar bine, 'n nentsl ksĭ?

RADU ARMASU.

Lsĭ Romiel!...

OMUL DIN RESPÎNTE, kszîndsĭ fersl din mъnъ.

O cersrĭ!

RADU ARMASU.

Ce! ns gĭ am snss?

OMUL DIN RESPÎNTE.

Glsmeaĭ...
Ns te-am krezst!...

RADU ARMASU.

Ts tremsrĭ, îgĭ nere faga, ce-aĭ?

*

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE.

Че vreĭ съ am, o съntъ, чereaskъ bъnъtate!
Nъ faчe ferиiriĭ kъnъnъ de nъkate.
Mъ vezĭ kъ mĭ nere faцa, de чe mъ 'ntrebĭ, чe cчiĕ!
Dar vreĭ s'armezĭ ъn tatъ asъura ъnъĭ fiiĕ.
Aflamĭ чe am? Akъma dъ-mĭ voiъ a mъ dъчe.

RADU ARMASU.

Шi el, krezĭ k'o съ skape?

OMUL DIN RESPÎNTE.

Te jъrĕ ne sъnta krъчe!..

RADU ARMASU.

Aчeia de ne frъnte-цĭ?

OMUL DIN RESPÎNTE.

O, Doamne! sъnt nerdъt!

RADU ARMASU.

A! чe kredeaĭ, smintite, kъ nъ te am kъnoskъt,
Kъ nъ cчiĕ чine te-afli? Te askъndeaĭ de mine,
Krezîndĕ în amъgirea-цĭ kъ nъ te cчiĕ, eĭ bine!
Te cчiĕ mi notĕ akъma...

OMUL DIN RESPÎNTE.

Nъ, nentrъ Dъmnezeĕ!
Te rogĕ, aibĭ îndъrare de konilaшsl meĕ!
Чe mъlцъmire afli ka съ mъ faчĭ a plъnge?
Askъltъ-mъ, de цĭ trebъĭ neapъrat vr'ъn sъnge,
Îцĭ daĕ n'al meĕ, dar lasъ'l ne el a maĭ trъi.

Digitized by Google

Nъ ць am fъkъt nimika în kъt de a voi
Sъ mĭ daĭ lovirea asta! Eš nъ ць ѵerš, vezĭ nrea bine,
Niѵĭ drentъl, niѵĭ argintъl, niѵĭ xaina dъne tine,
Dar ѵeia ѵe ць voiš ѵere, è d'a mĭ vedea skъnat
Ile fiiš-meš nentrъ kare tъ lakremĭ n'aĭ vъrsat,
Niѵĭ n'aĭ veghiat zi noante la kanъl, în niѵioare,
Fъr' a dormi...

RADU ARMASU.

La drakъ! ѵe strigĭ amъ de taře!
Veĭ desѵenta ostamiĭ, ne vor îmnresъra,
Ili vaĭ! de noĭ atъnѵia!

OMUL DIN RESPÎNTE.

O, nъ te sъnъra
Dak' am vorbit maĭ tare; dъrerea mъ orbesѵe,
On tatъ kare mĭ nerde ne fiiš-seš se smintesѵe,
Nъ sѵie nĭѵĭ ѵe faѵe. Nъ înțelegĭ ѵe mъnѵĭ
Sъntš nentr'on bietš nъrinte d'a nerde-on fiš atъnѵĭ
Kъndš l'afiъ dъn'o lъngъ amarъ desnъrțire!
Dar, ѵe fel! nъ krezĭ înkъ, nъ aĭ avъt în sѵire
K'aѵesta este fiš-meš, din sъngele-mĭ nъskъt,
Kъ de treĭ anĭ maĭ bine eš nъ mi 'l am vъzut!
Dar te kъnoskš eš, lasъ, n'aĭ inimъ snъrkatъ,
Ka sъ te krezš în stare a desnъrți on tatъ
Bъtrъnš d'on fiš ѵe singъr îl ține ne nъmîntš.
Amъa è? snъne-mĭ, snъne-mĭ kъ nъ vorbeskš în vîntš,
Ili kъ sъgeata morțiĭ în el nъ veĭ înfige.

RADU ARMASU.

Miĭ trъsnete din ѵerъrĭ! înѵene ear sъ strige!

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE.

Nъ blestema, askъltъ mi jъdekъ maĭ drentъ,
E timnъ de kъndъ îl kastъ, sъntъ anĭ de kъndъ l'astentъ,
Ne viskole mi nloaiъ, din ziorĭ mi nînъ searъ,
Ne ghiersrile erneĭ, ne soarele de varъ,
În mizlokъl kъldъreĭ din lъna lъĭ kъntor,
Ferindъ-mъ de lъme, m'adese mъritor
De foame mi de sete, ka s'aflъ-sn fiiъ ne kare
Veĭ sъ'l rъnesvĭ din sînъ-mĭ kъ-atъta ne 'ndъrare,
Mi sъ mi 'l smъlgĭ din brane ama fъr' de kъvîntъ,
Din restate nъmaĭ... Eъ însъ kare i sînt
Nъrinte voiъ sъ 'l anъrъ de lъmea kiar întreagъ,
Mъ dъkъ sъ'l ieaъ kъ mine!...

RADU ARMASU.

Nъ va sъ înneleagъ!
Smintitsle! kznoasve kъ n'am de kъt sъ zikъ,
Kzm svĭĭ, Mъrieĭ Sale, o vorbъ de nimikъ
Mi'atsnvĭ...

OMUL DIN RESPÎNTE.

Mateĭ!

RADU ARMASU.

Alege! kzrîndъ, or kansl lъĭ
Saъ amîndozъ! snzne!

OMUL DIN RESPÎNTE, lъzndъ nzmnalsl de jos, mi nznîndz-se în kalea lъĭ Radz Armanz.

Stsĭ, nîn'akzma fsĭ
On verme la nivioare-nĭ tîrîndz-mъ kz frikъ,

Digitized by Google

Dar ɜiță-te la mine, din verme, din nisikъ,
Eș m'am fъkɜt ɜn mearne ve notș a mъ lɜnta
Tɜrbat, m'astentș minɜtsl sъ sъrș asɜnra ta,
Sъ te nъtrɜnzș kɜ darda vea nlinъ de venine,
Ш'anoï sъ sɜgș kɜ 'nvetsl totș sɜngele din tine!
Sъ nɜ favï vr'o miskare, vr'ɜn semnș saș vre ɜn nasș,
Kъvï brangɜ-mï è asɜnrъ-gï armat mi nɜ te lasș,
Kъvï ferɜl teș kɜ kare aï vrɜt ka fъrъ minte
S'armezï asɜnra fiiș-seș o mъnъ de nъrinte
Akɜma eștъ'l, vezi-'l, se 'ntoarve-asɜnra ta;
Or fъ ve îgï voiș snɜne saș nɜ mъ askɜlta...

RADU ARMASU.

Nɜ maï striga, vorbesve.

OMUL DIN RESPÎNTE.

În doɜъ-zevï minɜte,
Sъ îmï adɜvï ne fiiș-meș.

RADU ARMASU, vrîndș sъ se dșkъ.

Eï! lasъ-mъ dar.

OMUL DIN RESPÎNTE.

Nɜ te
Miska, tɜ îmbli, noate, sъ mъ învelï, vъ svïș
Ne voï veï marï aï lɜmiï, mi s'a 'ntîmnlat sъ fiș
Kɜ eï în daravere kɜndș bɜne mi kɜndș rele,
Mi sъ 'i kɜnoskș în felɜrï de 'mnrejɜrъrï nrea grele:
Kɜndș s'aflъ 'n vr'o nevoiъ îï vezï kɜm se tîreskș,
Nromitș kiar lɜmea toatъ, se roagъ, lingɜmeskș,
Komnъtimeskș kɜ soarten-gï, mi kɜndș le vine ɔine,
Nɜ vor sъ te kɜnoaskъ, mi mï rîdș amar de tine.

Digitized by Google

RADU ARMASU.

Aша dar че remъne akъma de fъkъt!
Tъ nъ te 'nkrezĭ în mine, пrekъm am пriчepъt.
Eĭ bine! dar atъnчia...

OMUL DIN RESPÎNTE, dъne че a kъgetat пъgin.

O Doamne! dъ-mĭ пъtere,
Шi lъmineazъ, Doamne, п'ъn tatъ kare gĭ чere,
Ъn ajъtor în kontra aчestъl omъ kъmplit,
Че vine sъ mĭ rъpeaskъ ъn fiĭ aша iъbit,
Toiagъl bъtrъneцiĭ-mĭ...
(Lъъndъ de mъnъ ne Radъ Armaшъ шi intrъndъ în kъъgъ).

Asteantъ!
(Emindъ kъ el mi dъndъl o stiklъgъ).

Iea îndatъ
Aчeastъ beътъrъ, шi bea-o, ea îmbatъ
Întĭiĭ, anoĭ adoarme, пe ъrmъ, k'ъn kъvîntъ,
Ea пrelъngesчe somnъl ka чel dintr'ъn mormîntъ.
E ъn venin пrea ager, шi kare totъ d'aъna
Dъ moartea чea maĭ iъte. Maĭ am шi înkъ ъna
Kъ kare taĭъ пъterea aчelia d'întĭiĭ.
Bea fъrъ vre o teamъ, шi dъ-te, eъ remĭiĭ:
În doъъ-zeчĭ minъte te-astentъ aчi 'mпreкпъ
Kъ fiĭ-meъ, шi atъnчia din beътъrъ bъnъ
Îцĭ daъ sъ beĭ, iar daka te voiĭ vedea 'ntъrnat,
Or fъrъ el, saъ пoate kъ braцъl înarmat,
Te lasъ în ghiara morцiĭ sъ ъrli ka ъn kъine.

RADU ARMASU.

Dar kъgetъ, la drakъ! aъteantъ nînъ mъine,
Akъm...

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE.

Bea, zikĕ, îndatъ, de vreĭ ka se trъesчĭ!

RADU ARMASU.

Пъgъne fъrъ sъfletĕ, nelegisit чe esчĭ!
Dar nъ te temĭ kъ noate sъ kazĭ în astъ groanъ
Чe mĭ sanĭ...?

OMUL DIN RESPÎNTE.

Destъle vorbe. Bea daka vreĭ, mi skanъ.
D'ameninдъrĭ nъ mĭ nasъ; tъ estĭ kare-aĭ kъzъt,
Tъ singъr. Beĭ? resnъnde!

RADU ARMASU.

Oх! ънde s'a vъzъt
Maĭ mare nebъniъ dekъt a mĭ da kъдitъl
Neoasnelъĭ seĕ!

OMUL DIN RESPÎNTE, înzlдъndъ-mĭ nъmnalъl.

Bine! Nъ beĭ?

RADU ARMASU, la o narte.

Nelegisitъl! —
O vorbъ, stъl...

OMUL DIN RESPÎNTE.

Niчĭ ъna, saĕ morĭ de mъna mea!

RADU ARMASU, lъndĕ stiklъga.

O чerъrĭ! Dъ-mĭ! (dъne чe a tras stiklъga dela gъrъ).
Asteantъ! dar daka kiar voiĕ bea,

Digitized by Google

De unde notš knoaqve virtutea qeleĭ alte?
De unde sviš kъ fiiš-teš, avîndš kuvinte 'nalte
D'a se feri de mine, mъ va'nsoți avi?

OMUL DIN RESPÎNTE

Sъ ți resineskš preniuzl qe ți se nъlcvi:
Sure 'nkredințare-ți, eatъ, mъ jurš ne astъ kruve
Kъ veĭ skъna îndatъ qe tu mi 'l veĭ aduve.

(Șurutъ kruvea din vîrful bastonului seš de fer).

RADU ARMASU.

Eš beaš, sъ ți daĭ kuvintul lui Dumnezeš din qer
Ili omenirii, daka mъ veĭ lъsa sъ ner.

(Bea mi ese).

SCENA XI.

OMUL DIN RESPÎNTE, singur,

Nu mĭ pasъ, el nu poate ka sъ mъ dea de față,
Kъvĭ svie bine-atsnvia kъ nu maĭ are viață!...
Dar qe auzš! un sgomotš de arme, de ostașĭ!
Sъ ne ferim maĭ bine, vъzš sumъ de arkașĭ.

(Ese).

SCENA XII.

RADU ARMASU, desnerat.

Ursitъ foarte krudъ, stea neagrъ mi fatalъ!
Plugъnul de a searъ plekă din kapitalъ!...
Kъvĭ sorъ-mea saš Doamna, qe nu'l putea lъsa
Sъ nearъ, îl trimise la o moșiъ-a sa.

Digitized by Google

O черъle! se kade съ kazъ în kъrsa neagrъ
Че o'ntisesem altor! O! Прovedinдъ 'nteagrъ,
Dar krъdъ! че vъzъ! fiara! mi dînъsl m'a lъsat!
El nъ se vede, ънde-è? S'a dъs, o, sънt trъdat!
(Se sitъ la orlogisl seъ).
Maï am vr'o чinчï minъte de viaцъ...
(I se îndoiesче kornъl).
Eatъ... eatъ...
Eъ tremъrъ....

SCENA XIII.

RADU ARMASU, UN VEL-CAPITAN DE SEIMENÏ CU PATRU SEIMENÏ.

VEL-CAPITANUL, oamenilor seï.

Пъneцï mъna ne trъdъtor îndatъ!
(Seimenii îl anъkъ de braцe).

RADU ARMASU.

Шi kare mï este vina?

VEL-CAPITANUL.

Aï înчelat ne Domnъ
Прintr'o trъdare falsъ; aï kъfъndat în somnъ
Пe oamenii aчestъï nalatъ, kъчï îmbъtъndъ'ï,
Vrъmï a цï ъrzi în ънbrъ komnlotъl teъ trъdъndъ'ï,
Aï reskъlat în цarъ, прin banii чe-aï vъrsat,
Dorobъnцimea toatъ; a searъ-aï kъtezat
S'adъчï ne Doamna 'n stare a sъsnina, a nlъnge;
Nъ цï aъ ajънsъ atъtea krъzimï, vъrsъrï de sънge,
De nъ le-aъde ънъl fъr' a se ъimi;
Destъl; akъma vino resnlata-цï a nrimi.

Digitized by Google

RADU ARMASU, arănkându-mĭ ĭea din ormĭ kĭ-ătătorĭ asupra orlogislĭ seĭ kare i kade din mână.

Mergĭ mi resunănde ĭelĭ ĭe te a trimis aș'datĕ
Kĕ fantele-mĭ trekĕtĕ sănt resulătite; eatĕ
Minătăl meș din ormĕ akăma a sănat;
Mergĭ, nu mĕ temĕ de moarte, kĕĭ sănt înveninat.
(Kade).

Digitized by Google

ACTUL IV.

Salonul Doamneĭ.

O înkъnere ovalъ. — Tavanъl nlin de figъre în reliefъrĭ. — Ъn lъstrъ aurinsъ, ъъnendътъ de mizlokъl tavanъlъĭ. — În dreanta, o sofa lъngъ akoneritъ kъ katifea romiъ kъ ɥiъkъrĭ de fir albъ. — Tanete asternъte din aintea sofaleĭ. — În kъte natrъ ъnghiъrĭ ale salonъlъĭ, kъte o ɯiramidъ de fiorĭ. — În fъndъ, o ъɯъ kare dъ în bъdoriъl Doamneĭ, kъ kortine romie de mъtase, kъ ɥiъkъrĭ de fir albъ. — În fъndъl bъdoriъlъĭ se vede ъn ikonostas de argintъ kъ o kandelъ de aur aurinsъ. — De amîndoъ nъrɥile ъmeĭ staъ doĭ fъstaĭ ɥinîndъ în mъnъ darde kъ krъɥĭ ke fer în forma krinъlъĭ, mi kъ koadele împbrъkate în romъ. (Aɥestia, kъndъ intrъ Doamna în salon, trekъ în bъdoriъ de ɥea altъ parte a ъmeĭ). — Hereɥĭ akoneriɥĭ kъ stofe de aur. — În dreanta mi în stъnga ъmeĭ din fъndъ, ferestre kъ dekorъrile salonъlъĭ domneskъ. — Ъme în stъnga. — Totъ în stъnga, maĭ în faɥa ъɥeneĭ, o masъ rotъndъ de sidefъ, kъ daъrъrie ne dînsa mi o lamъ aurinsъ. — Fotolie de stilъl de maĭ ъъs oglinde, skъъnele de ъъsɥintъ kandelabrele, etc.

Digitized by Google

SCENA I.

MATEÏ BASARABU, DOAMNA ELENA.

MATEÏ BASARABU.

Eleno, adineaorĭ te-aĭ nlъnṣš kъ drentš de mine
Kъ nъ maĭ viš k'alt'datъ a maĭ medea kъ tine;
Kъ te-am ъitat kъ totъl; dar însъ nъ ъvіĭ kъm
Mergš velo din nъъntrъ, mi maĭ vîrtos akъm
Kъndš gara-è sfъmiatъ de tъrbъrъrĭ nrea grele,
De n'am nъtъt sъ mĭ kaъtš nivĭ kiar de ale mele
Grijĭ mъlte d'ale kaseĭ, mi ъvіĭ alte datorіĭ.
Te nogĭ mira m'akъma vъzîndъ-mъ, kъndš ъvіĭ.
Kъ amĭ avea kъvinte maĭ mъltš sъ fъgš de tine...

DOAMNA ELENA.

Nъ te 'ngelegš!

MATEÏ BASARABU.

Eleno, askъltъ-mъ, ъvіĭ bine,
De kъndъ stъm în-nreъnъ, tъ n'aĭ nъtъt vedea
Abaterea-a maĭ mikъ nîn'azĭ din nartea mea,
Saš vel nъgin vr'o ъmbrъ de vr'o nemъlgъmire
Sъ tъrbъre vr'o datъ ъenina-gĭ ferivire.

DOAMNA ELENA.

Altš frate mi nrotektor n'am dъne Dъmnezeš.

MATEÏ BASARABU.

Kъ toate astea...

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Че fel!

MATEÏ BASARABU.

Тъ мъ înчелї!

DOAMNA ELENA.

Чer! eă?

MATEÏ BASARABU.

Тъ!

DOAMNA ELENA.

Eă, Mateї? vorbesче; nъ te 'nцelegă!

MATEÏ BASARABU.

Se vede,
Dar însъ este astă-fel.

DOAMNA ELENA.

Шi aї nътът a krede
Aчeasta? mi nъ jъdeчї kъ noate m'aă negrit
Aчeї че înainte-цї mъ vor fi asъnrit?...
Mateї, Mateї, vezї bine kъ чine aї a faче,
Шi 'ntîmninъ skandalъl че îmblъ-a mъ desfaче
De soцъl mъă mi Domnъl în vr'o fatalъ zi!

MATEÏ BASARABU.

Niчї eă nъ notă akъma a te 'nцelege; zi.

DOAMNA ELENA.

Nъ mъ nriчenї? Aчela че-a kътezat sъ viъ

Digitized by Google

A mъ negri în oki-gĭ nrin astъ kalomniъ
Avъ nerъminarea de a mĭ nronъne...

MATEĬ BASARABU,

Tavĭ!

Femeiъ, îgĭ ъigĭ totъl! Destъl.

DOAMNA ELENA.

Dar nъ mъ 'mnavĭ,
Mъria Ta kъ astъ tъvere 'njositoare,
Vi voiъ kъ dinadinsul sъ gĭ verъ o resbъnare
La kъte mĭ fave frъntea 'nainte-gĭ a romi,
Ili înaintea Iъmeĭ!

MATEĬ BASARABU.

Krezъ kъ va reъmi
Veninul meъ de mearne sъ kъrgъ kъ tъrbare
Ne mъna ve se 'ntinse s'ating' a ta onoare.

DOAMNA ELENA.

Ili' anoĭ va fi aveasta de datoria ta!

MATEĬ BASARABU.

Mъ jъrъ dar ne kъvîntъ-mĭ kъ nъ veĭ astenta.
(Bate de treĭ orĭ kъ koada sabieĭ sale ne narketъ. Ъn Anrodъ intrъ).

SCENA II.

CEĬ DIN SUS, APRODUL.

APRODUL.

Mъria Ta mъ kiamъ?

Digitized by Google

MATEÏ BASARABU.

Iea-ți ceata, mi te dă
Să prinzi ne kălitanăl de dorobanți aka.

DOAMNA ELENA, nănînda-se înaintea anrodălăi.

Dar ce fel! eă văză bine kă na ne înțelegem;
Ce arĕ a face dînsăl!..

MATEÏ BASARABU.

Ne ărmă le alegem.

DOAMNA ELENA, la o parte.

Ne ărmă! ce mai noate! — Mateï, estï retăcit,
Na este ka nătinsă, eă alta ți am vorbit...

MATEÏ BASARABU, k'ăn sărîsă satirikă.

Na-è nicï o retăcire, Eleno, ți daă kăvîntăl,
E Romiel kălnabil, resnektă-mï jărămîntăl.
Tă 'l înkărkamï ka ăra-ți, m'akăm veï să 'l deskarcï?

DOAMNA ELENA.

Mateï, tă aï ăn săflet, na jădecï kă 'l înkarcï
K'ăn sănge drentă? Îmï vine să krezĕ... ba na, se cie
Ce inimă de înger tă aï, ce krestinie;
Întoarce-ți dar kăvîntăl, n'am nicï ăn interes,
Dar n'amï voi să moară nentr'ăn neînțeles,
Kăndă cviă kă este altăl kălnabilăl de kare
M'am plănsă!.. Întoarce-ți vorba, Mateï...

MATEÏ BASARABU.

Ce! o kălkare!

Digitized by Google

Îmĭ zivĭ sъ 'ntorkš kъvîntъl, Eleno, tъ o vreĭ?
Dar nъ sъntš vinvĭ minъte de kъndš, în okiĭ meĭ,
Ferbeaĭ de tъrbъrare, verîndъ-mĭ ajъtorъl
Ilrin kare vreaĭ sъ gĭ aneri virtъtea de amorъl
Avelъĭ fъr' de lege!

DOAMNA ELENA.

Nъ fiĭ atъtš de krъdš!
Mateĭ, dъ-mĭ astъ-mъnъ kъ lakremĭ sъ gĭ o ъdš.
Mъ jъrš ne konsviingъ, ne Dъmnezeъl meš,
D'askъnzš vre o trъdare în aste lakremĭ eš!
Astš nentš atъtš de asnrъ nъ gi'l amĭ fi krezъt,
Vъzîndъ-mъ nlъngîndъ ... dar kъndš aĭ fi svist
Kъvîntъl ve mъ fave a'l anъra, aĭ snъne
Kъ am drentate!

MATEĬ BASARABU.

Mare! sn omš ama de jъne?
O taliъ sъbgire ve aĭ nъtea s'o frъngĭ,
Sn kanš atъtš de mъndrъ, nъ meritъ sъ'l nlъngĭ,
Nъ meritъ sъ'l nlъngъ femeia kъndš c jъnъ!

DOAMNA ELENA.

Ili kъndš aĭ svi, aĭ nlъnge kъ mine din nresnъ!
Sъntš snele mistere ne kari vineva
Nъ noate nivĭ o datъ a le-areta kъiva;
Nъ înţelegĭ aveasta? Eš nъ voiš ka sъ moarъ,
E sn sekretš, mъ krede, ne kare-o dinioarъ
Îl veĭ afla.

MATEĬ BASARABU.

! Ajъnge! mъ favĭ sъ nebъneskš.

Digitized by Google

DOAMNA ELENA.

Te jърѫ п'а та пътere, пе ѕkaѕnѕl domneskѫ...

MATEÏ BASARABU.

Ші eѫ jърasem, Doamnъ, dar пе чeva maï mare
Dekътѫ п'а mea domniъ, jърasem пе onoare.
Ama dar te ѕънѕne la ѕoartea чe ѕ'a. ѕkris,
Къчї nѫ maï notѫ întoarчe aчeia чe am zis.
De veï ѕъ viї kѫ mine, eѫ nlekѫ kiar astъ seaгъ
La kѫrtea dela Argeшѫ, ѕъ treakъ astъ boaгъ
Чe ца ra vîrtezesчe. Поцї kiar a te rѫga
Ші пentrѫ mънtѫireaï, kъчї el îmї ѕѫbjѫga
Ші inimъ mi ѕѫflet mi totѫl пentrѫ tine,
Пentrѫ 'Nъlцimea-цї, Doamnъ!

DOAMNA ELENA.

Ama, Mateï? ирea bine!

MATEÏ BASARABU.

M'ameninцї?

DOAMNA ELENA.

Nѫ te-ameninцѫ, dar bѫn è Dѫmneзeѫ!
Îl va-anъra...

MATEÏ BASARABU.

Ші чine va kѫteza?

DOAMNA ELENA.

Kiar eѫ!

*

MATEÏ BASARABU

Tъ! bine! Ilrin ъrmare че se vorbea nrin lъme
Nъ fъrъ kalomnie, nъ fъrъ nъmaï glъme!

DOAMNA ELENA.

Mateï, Mateï, ajъnge, te ъitъ în-nrejъr,
Te-aъde lъmea... Doamne! veï darъ ъ mъ jъr'
Ne ъ̂nta înviere, ne ъ̂ntele misterъrï;
Veï ъ ɡï adъkъ de martor ne Dъmnezeъ din черъrï?

MATEÏ BASARABU.

Ш'aï kъteza?... resnъnde! — Eleno, è destъl,
Am ъnъs'o ш'ъltъ datъ, de toate ъ̂nt ъ̂tъl.
Amï fi dorit maï bine ъ fi kъzъt kъ fałъ
Ne kъmnъl vr'ъneï lъnte, kъ mъna mea ne nalъ,
Akonerit de ъ̂nge, de nъlbere îmnlъt,
Sъ fi mъrit în ъmbrъ de toɡï nekъnoskъt,
K'aï meï ostasï ъ nlъngъ ъn frate-al lor de arme,
Ъn Domnъ че în ɡъrînъ ъitat de lъme doarme.
Înfъmъrat kъ steagъl ъъb kare am învins,
Ka 'ntr'ъn ъъdariъ reче de mъna morɡiï 'nvins.
Ш'a doъa-zi dъn' astъ învingere fatalъ,
Kъndъ ъoarele ne черъrï va resъri kъ fałъ,
Sъ nъ maï vezï în okiï-ɡï, or ъnde veï kъta,
Ne Domnъl Romъnieï romindъ 'naintea ta,
Kъ frъntea ъa mъreaɡъ de mъna-ɡï nъlmъitъ,
Ши de al defъimъriï triъtъ ъ̂nge rъmenitъ!

DOAMNA ELENA.

Mъria Ta, 'nчeteazъ de a mъ defъima,
Kъndъ n'amï fi kriminalъ?...

Digitized by Google

MATEÏ BASARABU.

Eă nu te-amĭ blestema.
Dar ura mea nu minte, ea nu mă retăcește.
Asksltă-mă, Eleno, mi 'n faţa mea privește:
Astă omă ce îl desmeardĭ a fostă mi el amantă,
Această suadă frântă a fostă de diamantă;
Ĭ'această frânte tristă se resfrângea o dată
Al bătălieĭ fulger; atunci fu kunuată,
Akum è smilită, nu noate-a te-aținta.
O vezĭ kum se tîrască ne dinaintea ta?
Se pleacă să se 'nkine, să ĭi kază la piĭoare...
Ama vreĭ tu? eĭ bine! ĭi aĭ rîsă d'a mea onoare;
Dar daka resbunarea-mĭ la ţintă va kăta,
Cuiĭ tu ce ĭi maĭ remâne?... inokrisia ta!

DOAMNA ELENA.

Mi krezĭ dar k'o femeiă ne kare aĭ kules'o
Din pulbere, din umbră, ne kare aĭ ales'o
De soaţa vieţeĭ tale, instinktă dumnezeeskă,
Ka s'o înalţĭ în urmă ne tronul teă domneskă,
Ar fi ustut să site atăta bunătate,
Mi să ĭi trădea amorul, kredinţa!... de se noate
Ama nelegiuire!... Dar daka tu, văzîndă,
Din nunktă de omenire, ne soaţa ta verkîndă
Să ĭi veară ajutorul sure a skăna de moarte
Ĭ'un bietă konil ce noate ar merita-altă soarte,
Mi daka tu atunĭia aĭ krede 'ntr'un momentă
Kă-è o trădare 'n fundul aĭestuĭ simtimentă,
Atunĭi, te plângă din suflet! Eă takă, fă ce te 'nvaţă
Nestremutatu-ĭi kugetă, cuide or ce viaţă
Îĭi faĭe neastîmpărată, nu mă 'ntreba, Mateĭ,

Digitized by Google

Vreĭ sănge, varsă sănge, estĭ Domnŭ, fă or че vreĭ;
Eŭ mă săngiŭ la ţoate kanriчiele tele,
Kăndŭ veĭ vărsa vr'ăn sănge, vărsŭ lakremele mele...
(Văzindŭ kă s'a dăs Mateĭ Basarabŭ în aresnă kŭ amordul).
Dar че!... s'a dăs d'aiчea!... eŭ singără-am remas;
Nă 'ĭ am văzăt!... orbire! n'amĭ fi năt ză 'ĭ las'!...
Ax!

SCENA III.

DOAMNA ELENA, FLORIZINA.

FLORIZINA.

Doamnă!

DOAMNA ELENA, amăimintată.

Florizino!

FLORIZINA.

Че-aĭ, Doamna mea, vorbesче, Resnănde-mĭ!

DOAMNA ELENA.

Florizino!

FLORIZINA.

Nă veĭ să mĭ săĭ, trăesче?

DOAMNA ELENA, ăităndă-se în arejăr.

Tăчere! vin' kă mine.

FLORIZINA.

Dar ănde? eată, viŭ!
Чer!

Digitized by Google

DOAMNA ELENA, tîrînd'o.

Vino dsne mine; de ce mъ 'ntrebĭ!... eŭ sviŭ?
Aĭ sъ 'l skъpъm maĭ iste, saŭ mergem amîndosъ
De lakremele noastre sъ ne svîntъm ka dosъ
Fontъne blestemate ce fokьl le-a sekat,
Ka dosъ rîsrĭ kari sn trъsnetŭ le-a sskat.

SCENA IV.

ÎNCHISOAREA DELA TURNU.

O înkъnere rotsndъ de neatrъ, o narte din kare è akoneritъ ne din întrs ks msskiŭ. — Sss o fereastrъ nъtratъ ks zebrele de fer nrin kari nътrsnde o razъ de soare. Nartea de jos întsnekoasъ. Sn omŭ în feare mi într'sn kostsmŭ foarte simnls se vede mezîndŭ în fsndsl inkisoareĭ în dreanta, ks kansl nlekat ne nentŭ.

RADU ARMASU, redikъnds-mĭ kansl.

Eĭ! eatъ-mъ aksma întorsŭ la viaцъ earъ!
Trъeskŭ, dar ce traiŭ, Doamne! ssnt într'a morцiĭ ghiarъ!
Amĭ fi voit maĭ bine a fi adevъrat
Avel venin ne kare a searъ mi l'a dat!
Blestemŭ! nelegisire! de n'ar fi fostŭ el, noate
Amĭ fi 'mnlinit aksma întъia jsmътate
A resbsnъriĭ mele, în lokŭ sъ zakŭ de viŭ
Într'astŭ mormîntŭ de snaimъ, sъ ssfer' mi sъ sviŭ
Ce soarte mъ asteantъ, sъ tremsr' l'a maĭ mikъ
Miskare, mi sъ mĭ batъ totŭ ssnetsl de frikъ!
(S'asde sn sgomotŭ, Rads Armams tresare).

Digitized by Google

SCENA V.

RADU ARMASU, BRAGANDI.

BRAGANDI, intrъndš ne jъmъtate, kъtre sentinela de la ъшre.

Dar înŋelege-o datъ, îŋî sъъiš kъ m'a trimis
Mъria Sa...

RADU ARMASU, în sine.

Bragandi! — Tъ estî? nъ è vr'ъn vis!

BRAGANDI.

Eš, Radъle; vezî bine, sъnt înkъ în nъtere.

RADU ARMASU.

Vîî sъ mъ skanî?

BRAGANDI.

Asteantъ: veneam întîiš a ŋî чere
Sъ mî faчî ши tъ ъn bine nrekъm mî aî fostš jъrat.

RADU ARMASU.

Чe bine krezî kъ noate sъ fakъ-ъn arestat?

BRAGANDI.

Nъ te mira d'aчeasta: azî mie, mъine ŋie.
Чitesчe astъ foaiъ, ne ъrmъ o sъbskrie.
Veî s'afli чe konrinde? eš nъ ŋî askъnzš nimikš:
Linseskš treî milioane din kasъ, eš чe strikš,
De vor aша de iste sъ daš o seamъ bъnъ

Digitized by Google

De toatъ daraverea че se fъкъ 'ntr'o lъnъ,
Къ nontъrile цereї mi къ kondeiъl tras
La kъmпъna Drenццiї. Akъm nъ mї a remas
Altъ mizlokъ de skъпare dekъt de a sъbskrie
K'aї nriimit tъ însъ-цї astї banї din Visterie,
Ka sъ nlъtesчї kъ dînmiї ne dorobanцiї teї,
Шi sъ întîmпinї reъl, nrekъm a zis Mateї.
De veї mъri, o vorbъ, estї anъrat de lege;
De veї skъna, atъnчia Mateї, se înцelege,
Kъ trebъe sъ kazъ din tronъї domnitor,
Шi tъ n'aї kъtre чine sъ fiї resпъnzъtor.
Vom îmпъrцi atъnчia, ka fraцї într'o ъnire,
A dъlчeї noastre natriї frъцeaska mostenire. —
Akъm sъ viъ la tine...

RADU ARMASU, înaпoindъї foaia sъbskrisъ.

Na, цine foaia ta.

BRAGANDI, sitъndъ-se la dînsa mi nъnînd'o în sîn.

Aua dar înчetezъ d'a te maї întrista;
Rivalъl teъ se dъve kъ-amorъї în nreъnъ,
Aveam drentate, sпъneї kъlъtoriъ bъnъ!
Saъ noate nîn'akъma va fi mi dъs...

RADU ARMASU.

Tъrziъ;
Akъm чe mї nasъ mie de este mortъ saъ viъ!

BRAGANDI.

Stъї sъ vedem de цї nasъ; eъ nъ цї vorbeskъ din vise,
Aчeia kare moarteaї de la Mateї negise
E însъ-mї ea, Elena, kъчї a deskonerit

Digitized by Google

Amorъl seš kъ sor' ta, amor nelegiъit,
Че aцîцź a Doamneï feroasъ gelosiъ
Ши trase dъne dînsa a lъï Mateï ъrgiъ.

RADU ARMASU.

Ъrmeazъ.

BRAGANDI.

Da, — askъltъ: azï Domnъl va nleka
La Kъrtea d'Argeшš, nînъ se va maï deskъrka
A цereï tъrbъrare. Akъm te 'nkredinцeazъ,
Stefan ши kъ Rakoцi asteauntъ ka sъ vazъ
O singъrъ miskare, o vorbъ dela noï,
Ka sъ trimiцъ oaste în цarъ amîndoï.
Azï se vorbea ne sigъr de toцï aï Vistierieï
Kъ vor ka sъ aleagъ de Domnš al Romъnieï
Ne Konstandin zis Kîrnъl, de neamš Basarabean,
Nenotš de frate al astъï ши fiiš al lъï Шerban.

RADU ARMASU.

Resъflъ!

BRAGANDI.

Maï asteauntъ s'aъzï desnodъmîntъl.

RADU ARMASU.

Kъndš îmï vorbesчï de viaцъ, mï aъzš rîzîndš mormîntъl.
O! è tъrziš!

BRAGANDI.

Dar mъine ши tъ цï veï bate jokš.
Taчï, noamele maï bъne totš maï tъrziš se kokš.
Nъ fiï în neastîmnъrš, askъltъ-mъ'nainte,
Ш'anoï îmï veï resnъnde de цï maï adъчï a minte

Digitized by Google

De morte. — Astъ-zĭ Doamna nlъngea 'naintea mea
De kъte te fъkъse sъ sъferĭ nentrъ ea.
Da, o vъzъĭ nlъngîndъ, mi s'askъndea de lъme
Întrerъnîndъ-mĭ nlъnsъl adese kъ-al teŭ nъme.

RADU ARMASU.

Destъl, destъl, ajъngъ-ŋĭ, nъ fiĭ atъt barbar,
Tъ mъ adъnĭ kъ fere krezîndŭ kъ mĭ daĭ nektar!
Vreĭ sъ mĭ deskriĭ o viaŋъ atъta de frъmoasъ
Într'ъn minstŭ kъndŭ moartea s'o gъstŭ nъ mъ maĭ lasъ!
O inimъ de ghiaŋъ k'a eĭ sъĭ narъ reŭ!...
Zivĭ kъ komnъtimesve la kъte sъferŭ eŭ!
Nъ este kъ nъtinŋъ! nъ kъntъ totŭ ve sboarъ,
Ea va sъ mĭ fakъ moartea maĭ tristъ, maĭ amarъ.
Nъ notŭ dar a maĭ krede la kъte mi se snъnŭ,
Kъvĭ ea a fostŭ o fiarъ, saŭ eŭ sъnt ъn nebъnŭ.

BRAGANDI.

Femeia dintr'o floare se skimbъ în ъrzikъ,
Ili earъ din tigroaikъ se fave o nisikъ...

RADU ARMASU.

Dintr'astŭ-fel de dъlvĭ vise akъm m'am destentat,
Ili astъ-zĭ vъzŭ kъ okiĭ kъ veia ve-am visat
Fъ nъmaĭ visŭ.

BRAGANDI.

Eĭ bine! de vreĭ sъ takŭ, zikŭ basta,
Te lasŭ, fiindŭ-kъ este nlъverea ta aveasta.
Dar îns'a mea frъŋiъ te va înkredinŋa
Kъ mъine saŭ noimъine mi tъ veĭ înlŋa

Digitized by Google

Ие tristele rзine ale 'nkisoriĭ tale
Altarзl feriчiriĭ n'o înfloritъ kale.

SCENA VI.

CEĬ DE SUS, PATRU OSTASĬ.

RADU ARMASU.

Шi eatъ kъ sosirъ mi nreoдiĭ, kзm vezĭ,
Aĭ feriчiriĭ mele! Akзm te 'nkredinдezĭ
Kзm Basarabъ trakteazъ ne boerimea дъriĭ!
Шrin intriga зrzitъ de oameniĭ vînzзriĭ,
El faчe ka sъ kazъ atъtea miĭ mi miĭ
De kanete alese a bieteĭ Romъniĭ!
Eĭ kari anъrarъ aчeastъ Romъniъ
De kъte orĭ fзsese kъzзtъ 'n agoniъ!...

BRAGANDI.

Nз чerчeta, чi krede, mi tз aĭ Dзmnezeз,
Nз trebзĭ a te nlъnge!...

RADU ARMASU.

Nз sчiз a nlъnge eз,
Mĭ aз zis sъ morз, nrea bine, voiз merge drentз la moarte,
Voiз sзferi aчeia чe mĭ a fostз skris de soarte.

UNUL DIN OSTASĬ.

Armaшsle, ne semne, estĭ sзnъrat ne noĭ!...

RADU ARMASU, rîzîndз.

Xa! xa! aзzĭ la dînmiĭ! — Eз sзnъrat ne voĭ!

Digitized by Google

Dar чine ѕѕnteцĭ oare, fiinge nreцioase,
O mъnъ de цerînъ ne nisчe biete oase,
Abia înѕѕfleцite de biчe mi de vin,
Tristĭ vermĭ lingîndъ nъmîntѕl nѕцin kъte nѕцin
Sure a vъ faчe 'ntr'înѕѕl o mikъ lokѕingъ!
Nѕ v'a trekѕt nrin minte k'aveцĭ vre o nѕtingъ
Ili voĭ sure a mъ teme 'naintea voastrъ eŭ,
Kъndŭ nѕ nѕteцĭ a mĭ faчe niчĭ bine, mi niчĭ reŭ?
Xa! xa! eŭ sъ mъ ѕѕnъrŭ n'ѕn kъine kare latrъ,
Ili nentrѕ kare are totŭ omѕl kъte-o neatrъ,
Ka sъ i sdrobeaskъ kanѕl! Че omŭ sъ fiъ dar
Че noate sъ se nlъngъ d'o bъtъ de tîlxar,
Vъzîndѕ-o rotindъ ne kanѕl seŭ vr'o datъ!
Voĭ ѕѕnteцĭ darъ înѕѕ-mĭ ka bъta blestematъ
Kѕ kare-ѕn braцŭ nѕtinte ѕчide ne'nчetat
La oamenĭ, mi ne kare tîlxarѕl degerat
O frъnge earna 'n dosъ ka sъ mĭ aцîge fokѕl...
Sъ mъ mînič? voĭ înѕъ nѕ înцelegeцĭ jokѕl,
V'a tras ne toцĭ la sigѕr, kъnъцînosiĭ meĭ,
Nѕ-è kѕrsъ maĭ vikleanъ ka kѕrsa lѕĭ Mateĭ.
Azĭ kѕrъgъ totŭ statѕl nîn'l'al din ѕrmъ kъine,
Sure a nѕtea sъ viĭъ Vasile Lѕnѕ mъine.

UNUL DIN OSTAȘĬ.

Aѕzĭ! Vasile Lѕnѕ! noĭ înkъ n'am ѕitat
Niчĭ kolцĭĭ lѕĭ niчĭ bъta aчestѕl bravŭ bъrbat!
Astŭ omŭ, чe ziчeцĭ? daka îl vom lъsa sъ nearъ
Noĭ чe ne-amŭ faчe oare?

ALTŬ OSTAȘŬ.

E dreutŭ ka el sъ moarъ,
Kъчĭ astŭ-fel o voiesчe Mъria Sa a fi;

Digitized by Google

Dar noï ceï ce jɜrarɜm kɜ dînsɜl a mɜri,
Îl vom skɜna.

RADU ARMASU.

Dar cine dɜ drɜmɜl la ɜn kɜine,
Intîiš ne el îl mɜskɜ.

UN OSTASŬ.

Voiesvï sɜ morï? dar mɜine
Nɜ maï remɜne ɜnɜl din noï!

RADU ARMASU.

Ama dar vreŋï
Voï! o, ce nebɜniɜ! voï sɜ mɜriŋï bɜeŋï?
Dar aŋï gɜstat vr'o datɜ vre ɜn minɜtš de viaŋɜ,
Vre ɜn minɜtš de nace, de somnš saš de dɜlceaŋɜ?
Din ziɜa ce în lɜme voï v'aŋï nɜskɜt nlɜngîndš,
Ili nînɜ 'n ziɜa 'n kare veŋï fi 'n mormîntš zɜkîndš,
Ce mɜlŋɜmire oare voï aŋï aflat vr'o datɜ
În kalea vieŋeï voastre, adese semɜnatɜ
Kɜ negre florï m'ɜdatɜ kɜ triste, revï sɜdorï,
Ce dɜne frɜntea voastrɜ aš kɜrsš ka nisce norï?
În kalea voastrɜ ɜnde nivï rîsetɜl nlɜverïï
Nɜ se aɜde bine de strigɜtɜl dɜrerïï;
În kalea ɜnde trecŋï de mɜlte orï cermindš
Ɔn kodrimor de nɜine m'adese nriimindš
O neatrɜ în kanɜl vostrɜ! — O, eatɜ-vɜ dar soartea!...

UN OSTASŬ.

Ili eatɜ nentrɜ kare kɜvîntš dorim noï moartea!

RADU ARMASU.

Ili kɜndš v'aflaŋï anroane de ea, vɜ 'nfioraŋï,

Digitized by Google

Mi kъndš de somnš vъ temeŋi, ne învetat veghiaŋi!
Dar sъntš demerte vorbe! eš trebъe sъ mor.
Avel ce amъgesce kъvîntsl tstslor,
Avel ce-astъnъ gъra frikosslsï ce nlъnge,
Nъ noate sъ se 'ndъre de lakremï saš de sъnge.
Aideŋi dar.

SCENA VII.

CEÏ DE SUS, UN ESECUTOR.

ESECUTORUL, kъtre ostasï.

La o narte! astš kanš mï è mie dat.
Ъrmeazъ-mï.

Ostasii esš kъte snsl snsl kъ kanetele nlekate. Radъ Armamъ srmeazъ esekstorslsï.)

O niaŋъ în dossl nalatslsï domneskš. — În dreanta, tsrnsl. — În fsndš, o sentinelъ la o sme de grъdinъ. — E întsnerikš.

SCENA VIII.

RADU ARMASU, OMUL DIN RESPÎNTE.

OMUL DIN RESPÎNTE,

N'astъ krъve asearъ ŋï am jsrat
Kъ veï skъna; ŋii minte? dar mï am ŋinst kъvîntsl;
Te dъ kъrîndš d'aivea de iŋï sresvï mormîntsl.
Nъ maï mъ temš de tine, kъvï fiš-meš este dъs
Denarte, la lokš sigsr, ferit d'al teš nrenss.
Ka sъ te skanš de moarte, eš am rъnit o viaŋъ,

Digitized by Google

Am omorît eŭ însu-mĭ ne gîdea-azĭ-dimineaŋă,
Dar m'am nlătit akuma de konsviinŋa mea,
Kăvĭ te am skănat de moarte. Ши tu, kăndŭ aĭ nutea,
Fiĭ nentru konilamu-mĭ ve-am fostŭ eŭ nentru tine!...

RADU ARMASU.

Amĭ nune nentru dînsul mi sufletul din mine!...
I sunt dator azĭ viaŋa.

OMUL DIN RESPÎNTE.

Nu s'a întîmplat vr'o dată,
Ka binele saŭ reul să n'aibă vr'o resplată.
La vel d'întîiŭ învene mi tu a kugeta,
Kăvĭ, vezĭ, ku vel din urmă nu mă noŋĭ spăimînta.
(Ese sus ne o parte mi altul ne alta)

SCENA IX.

SENTINELA.

(Un orlogiŭ bate mezul noŋĭi).

Ши eată mezul noŋĭi, mi totŭ nu mă maĭ skimbă!
Ve or fi făkîndŭ eĭ oare, măpînkă, bea, se plimbă,
Ши eŭ staŭ astentăndu'ĭ... Dar surda-astentă, mi pikŭ
De somnŭ, (kaskă) înkremenire!... (kaskă) mi n'am dormit nimikŭ;
Ши ierĭ màĭ toată ziua mi toată noptivika
Am stat mereŭ la pîndă, mi nu vedeam nimika
De foame mi de sete! (kaskă) Amĭ vrea să mă deslegŭ
De kingĭ, mi n'astă earbă să dormŭ ka să mĭ maĭ dregŭ
Osvioarele, kăvĭ vine maĭ svie măine unde
Mi te-or trimite oare a rade saŭ a tunde

Digitized by Google

Пе Ѳngъriĭ, пе Tъrчiĭ, пе Sîrbiĭ saŭ пе Lemĭ,
Or пе Tътarĭ, saŭ пoate пе Lъпъ dela Iemĭ!
(Se kъlkъ fredonъndŭ, apoĭ adoarme).

SCENA X.

DAN, CERCEL, ION, MARIN, RUXU,

PREPUSIOR, SI ALTĬ OAMENĬ DIN POPOR.

DAN, învetŭ.

Staцĭ! vъzŭ ъn omŭ akolo!

CERCEL.

Zi ъn ostaшŭ maĭ biné.
Dar nъ maĭ faчeцĭ sgomot, veniцĭ пe lîngъ mine...

ION.

Ѳn bietŭ ostaшŭ чe doarme!... чe temerĭ maĭ înkanŭ!

DAN.

Ostaшъl kare doarme se skoalъ fъrъ kanŭ.

ION.

Ba kiar mi kъndŭ viseazъ aъde totŭ alarme,
Шi 'n somnъl lŭĭ tresare kъ mъinele пe arme.

DAN.

Ka, xo! пe-aпъkъ ziъa, mъĭ mesterĭ kъrtъrarĭ,
Чe klonkъniцĭ din gъrъ ka чiочele пe narĭ!
(S'aпropiъ de ъшea grъdineĭ; sentinela se desteaptъ).

SENTINELA, strindŭ în szs.

Veghiere!

Digitized by Google

DAN, renezindŭ-se kătre sentinelă k'ăn nămnal.

Tatĭ din gără, ka s'aibĭ de zile narte,
De nă, nă gĭ notŭ resunănde de viagă saŭ de moarte.

SENTINELA.

Dar kare omŭ trăesțe tăkîndŭ, è ka mi mortŭ.
Voĭ însă vine sănteță?

DAN.

Noĭ? fragiĭ teĭ de kortŭ.

SENTINELA.

Mingință, kătĭ fragiĭ-mĭ s'afiă măriță în bătălie.

DAN.

Askălță-mă, ostame, mi mĭ veĭ resunănde mie,
Kătĭ adevărăl este kăvîntŭ dămnezeeskŭ,
Minținăna, tă sțiĭ bine, è ăn kăvîntŭ drățeskŭ.
Ama dar...

SENTINELA.

Adevărăl, ziță bine, è kăvîntăl
Lăĭ Dămnezeŭ, fiindŭ-kă de kăndŭ a fostŭ nămîntăl,
Arare orĭ s'aăde în gărele-omenești.

DAN.

Aĭ mare drentŭ; dar sunăne-mĭ, de vreĭ ka să mĭ vorbești,
Țe fațe 'ntr'astă ară Măria Sa?

SENTINELA.

Țe noate,

Digitized by Google

·Ili Dɜmnezeš è singɜr че faче kɜm vrea toate.

DAN.

Te 'ntrebš de è a kasъ...

SENTINELA.

Tɜ mî narî a fi nebɜnš!
De vreî sъ vezî ne Domnɜl a kasъ kɜ okiš bɜnš,
Че vîî în mezɜl nonpiî!

DAN, dɜndɜî o nɜngъ kɜ banî.

Eš vъzš kъ asta noate
Te-ar faче a mî resnɜnde maî omenesче, frate.

CERCEL, aretɜndɜî nɜmnalɜl.

Saš asta!

SENTINELA.

Dar kɜvîntɜl lɜî Dɜmnezeš è sîntš,
Nɜ'l smɜlge niчî argintɜl, niчî frika de mormîntš.

DAN.

O sчiš, dar nriimesче, m'om maî vorbi noî earъ...

SENTINELA, lɜndš nɜnga mi arɜnkɜnd' o ne jos.

De kъt sъ vînzš vr'o datъ ne Domnš saš a mea parъ,
Maî bine sъ mî nerzš kanɜl!

MARIN.

Че omš ne'ndɜnlekat!
Maî zi kъ sчigîndɜ'l amš faче vr'ɜn nъkat!

*

Digitized by Google

DAN, redikъndŭ пъmnalъl ka sъ dea.

Aша dar, noaпte bъnъ!

ION, onrindъl braцъl.

Че vreĭ sъ faчĭ тъ oare?
Sтъĭ sъ i vorbeskŭ. — Lъsaцi-'l. (kътre sentinelъ).
Trъesче, frъцioare,
Dar цine n'a ta gъrъ sn degitŭ nînъ kîndŭ
Цi 'l va lъa vre snъl din noĭ kът de kъrîndŭ.

SENTINELA.

Kъ vr'sn kъцitŭ, пe semne!

DAN.

Eĭ bine! înцelegeцĭ
Kъ kъ sn omŭ k'aчesta voĭ nъ le maĭ alegeцĭ?

SENTINELA.

Bътrънъl meŭ пъrinte o datъ îmĭ ziчea
Kъ binele mi reъl чe oameniĭ 'l fъчea
La alцĭ, era ka jokъl de minчe чe se vede
Întoarsъ totŭ d'aъna la mъna чe-o renede.

PREPUSIOR.

Îl aъziцĭ? eĭ bine! mi eŭ am sn kъцit!
[Иrenъmior strenъnge пe sentinela, kare i înfige baioneta în nînteчe. Amîndoĭ kadŭ).
M'a omorît!

SENTINELA.

E jokъl de kare цĭ am vorbit.
[Toцĭ se dъkŭ, rîzîndŭ înчetŭ, пe sшea intrъriĭ din dos, kŭ пъmpelele în mъnъ].

Digitized by Google

ACTUL V.

Decorarea dela inceputul actuluĭ al doilea.

SCENA I.

MATEĬ BASARABU, DICU SPĂTARU.

MATEĬ BASARABU.

Era altă timnă atănvia, Romănii maĭ kă minte
Avea drentă mamă gara, ne Domnăl drentă părinte,
Ne toți kончетățenii eĭ îĭ avea de frați,
Ши or че пъsă al gereĭ 'ĭ afla ne toți armați.
Boerĭ, geranĭ, în timniĭ de dor mi de alarme,
Din stofe saă din straie, toți alerga la arme.
Akăma fiă-kare è maĭ kalkălator,
Aчesta este mester, aчel negăgător,
Ba kă è skris la neamărĭ, ba kă-è boer mrea mare,
Ba kă asteantă-azĭ măine să mosteneaskă stare...
Kăndă aĭ destăle brage kă kari să lăkrezĭ,
La or mi че nerikăl nogĭ să te 'nfăgimezĭ;
Dar kăndă... o, lasă, lasă, voiă nămaĭ zeчe zile
Să fiĭ Domnă, mi ne ărmă să maĭ vorbesчĭ, komile!
Vezĭ tă kolo în fagă-gĭ ne Mircea чel bătrăn?

Digitized by Google

DICU SPĂTARU.

Koloana ɥea maĭ mare a temnlɜlɜĭ romɜn!

MATEĬ BASARABU.

El însɜ-mĭ, kare fɜse, kɜm sɥiĭ, învingɜtorɜl
Lɜĭ Baiazet, aɥela ɥe a sɜnɜs Dɜrstorɜl
Ші Dobrogea sɜb sɥentrɜĭ; el, dɜɥe de Omlamš,
El, Domnš al Romɜnieĭ, mi Ilrinŋš de Fɜgɜramš,
Ban neste Severinɜl, el, ɜn eroš nrea mare,
Avîndš lîng'alte titlɜrĭ mi altele ne kare...

DICU SPĂTARU.

Ші alte, kɜm amš ziɥe, întîiɜ 'nkinɜtor
Al ŋereĭ, mi întîiɜl al nostrɜ fɜkɜtor
De tribɜtarĭ aĭ Horŋiĭ!...

MATEĬ BASARABU.

Eĭ! eatɜ lɜmea noastrɜ,
Nimikš nɜ se 'nvoiesɥe kɜ mintea dɜmneavoastrɜ!
(Dɜkîndɜ-se la o altɜ kadrɜ).
Ші eatɜ ni'înkɜ ɜnɜl, anronizte-aɥi,
Sɜ maĭ vedem mi n'asta. Ia snɜne-mĭ, nonĭ ghiɥi
Ɥe omš sɜ fiɜ oare aɥestš bɜrbat de falɜ,
Kɜ talia înaltɜ, legatɜ, marŋialɜ,
Kɜ okiɜ 'nfintš mi sigɜr, kɜ frɜntea kɜt ɜn lat
De mɜnɜ bɜrbɜteaskɜ, ne kare aĭ fi jɜrat
Kɜ nonĭ ɥiti totš ɥeia ɥe a fɜkɜt în viaŋɜ?
Sɥiĭ ɥine è astš geniš ne stɜnka-aɥea mɜreaŋɜ,
Ɥe-aratɜ kɜ ɜn degitš o sɜmɜ de ɥetɜŋĭ,
În nɜlbere kɜzɜte atɜtea maiestɜŋĭ;
Ɥe kalkɜ în niɥioare o sɜtɜ de stindarde

Digitized by Google

Пътръnse de o miiъ de nalome mi darde!
Че nare kъ resъflъ al tъnъrilor fokъ,
Ши 'n natrъ nrinvinate nъ mї noate-afla ъn lokъ! —
Frъmoasъ kadrъ, snъne? ne kare noesia
Fъkъ sъ strelъveaskъ talentъl mi magia
Ka sъ o nemъreaskъ! Vezї tъ la resъrit
Vъltъrъl Romъnieї n'o stъnkъ de granit,
Kъm se înalцъ 'n verъrї sъmeцъ în totъ d'aъna,
Kъ arinaї vîrtoasъ kъm bate semilъna,
Ш'o 'mninge 'n denъrtare, akolo ъnde ea,
Konrinsъ de rъmine, n'atъnvia s'askъndea
În negъra vea deasъ a norilor în kare
O îmbrъnvi kъ koadaї kometa trekъtoare!...

DICU SPĂTARU.

Kъnoskъ, kъnoskъ nrea bine, astъ omъ ve 'l admiraї!

MATEÏ BASARABU,

Zivї kъ 'l kъnosvї? ia vezi-'l, avesta è Mixaї...
Ia ъitъ-te la dînsъl kъm stъ mъreцъ mi katъ
De ne Karnaцї Danъbъl în kaleaї denъrtatъ;
Ia vezi-'l kъm întreabъ din okiъ lъцimea sa,
Че-ar vrea k'o sъritъrъ denarte a o lъsa! —
Da, è Mixaї, ne kare o soartъ foarte krъdъ
L'a fostъ ъrsit sъ moarъ de braцъl ъnъї Isdъ,
Al kъrъї nъme fъse o kobe nentrъ el,
Kъvї inimaї anrinsъ d'ъn natriotikъ zel,
Kъndъ vrъ sъ 'nalцe цara în kъlmea mi în fasta
Mъririi veї strebъne, astъ Isdъ-i zise: „Basta.“

(Se aъde ъn sgomotъ în dosъl svenеї).

Digitized by Google

Askъltъ! asta nъ è akъm mi soartea mea!

DICU SPĂTARU, ѕitъndъ-se ne o fereastrъ, ne kare o lasъ deskisъ.

Dar nъ 'nțelegъ astъ sgomot! Kъndъ amĭ nъțea vedea!...

SCENA II.

CEĬ DE SUS, UN APRODU DE PALAT.

APRODUL.

Mъria Ta, nonorъl a 'nkonjъrat nalatъl;
Че-è de fъkъt?

DICU SPĂTARU.

Seimenii?...

APRODUL.

Seimenĭ lъarъ latъl.

DICU SPĂTARU.

Dorobъnția kъrții?...

APRODUL.

Ŏnigĭ kъ veĭ d'întŭiŭ.

MATEĬ BASARABU.

Konii meĭ din kasъ?...

APRODUL.

Linseskъ.

Digitized by Google

MATEÏ BASARABU.

Ши eŭ remîiŭ? —
Кэrîndŭ dar o trъsъrъ, ш'asteaptъ-mъ d'o ṅarte
Къ oameniĭ de kredirgъ. —
(Aurodэl ese).

DICU SPĂTARU.

Veĭ dar sъ sḳauĭ de moarte!

MATEÏ BASARABU.

Че moarte maĭ amarъ, de kъt sъ morĭ kъndŭ sчiĭ
Къ lamĭ o ṅarъ 'n voia kэmuliteĭ anarxiĭ!
(Esŭ).

SCENA III.

DAN, CERCEL, MARIN, ION, RUXU, (oameniĭ din ajэn).

DAN.

Eĭ bine! dar Bragandi mĭ a rîs de noĭ, se vede,
Mateĭ è dэs la Argeшŭ.

MARIN.

Nas' darъ de'l maĭ kreḍe!
În totŭ d'aэna-è astŭ-fel!

CERCEL.

Ia vъ эitaṅĭ la Dan!
Ка Domnŭ fъr' de koroanъ, ши fъrъ bъsdэgan!

DAN, dэne tronэl domneskŭ.

Voĭ nэ'nṅelegeṅĭ darъ че bine è sъ шeaгъ

Ъn omъ n'ъn tron de aъr de ъnde domineazъ
Sътimї de miї de oameniї!...

CERCEL, demъrtъndъ-se.

Ia taчї mi tъ, nъ vezї
Kъ kъ aчeste vorbe tъ earъ ne'ntristeziї!

MARIN.

Чe-aї vrea sъ faчem darъ?

CERCEL, dъkîndъ-se.

Mъ veї vedea îndatъ.

MARIN, ъrmъndъ'l.

Чi snъne-ne mi noъ!

DAN.

Чe vrea sъ fakъ?

CERCEL, adъkîndъ kъte-va stikle de vin mi naxare dintr'o kamerъ d'alътrї.

Eatъ!
Sъ i se 'ntoarkъ gîtъl ne dos kъї nъ o bea!
(Toarnъ mi bea).
Noї amъ venit sъ nrindem ne Domnъl kъndъ dormea,
Dar ne-a skъnat din mъnъ: vezї soartъ ka a noastrъ!
Kъndъ noї intrъm ne ъше, el ese ne fereastrъ!
Vom faчe dar kъ gara or kъm vom jъdeka,
Iar d'o kam datъ însъ vom bea mi vom mъnka.

MARIN, deskizîndъ o masъ mi skogîndъ kъte-va sъkъlege kъ banї.

Atъt maї bine! oarba mi gie kъ begia,
Mi alъia чe faчe okiъ dъlчe l'a Domnia,

Digitized by Google

Il'al kъriĭ tron adoarme ka nama dela Dii
Visъndŭ kъ-è Domnъl ţereĭ!

CERCEL.

Al drakъlъĭ sъ fiĭ!

ION.

Ama è fiъ-kare kъ lotsĭ skris ne smer:
Vedeţĭ, avela kъrsĭ emi întîisl nъmer
Adoarme maĭ 'nainte, mi nъ maĭ noate sta,
Iar ţel mal dъne srmъ è'n stare-a destenta
Ne morţii din morminte kъ baniĭ kari-'ĭ are.
(Rîsete mi strigъrĭ în dossl svenel).

DAN, tresъrindŭ din somnŭ.

Ţe-è, fraţilor, astŭ sgomot? vinŭ sъ ne nrinzъ oare?

CERCEL.

Nъ-è vorba de nrinsoare, ia skoalъ-te mi vin',
Osnъţsl ne asteantъ kъ dosъ bsţĭ de vin.
(Esŭ).

SCENA IV.

DOAMNA ELENA, FLORIZINA.

DOAMNA ELENA.

Ţer! snde m'aflъ oare, în ţe lokŭ de orgiъ
M'am destentat! Aiţea è kasъ de beţiъ,
Nъ è nalatъ 'n kare o datъ loksiam!...
Or astъ-zĭ sънt nebsnъ saŭ kъ n'atsnvĭ visam!
Dar snsne-mĭ ţe 'nsemneazъ aţeste srme oare

Digitized by Google

De nălbere kăzătă ne stofe, ne kovoare?
Mestekătăra asta, astă fămă săpărător,
Aveste miros selbatike de oamenĭ din ponor;
Aveastă stremătare apa de păkătoasă
A mobilelor mele, astĭ oaspeţĭ noĭ din kasă!...
Dă-mĭ braţăl teă, konilă, mi săne-mĭ ănde sîntă,
E vre o năluire, saă nă sănt ne pămîntă?
Selbătăvia asta domnindă în nalatăl
Lăĭ Basarabă... o fiare! să ĭ trageţĭ voĭ păkatăl!
Dar ve-am!... vezĭ tă, apa è kă faţa mĭ a nerit?
Mĭ è reă... o simţă.., Ve este! vaĭ! kăm am tresărit!...
Maĭ bine dă-mă eară în kasa de kălkare;
Nă voiă s'aăzăă nimika.

FLORIZINA.

Dar săferĭ, mi se pare!

DOAMNA ELENA.

Ili toţĭ mă părăsiră, tă singără mĭ remîĭ,
Mĭ estĭ ka o sor' maĭ mikă, mă kaăţĭ, mă mîngîĭ.
Kăndă mama, renosata, i se făkă să moară,
Săntă zeve anĭ de zile akăm în primăvară,
Mĭ a zis s'am dor de tine, mi să te îngrijeskă,
Să nă te nerză din okiĭ-mĭ, să nă te părăseskă
Ne măinĭ streine; s'afiă ăn jene kăm ae kade
Să te mărită kă dînsăl, să ţĭ daă virezĭ, ograde,
Banĭ, skăle... biata mamă, nă săĭĭ kăm te izbea,
Ili vel maĭ mikă kiar lăkră ne foaiă ţĭ îl năpea!
O! Dămnezeă s'o arte! dar îmĭ adăkă a minte
Ili mîn' la vel din ărmă dintr'ale eĭ kăvinte,
Din kari-o parte nămaĭ abia îndeplinĭĭ.
Askăltă-mă, konilă, tă trebe să săĭĭ

Digitized by Google

Kъ eš kɜnoskš nrea bine kъ estĭ în înklinare
Kɜ Romiel... asteantъ, nɜ mъ 'ntrerɜne... kare
Ші dînsɜl te iɜbesче... Dar vaĭ! nɜ sчiš че am!
Tɜ nlъngĭ?... simgĭ totš fioare!... Eĭ bine! че snɜ-
neam?...
Voĭ vъ iɜbigĭ akɜma k'o flakъrъ 'ndoitъ,
Ші tɜ aĭ fi kɜ dînsɜl destɜl de feriчitъ.
Amĭ vrea s'asigɜr darъ al vostrɜ viitor,
Kъчĭ nɜ sчiš, nînъ mъine se noate sъ mi mor'.
El este bravš mi jɜne, veĭ fi în toatъ viaga
Kɜ dînsɜl feriчitъ...
(Florizina mĭ nleakъ frɜntea ne mъna Doamneĭ Elene, mĭ o ŭmnle de lakreme mi sɜrɜtърĭ).

Dar gie gĭ nere faga,
Tɜ nlъngĭ, o, че dɜrere aĭ tɜ, mi nɜ mĭ arъgĭ?
(Florizina, kъzîndš la niчioarele D. Elene mi nlъngîndš).
O, Doamnъ, sɜnt ingratъ l'atъtea bɜnъtъgĭ!
Fъ alteia astš bine, eš nɜ 'l nrimeskš, mъ eartъ,
Or kare feriчire mĭ ar fi akɜm deueartъ.
D'amĭ sчi kъ el trъesче, kɜ dînsɜl amĭ veni,
Ші lakremele noastre atɜnчia le-amš ɜni
A te rɜga 'n genskie, k'o inimъ kъitъ,
Sъ nɜ maĭ faчĭ nimika nentr'o nelegiɜitъ
Ka mine!

DOAMNA ELENA.

Drente чerɜrĭ! tɜ mъ snъimînggĭ! nɜ notš
Sъ te nriчenš!

FLORIZINA, skslɜndɜ-se.

Eĭ bine! dar îgĭ voiš snɜne totš,

Digitized by Google

Ili singură și veĭ fave drentatea ve și kăvine.

DOAMNA ELENA, aăzindă ău sgomot mare de rîsete ăi de dange în dosăl săveneĭ.

Aidegĭ d'avi maĭ bine.
(Eșă).

SCENA V.

OSPĂTUL OSTĂSESCŬ.

La redikarea ăneĭ kortine din fundă, se vede o masă întinsă kă d'ale măncărĭ ăi kă bestăre.

DAN, MARIN, CERCEL, RUXU, ION
ăi alțĭ în-urejărăl meseĭ.

DAN, înkinăndă.

Să aăzim de bine!

CERCEL, înkinăndă.

Beaă nentră klănțăirea
Streneăngătoareĭ mele!

MARIN.

Beaă nentră nemerirea
Fălgerătoareĭ mele!

TOTĬ.

Ură!!!

RUXU.

Figĭ săntomĭ,

Digitized by Google

Voĭ че 'ншĭraцĭ d'a searъ mereš la momĭ ne gromĭ.
Voĭ beцĭ în sъnъtatea kъĭ nъ vъ resnlъtesче,
Eš beaš dar nentrъ цarъ, kъvĭ dînsa ne nlъtesче!

DAN.

Eš beaš în sъnъtatea sъrateĭ din Bъveцĭ
Aĭ kъriĭ okiĭ sъntš negri ka nisче drъkъleцĭ!

TOTĬ.

Ъra!!! Ъra!!!

ION.

Trъiaskъ a Romъnieĭ наче!

CERCEL.

A drakъlsĭ sъ fiъ! kъvĭ наčea nъ ne nlaче.
O lъnъ-abia de наче, mi eš m'am sъtъrat,
Mĭ a rъginit mi nînъ kъцitъl de vînat,
Ші mъrgъl meš îmĭ rъne kъnъstrъ...

DAN.

Sъ trъiaskъ

A цereĭ наче!

TOTĬ.

Ъra!!!

CERCEL.

Ne toцĭ sъ vъ trъsneaskъ
Sъn-Petrъ mi Ilie! m'am ameцit kъ voĭ!

MARIN.

Maĭ bine zi kъ vinъl te-a ameцit, nъ noĭ.

Digitized by Google

CERCEL, arănkăndă k'ăn kăgit dăne el.

Na, să maĭ rîzĭ mi măine!

MARIN, ĭăndă kăgităl.

Îgĭ măgămeskă, kămetre,
K'aĭ arănkat în mine k'o skălă, nă kă netre.
O, ce kăgite măndre nărta Cerĭel la brîă!
E băn să taĭ kă dînsăl neginele din grîă.

CERCEL, movăindă.

Kă el màĭ niĭ o dată eă nă gremisem ginta;
Treĭ-zeĭ nangirĭ lingă înkă gerîna dela Finta;
Ili lîngă dînmiĭ eară vr'o dosă-zeĭ Tătarĭ,
Ce mĭ kokă la soare bărta mi kanetele'n narĭ,
Totă ne kămnia Finteĭ...

MARIN, arănkăndăĭ kăgităl la niĭoare.

Ama dar na gi-'l, vere,
Mă 'nkină kă nlekăĭăne la mare ta năstere.
Dar nentră kă te laăzĭ, dă-mĭ voiă să vorbeskă,
Ili să gĭ adăkă a minte mi eă ce negăeskă.
Săĭ kăndă Skimni adăse de ănă-zĭ masilia
Mărieĭ Sale? bine; atănĭia Romănia
Era akonerită d'ăn negră văl de dor,
Kăĭ togĭ iăbeamă din săflet n'al nostră Domnitor.
Ili kăndă îmĭ zise Domnăl: — „Mergĭ, kănitane iăte
Iea ostea ta kă-tine, aĭ teĭ stegarĭ mi dă-te
A masilieĭ karte să mĭ o adăĭĭ kărîndă!„ —
I o adăseĭ îndată, kăĭ Tărĭii, vrîndă ne vrîndă
Mĭ o năgăsiră 'n măn!...

Digitized by Google

CERCEL.

Че бърбъцѣ mare!

MARIN.

Ши altъ datъ eară, era 'ntr'o serbătoare,
Къндѣ, че съ vezi! totѣ lokăl чel dintre Бъкъreщĭ
Ши Kotroчenĭ făsese konrinsă de ostĭ tărчeщĭ;
Aranĭ, Iniчerime, Anatoliцĭ kă barba
D'ăn kotѣ, era mălцime ka frănza mĭ ka earba.
Sinan-Паша vestităl era 'n mizlokăl lor,
Ши oastea dăne dînsăl venea ka într' ăn sbor.
Dar mi Romănii nostri era totѣ ănă m'ănă,
Mài toцĭ frăntasĭ, măĭ nene! mi săntosĭ ka tănă.
Eramѣ armaцĭ ka nisчe nereцĭ de vînătorĭ,
Stăndѣ okĭ în okĭ kă Domnăl, n'aĭ nostri 'nkărtorĭ.
De ne-ar fi zis atănчia: „Не eĭ, băцĭ!“ ĭi, nene!
Nă le năteaĭ alege niчĭ fălgiĭ dintre nene!
Dar alta mĭ făse vorba... Dă, stam lîngă Mateĭ,
Ши mă kiămĕ, mi mĭ zise îndată чe merseĭ:
„Кънdѣ цi-s'ar чere kanăl legat kă treĭ tărbane
„Al lăĭ Sinan Viziră, чe-aĭ faчe, kănitane?“
Чe-amĭ faчe, Înălцime, i resănseĭ ne lokѣ,
Цi 'l amĭ adăчe 'ndată din ană săѣ din fokѣ.“
Ш'atănчĭ mă dărăise kă darărĭ de nreцѣ mare.

CERCEL.

Ajăngă-цĭ flekăria, de чe venirăm oare,
Nă ka săмaĭ netreчem? Săцĭ чe? ia săм lăsăm
Vorbităl, mi săм 'nчepem maĭ bine săм kăntăm.
Zi, Dane, kă цi è găra făkătă ne vioarĕ,
Săĭĭ, kare 'l kănцĭ kăndѣ цĭ arde vr'ăn fokѣ la inimioarĕ!...

Digitized by Google

DAN.

Mъ fiŋĭ-ar gъra iaskъ, mi limba de fikat!
Dъ-'l drakъlъĭ de kъntikъ, nъ mĭ arde de kъntat!

CERCEL.

Ba vom kъnta!

MARIN.

Vezĭ bine! Пe kъt ne ŋine gъra.

CERCEL.

Ш'anoĭ vom bea s'o dregem.

MARIN.

Nivĭ kъ è vorbъ, ъra!...
Чel dela Finta. — Eatъ, ne kъndъ noĭ vom kъnta,
Sъ nъ s'aъzъ, Dane, miorlъitoarea ta!
(Kъntъ în kor dangъndъ).

Шeante bъvĭъme sъnarъ
Пeste mъnte desure zior,
Ш'i de meante orĭ ъrlarъ
Lъnĭĭ 'n visъnia lor.
„Vere, iea-ŋĭ maĭ iъte flinta,
„Шara s'afiъ în nevoĭ,
„Fraŋĭĭ nostri dela Finta
„Se omoarъ nentrъ noĭ.
Чete, чete se skъlarъ
Пeste mъnte ka ъn nor,
Шeante bъvĭъme sъnarъ
Ш'i kъ toŋĭ la lъntъ sbor.
Шeante fokъrĭ, baŋ! în vîntъ,
Шeante morŋĭ, bъf! la nъmîntъ!

Digitized by Google

MAĬ MULTĬ.

Ծra!!! Ծra!!!

DAN.

La drakъ! mĭ aŋĭ lъat aъzъl;

TOTĬ.

Ծra!!!

Trъiaskъ vinimiorъl!

DAN.

Ka sъ vъ 'neче gъra!
(Rîsete).

CERCEL.

Ama, dar bine, Dane! — Ili noĭ ne resbъnъm.
Aiчea, fraŋĭ, la mine, aideŋĭ sъ maĭ kъntъm!
(Kъntъ în kor daŋъndš).

Tъne, fъlgere, trъsneaskъ,
Lъmea sъ se prъpъdeaskъ,
Noĭ kъntъm,
Jъkъm, sъltъm;
Sъ mĭ trъiaskъ mъrgъleŋъl kъ koniteleĭ de fer!
Toarnъ bine,
Mъĭ veчine,
Sъ sorbim,
Sъ ne kъlim,
Nъ ne pasъ niчĭ de drakъ niчĭ de îngerĭ din чer.
(Rîsete, daŋъrĭ, strigъrĭ bakanale).

SCENA VI.

CEÏ DIN SUS, UN RELIGIOS.

CERCEL.

Mъ!

RELIGIOSUL.

Паче vъ zikъ voъ, vъ bine-kъvintezъ,
Ш'a чerъlъï ertare viъ sъ vъ 'nfъgiшezъ.
Koniï meï! è timnъl sъ mï daŋï o askъltare,
Eъ viъ snre mъntъirea aчelor oameni kare
Vor nriimi kъvîntъl ne kare Dъmnezeъ,
Пъrinte-al îndъrъriï, vi 'l dъ nrin glasъl meъ.

DAN, skъlъndъ-se.

Ox! bine kъ te-adъse Isъs-Xristos, nъrinte,
Sъ faчï n'astï lъnï sъ takъ, kъчï eï mъ skotъ din minte
Kъ desele lor kъntîчï чe nъ îmï nlakъ de lokъ!

CERCEL.

Viï sъ kobesчï aiчea, bъxъ moŋatъ 'n чiokъ!
Noï nъ venim vr'o datъ în vinъria voastrъ,
Пe чine kaъŋï darъ în monastirea noastrъ?

RELIGIOSUL, fъkîndъ zn nasъ înainte.

Întîiъ daŋï askъltare la kъvîntarea mea,
Ш'anoï nъteŋï sъ faчeŋï din mine чe veŋï vrea.

MARIN.

Ia nъ 'l lъsaŋï n'aiчea, ne kъndъ noï bem, sъ viъ

Digitized by Google

Să ne mai kănte-akăma kăntări din saltikă.

RELIGIOSUL.

Eŭ n'am venit aiŭea de reŭ a vă kobi,
Lăsaţi-mi nămai dreptăl de a năstea vorbi.
De vorbe nă vă temeţi, de vor fi ele băne,
Le veţi ărma, iar daka săntă rele, îmi veţi sănăne,
Voiŭ înveta îndată la ŭel d'întîiă kăvîntă.
Koniĭ, a fostă o dată ăn patriarxă, omă sîntă;
Aŭesta se 'ntîmplase ză kazu în ărgia
Săltanălăĭ, mi 'n feare legat zăŭea 'n Tărŭia;
Kăndă Radă-Domnă ŭel Mare în parţ se 'ntărna,
Află de el, mi merse la dînsăl a 'l răga
Să viă 'n para noastră păstor al Romăniei,
Mi să okăpe săptăl tron al Mitropoliei.
Iar Patriarxăl Nifon (kăŭi astă-fel se năme)
Se înkrezu ne vorba ŭe Radă i sănăea,
Kăŭi, dăpe mălte săme de bani ŭe împărţise
La Poartă, Radă 'ndată ertarea lăi neţise.
Skăpă din feare Nifon, în parţ se 'ndreptă,
Mi'într'al Mitropoliei săntă akasă s'aşezâ.
Biserika krestină atăpuĭ a înălţat'o,
Mi 'n oameni ear' kredinţa kăzută a redikat'o.
Toţi, mari mi mici kăţi fără, femei, koniĭ, bărbaţi,
Sub dînsăl se trezirâ kreatini adevăraţi.
Dar într'o zi, zi tristă de dor mi de neire,
Se întrerăpse paŭea printr'o nelegiuire,
Kăŭi Radă, fără veste, dintr'ăn instinktă barbar,
Îmblă să dea ne sor'sa dăn'ăn boer făgar
Din Iaşi, ŭe mi părăsise mi kasă mi soţiă
Ka să 'ntreprinză 'n ărmă aŭea kăăstoriă.
Mitropolitul Nifon aţăsta nu ertă,

Digitized by Google

Шi, Radъ 'n resbъnareaĭ, din ɣarъ 'l denъrtѣ,
Semnъndš ъrgieĭ sale or че krestinъ kasъ
I ar da saš vr'o ъmbrire saš vre ъn lokš la masъ.
Mitronolitъl nlъnse mi blestemѣ kъ fokš
O ɣarъ че de dînsъl a vrъt sъ mĭ batъ jokš.
Minъnea ta, Xristoase! doĭ anĭ reĭ ne kъlkarъ,
De foamete mi чiъmъ se stinse biata ɣarъ!

CERCEL.

Пъrinte! lъngš è basnъl, kъ nъ maĭ notš de somnš;
Mĭ aĭ îmnъiat ъrekia kъ natriarxš mi Domnš!

MARIN.

Пъrinte, dъ-mĭ ertare: ne kъndš snъneaĭ l'astĭ tinerĭ,
Visam kъ ъn kъlъgъrš mъnka 'ntr'o zi de vinerĭ.

RELIGIOSUL, maĭ fъkîndš ъnš nasš înainte.

Krestinĭ, Romъnĭ, че ъnteɣĭ, maĭ daɣi-mĭ askъltare
Ka sъ mĭ înkeiš kъvîntъl... Kъm Radъ dar чel Mare
A fostš vъrsat mъltš aъr sъ skane n'ъstš omš sîntš,
Шi maĭ tъrziš îmĭ rîse de el fъr'de kъvîntš,
Шi 'l alъngѣ din ɣarъ kъ ъrъ, kъ rъmine,
Asemene mi astъ-zĭ, kъnoaчeɣĭ foarte bine,
Voĭ aɣĭ ales nъrinte m'al vostrъ domnitor
Пe Basarabš, al kъrъĭ braɣš tare, vingъtor
V'a mъntъit de mъlte nevoĭ че vъ kъlkarъ;
Ш'anoĭ drentš mъlɣъmire 'l aɣĭ denъrtat din ɣarъ,
Fъkîndъ-'l ka sъ easъ kъ ъrъ din nalat,
Шi nъ 'l maĭ rekъnoaчeɣĭ de Domnš într'al seš stat;
Чi v'aɣĭ fъkъt în lokъĭ voĭ tarĭ mi marĭ aĭ ɣrĭĭ,
V'aɣĭ dat fъrъ-de-legeĭ, beɣieĭ, desfrъnъrĭĭ;
Пredaɣĭ biserичĭ, kase, ъчideɣĭ, desnoiaɣĭ

Digitized by Google

Bătrânĭ, kălugărĭ, preoțĭ, femeĭ, konĭĭ, bărbațĭ!
Dar Dumnezeŭ din verșĭ văzîndŭ avestea toate
Se 'nfiorĕ de șnaimă la mălta restate
A velor ce n'aŭ semenĭ ne fața lumiĭ 'ntregĭ,
Ĭli nu se temŭ de dînșiĭ, de oamenĭ ni de legĭ!
Maĭ è timpŭ azĭ, dar kredeți kă mâine veți resunde
Lui Dumnezeŭ de toate, de nu vă veți nătrunde
De adevărŭ...

CERCEL, întrerumpându-l.

Părinte, în lokŭ de a kăta
Să ne-amețește aĭa kă limbuția ta,
Kăĭ dune kum ți è vorba nu seamănă-a ți fi nortsl,
Întreabă d'o femeiă ce ți pregătește ortsl
În kamera d'alătărĭ!

MARIN.

Ĭli eŭ kiar o văzuĭ,
Ar vrea ka să ni dea ortsl, ni, biata, n'are kuĭ,
Kă-è singură, ne moarte, aĭ seĭ toți aŭ lăsat'o;
Dăĭ voiă dar să moară, kăĭ doktorĭĭ i aŭ dat'o.
[Religiosul se înfiorează, dar se koprinde].

CERCEL.

Ne vine kat'aĭa, vă rogŭ, nu 'l întrebați?

RELIGIOSUL, klătindŭ din kapŭ.

Dar voĭ aĭ, nu mĭ spuneți, ne vine kăștați?
Voĭ kari nu kunoaștești aveste kotitsre
În kari staŭ askunse o miiă de sekure...

CERCEL.

Le vom afla kă 'nvetsl.

Digitized by Google

RELIGIOSUL.

Vъ zikъ ka sъ lъsaŋĭ
Aveste zidъrĭ ъnde krezъrъŋĭ sъ aflaŋĭ
Vr'ъn bъn. Într'astъ kasъ mъreaŋъ, minъnatъ,
Nъ veŋĭ afla, mъ kredeŋĭ, renass nivĭ o datъ.
Vedeŋĭ aveste kadre ve-atîrnъ de mereŋĭ?
Vaĭ! ele sъntъ aĭ vostri jъdekъtorĭ sъmeŋĭ!
Nъ sviŋĭ nimikъ voĭ înkъ! vedeŋĭ aveste toate
Koloane daъrite în stofe îmbrъkate?
Kъndъ vine mezъl nonŋiĭ, îndatъ se nrefakъ
În reĭ strigoĭ ve ъrlъ de sъnge, mi vъ fakъ
A 'nkremeni de frikъ. Sъnteŋĭ destenŋĭ, vъ 'nghiaŋъ,
Dormiŋĭ, vъ skъrgъ remassl din trista voastrъ viaŋъ.
Ama, vaĭ! eĭ sъgrъmъ n'or vine vor vedea
Maĭ mare dekъt ŋara, maĭ mъndrъ dekъt ea.
Vъ zikъ kъ vъ sъgrъmъ, mi nîn' la veĭ din ъrmъ
Venetivĭ ve adese se fakъ nъstorĭ ne tъrmъ.
Ne veĭ ve 'nalŋĭ în treantъ de Agъ, de Armaшъ,
Boerĭĭ teĭ din kъnte, mi kiar vel maĭ kodamъ
Trimis al Horgiĭ, kare îŋĭ kalkъ 'n Romъniъ
Ka sъ ŋĭ adъkъ-azĭ mъine kъrŋĭ nentrъ masiliъ!
Mi voĭ, koniĭ! ve înkъ avestea nъ le sviŋĭ,
Veniŋĭ aша orbesve kъ toŋi sъ domniŋĭ
Il'ъn skaъn strimtъ d'o malmъ, înaltъ abia d'o skioaшъ,
Ne kare ъnsl singъr abia-ar nъtea sъ 'nkapъ!
Vъ amъgise okiĭ lъvirea ъnsĭ Domnъ!
Nebъnilor, è timnsl, skslaŋi-vъ din somnъ!
Nъ maĭ doriŋĭ, mъ 'kredeŋĭ, nivĭ treanta sa nivĭ bъnsĭ.
Nъ sviŋĭ, nъ sviŋĭ ve faveŋĭ! o verъrĭ! soartea ъnsĭ
Domnъ într'ъn timnъ k'avesta sъ fiъ de dorit!...
Xa! xa! eъ vъzъ nrea bine kъ voĭ aŋĭ nebъnit.

Digitized by Google

Ón nъkъtos, tristъ akaon, ce-abia te-amerĭ într'însul,
Don'o komunitъ kale pin' aĭ ajonsъ la dînsul,
Ши înkъ nu resofli, m'abia ne el te 'nalgĭ,
Ши estĭ silit îndatъ sъ 'l mъrъsesc la algĭ!
Anoĭ te 'ntorc kъ frontea plekatъ de dorere,
Ponorul bate 'n palme afiъndъ a ta kъdere;
Te fiъerъ în dreapta, în stânga mĭ bate jokъ,
Aĭ teĭ îgĭ rîdъ în fagъ, tu soferĭ, plângi kъ fokъ!...
Ши vine te 'mbrъnvirъ din skaunul domnieĭ?
Aveĭ ce te fъkorъ de Domnъ al Romъnieĭ!
A intrigilor pradъ, n'aĭ pace, nu aĭ somnъ,
N'aĭ zile de renaos tu kare estĭ on Domnъ!
La fiъ-kare postъ ce intrъ 'n kapitalъ,
Astepgĭ o masiliъ, te-ameninpъ-o reskoalъ.
Azĭ din Konstantinopol firmanul gĭ a ajonsъ,
Asteaptъ s'afli 'ntr'însul vre on kogit askunsъ!
Kъndъ on boer voiesce sъ plece la moшiъ,
Tu krezĭ k'adunъ oaste sъ gĭ fakъ bъtъliъ.
Ón kălъraшъ sosesce de ne la vr'on jodecъ,
Ce este? ce s'aode? întrebĭ sъrindъ din jecъ.

. . . . . .
. . . . . .

Afarъ ear Tъtarul asteaptъ timpъ mi lokъ,
Koniĭ teĭ sъ'ĭ treakъ prin sabiъ mi fokъ.
Maghiarul, Lexul, Turkul se pregъteskъ sъ intre
În garъ, sъ gĭ vъigъ mi prunчiĭ kiar din vintre.
Nemgia îgĭ orzesce komplotorĭ în Ardeal,
În fagъ, te ajutъ, în dos, te dъ de mal.—
Aceasta-è starea prinsĭ pietъ Domnъ din Romъnia,
Venigĭ dar voĭ akuma a i mosteni domnia;
Venigĭ, Vasile Lupu kъ ontъ zeчi-miĭ Tъtarĭ
Înfimninъ 'n totъ lokul tot orme de fugarĭ.

Digitized by Google

Ilekaŋi-vъ ɜrekia ka s'askɤltaŋĭ maĭ bine,
Tъvere!... Mare Doamne! Îl aɜziŋĭ kɜm vine?
Îl aɜziŋĭ? el bate la noartъ, a aflat
Sat fɜrъ kъinĭ; vaĭ voъ, vaĭ voъ! d'a intrat.
Dar eatъ 'ndeulinitъ mi astъ datoriъ,
Akɜm mъ dɜkš 'nainte d'a anɜka sъ viъ!

CERCEL, nɜnîndɜ-se în kalea sa.

Sъ nɜ te misvĭ d'aivea! — Mъ mrinzš ne kanɜl meš,
De nɜ va fi avesta Mateĭ Basarabš!

RELIGIOSUL, arɜnkъndɜ-mĭ kostɜmɜl biseriveskš mi remъnîndš într'ɜn kostɜmš komulektš de Domnš.

Eš!

Vedeŋĭ, sɜnt eš, eš însɜ-mĭ, eš Domnš mi kanš al ŋъriĭ,
Al ɜneĭ ŋъrĭ ve-o aflɜ în mъinele trъdъriĭ,
Lъsatъ, nъrъsitъ, streinъ 'ntre streinĭ,
Ka o frɜmoasъ floare ve zave între sninĭ.
Am vrɜt sъ vъzš kɜ okiĭ ve sɜferъ-omenirea
De kъndš domnesve 'n lokɜ-mĭ krɜzimea mi neirea.
Le sviš, dar mъ kɜtremɜr kъndš vъzš avestš nonor
Kъzɜtš în ghiara voastrъ mi fɜrъ ajɜtor.
Mi earъ mъ kɜtremɜr kъndš îmĭ adɜkš a minte
Kъ v'am fъkɜt ne voiъ ka ɜn fɜrъ de minte.
Eĭ bine! dar è timnɜl sъ tremɜraŋĭ mi voĭ!

CERCEL, renezindɜ-se mi lɜndɜ-mĭ sabia din kɜiš.

Stъĭ, sъ vedem dar vine va tremɜra din noĭ!

(Toŋĭ îl imitъ, strigъndš „Sъ moarъ! sъ moarъ)!

SCENA VII.

CEĬ DIN SUS, DOAMNA ELENA, FLORIZINA.

DOAMNA ELENA, kɜzîndš în genɜkĭ mi îmbrъŋimъndš niviocarele soŋɜlsĭ eĭ, kare se anъrъ kɜ sabia.

Digitized by Google

Mateĭ al meŭ, estĭ singur! fugĭ! fugĭ! de gĭ skamъ viaga,
Mateĭ, te jurŭ...

MATEĬ BASARABU, redikъnd'o de jos.

Eleno, de ce îgĭ nere faga?...

DOAMNA ELENA.

Nimika, îgĭ voiŭ snune; dar fugĭ, tu estĭ bъtrъn...

MATEĬ BASARABU.

Redik'o, Florizino, d'avi.

DOAMNA ELENA.

Estĭ un nъgъn! —
Lъsagi-mъ ku dînsul, voiŭ a muri 'nnreunъ
Ku el, fugigĭ d'aivea...

MATEĬ BASARABU.

Eleno, estĭ nebunъ
Trъesce tu, konilъ; trъesce tu, te jur;
Kъt nentru mine eatъĭ, te sitъ în-nrejur
Ili vezĭ avestĭ kruzĭ oamenĭ, aveste fiare rele
Ce n'aŭ komnъtimire de lakremele tele,
Ili judekъ de este nutingъ sъ trъeskŭ;
Eĭ n'aŭ nivĭ remuskare, nivĭ sufletŭ omeneskŭ.

OMUL DIN RESPÎNTE, intrundŭ.

Da, furъ îndoialъ!

MATEĬ BASARABU, dune ce a ajutat Florizinei su nuiŭ ne Doamna Elena ne un skaun.

O! vezĭ, Eleno, bine,

Digitized by Google

Dв voiš trъi, че viaцъ mъ v'astenta ne mine?
Nerвшinarea astor вnnвsї, kвm noцї vedea,
Ші maї amar de toate,

(Шekъndв-se la вrekia doamnei Elene).

Rвшinea ta ш'a mea!

DOAMNA ELENA, leшinъndš.

Ax!

MATEЇ BASARABU, kв remвskare.

Florizino, чerвrї! vezї iвte de mї o skoalъ. —
Veniцї akвm la mine! ostasiї meї de falъ;
Voї че adese moartea în faцъ-aцї înfrвntat,
Ш'aцї nъlmвit obrazвl neoasuelвї tвrbat;
Veniцї dar ші akвma въ v'arъtaцї bravвra
K'вn omš bътrвn ne kare îl вitъ kiar natвra!
Nв vъ вneriaцї de mine, vedeцї, вшt desarmat;

(Шї frвnge sabia în doъ ші o arвnkъ denarte).

Mї è barba foarte albъ, de anї вnt înkъrkat;

(Îngenвkindš, ші desfъkîndв-mї nentвl).

Ші 'ntr'astš minвt, вviцї bine, вшt fiъrъ aшъrare...

MARIN, renezindв-se kв sabia în mъnъ.

Dar nв kвm-va aї krede kъ è vr'вn lвkrв mare!...

OMUL DIN RESPÎNTE, nвnîndв-se între dînшii.

Nelegiвite, 'n lътвrї! tв чel че-aї nriimit
Atъtea bine-faчerї del'astš neferiчit,
Tв въ i înfigї kвцitвl!...

MARIN, strenвngîndš ne Omвl din Respinte, vrîndš въ strenвngъ ne Mateї Basarabš.

O! че neferiчire!

Digitized by Google

OMUL DIN RESPÎNTE, kъzindъ la mulcarele lui Matei Basarabъ.

Ka s'arъtъ ъn ncoasne ce mi a rъnit mъrire,
Avere mi renъme, eъ am ales sъ mor
De lovitъra ъnъi nerekъnoskъtor!

MATEI BASARABU, trъgîndzi legъtъra de ne frante.

Cer! Leon!... Ce ъrsitъ te-a 'mninsъ, neferiuite,
Sъ ui kaъui singъr moartea într'aste mъini kъmulite!

OMUL DIN RESPÎNTE, k'ъn glas mъrindъ.

Sъntъ ani de kъndъ te kaztъ, nъndindъ ka ъn nebъn
Sъ aflъ-o zi feriue de tine sъ mi resbъn!
Irin sъme mari de aъr ui am reskъlat armia
Ka sъ te fakъ nrintr'înmii sъ ui nerzi mi tъ domnia,
Irekъm tъ altъ datъ de dînsa m'ai linsit.
Nekъnoskъt dъ lъme, adese-am sъferit
Batjokъra amarъ, derîderea sfrъntatъ,
A astor oameni kari mi era sъnъsi o datъ.
Kъntam ne la resnъntii, kuitъl mi am vîndzt,
Ili 'n uele dъne ъrmъ, kiar gîde m'am fъkzt.
Le sъferisem toate k'ъn sъflet foarte tare,
Kъui astentam asti oameni sъ mi fakъ o resbъnare.
Ama dar, adineaori, vъzîndъ-te 'ntre ei,
Drъueaska bъkъriъ lъuea în okii mei.
Aueasta-è bъkъria selbatiuilor fiare
Kъndъ notъ ka sъ se vazъ kъ nrada lor în ghiare.
Ъn omъ strein voise sъ mi smъlgъ nrada mea,
Astъ singъr al meъ bine ue îmi mai remъnea,
Dar însъ nentrъ dînsul aueasta-era sъ fie
O krimъ neertatъ m'o nedrentate mie.

Digitized by Google

Am vrъt ka sъ te apъrъ... de ъn nedreptъ strepasъ...
Dar mor... aibi îndъrare de doi koniĭ ce'i lasъ...
(Esirъ).

(Alarmъ, detъnъri dese, sъnete de kampane în dosul scenei).

CERCEL, anunţându-se de Marin mi arъtându la Matei Basarabъ.

N'aъzi ce larmъ-afarъ? Ce faci kъ omъl ъsta?

DAN.

Nъ 'l vezi kъ se kodesce? nъ va de lokъ sъ moarъ!

CERCEL.

Apa dar, sъ trъiaskъ? ъn astъ-fel de pъgъn!
N'afiami tъ ce fъkъse sъ napъ-avel bъtrъn?

ION.

E datoria noastrъ sъ dъm o sъrъtare
Din ъrmъ krestineaskъ avestъi omъ ne kare
Îl kiamъ Domnъ 'n cerъri.
(Patre inmi transpoartъ kadavrul. Alarma kresce din ce în ce).

DAN, kътre Matei Basarabъ.

Fiindъ-kъ nъ voiesci
Sъ mori, ъrmeazъ darъ sъ te kъlъgъresci!

MAI MULTI.

Dan are dreptъ, vezi bine, sъ se kъlъgъreaskъ,
De nъ vrea ka sъ moarъ, mi vrea sъ mai trъiaskъ!

STRIGĂRI ÎN DOSUL SCENEI.

„Sъ moarъ Radъ-Armaşъ! Sъ easъ din palat!
„Sъ moarъ Ghinea-Olarъ! kъci dînşii ne-aъ trъdat!“

Digitized by Google

SCENA VIII.

CEÍ DIN SUS, RADU ARMASU, BRAGANDI,
intrându amîndoĭ ne diferite uniĭ, foarte surîmîntagi.

BRAGANDI, kătre Radu Armasu, înveță.

Îĭ aŭzimĭ?... Eĭ bine!...

RADU ARMASU.

Kum va fi voia sorgiĭ!

CERCEL, țâșnind în casă în lături dune ce văzu ne Radu Armasu.

La drakŭ, mă! văzurăgĭ? ață înviat togĭ morgiĭ!

STRIGĂRĬ ÎN DOSUL SCENEĬ.

„Să eașă Radu-Armasu afară, kăvĭ intrăm
„Kă tânările 'n kărte mi noarta sfărâmăm!
„La moarte Ghinea-Olarul! — La moarte trădătoriĭ!
„Eĭ ne-ață mânkat simbria! La moarte vînzătoriĭ!".

(Tărburare generală. — Mateĭ Basarabă deskide o fereastră, se zită mi mĭ frânge mâinele de desnerare. Radu Armasu mi Bragandi staș ling' o ușe tremurându. Florizina, îngenuskiată la nivioarele Doamneĭ Elene, stă kă frăntea aulekată ne mâna eĭ. Ceĭ algĭ se ureîmblă retăvigĭ întrebându-se adese urin semne).

STRIGĂRĬ FOARTE APROPIATE.

„Ură! Ură! tîrîgĭ-'ĭ la moarte n'amîndoĭ!" —

MATEĬ BASARABU, în sine.

O aurăă-ne, Doamne, mi gara mi ne noĭ!

(Ămile sunță restornate kă mare sgomotă. La deskiderea lor, alarma se aude mi mai tare; o mulgime de dorobangĭ intră strigându „Ură!" mi deskizându ferestrele ne kari demeartă nistoale).

Digitized by Google

vedeți... ce
vorbiți nir
grele...

RADU ARMASU, SI

Mă eartă frate!!...

UNUL DIN NOII
Bragandi.

RADU

ce are ea!

Elena!... ...e ce a resăflat năgin.

Întîia m'
Sărută

...IEL, bătîndu-mi kanul kă dreanta.

Moartă! moartă!... è sărioara mea!
T... ...ai lăsat'o astă-fel, kămulito, ka să moară!
... ...ă ți ai adăs a minte dărerea mea amară!...
Nă săii kăt am isbit'o!... nă săii kăt m'a isbit!...

FLORIZINA.

Tacă, Romiel!...

ROMIEL.

Nă, sunăne-mi, să mi sună de ce-a mărit!...
Dar, ce zikă! fugi, mă lasă kă dînsa în pregnă,
Ameazăă-mi o ne braște... Elena mea cea bună!...
Stăi, nănei kanul, uleakă'l aci, ne neutul măă,
Să i stergă de lakremi frăntea ce i am îmulăt'o eă. —
Elena mea, dormi înkă? nă îmi resunzi? ei bine!
Ami vrea să ți am'eă somnul, să dormă mi eă ka tine!...
Dar nă se mai desteaptă. — Eleno, tă ți înkizi
Acea frămoasă gură mi okii nă 'i deskizi!

Digitized by Google

[illegible] nъ maĭ bat
ta ъskatъ è [illegible]
[illegible]aĭ sъrîde,
[illegible]ă ъrma
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ъn momen[illegible]

[illegible]ъš în mъnъ.
[illegible]ъ!
[illegible]uš sъ viĭ?

MATEĬ BASARABU, venindъ-mi

Var ъnde m'aflъ oare! aveia ce-am vъzъt
N'a fostă ъn vis al nonpiĭ ce-akъm a desnъrst!..
Ilrin ce minъne, cerъrĭ! skъnaĭ dintr'a lor ghiare?
Dar ъnde sъntă? fъgirъ!... se dъserъ!... o fiare!...

[Fъkîndă kъpi-va nasi înainte].

Avestia! nъ, doarъ, o nъ, eĭ sъntă d'aĭ meĭ.

[Uimindă ne Elena, mi zitъndъ-se la Romiel].

Dar dînsъl de ce nlъnge nlekat ne frъntea eĭ!...
Totă nъlъvirĭ vъdă okiĭ-mĭ or în kotro îĭ nortă.
Eă o lъsaĭ în viapъ mi îl kredeam de mortă!...
Nъ è vr'o amъgire! o frikъ mъ nътrъnde.—
Ilъgъne, ce mĭ vъdă okiĭ, de ce-a mъrit, resnъnde!

ROMIEL, kъ solemnitate.

Nъ blestema, askъltъ, mi aflъ astă mister:
Femeia ta kъratъ ka soarele din cer,
Nъ mĭ a trъdat vr'o datъ kredinpaĭ konjъgalъ;
Dar n'aĭ svist nimika din soartea eĭ fatalъ!
O 'mnrejъrare tristъ, ne kare n'o 'npelegĭ,
Askъnse adevъrъl din okiĭ lъmiĭ 'ntregĭ;
Astă adevъră, askъltъ'l, a 'l snъne nъ mĭ è frikъ.

*

Digitized by Google

Voĭ nlъngeŋĭ, sъnteŋĭ triste! Nъ mъ vedeŋĭ... че zikъ̆!
Voĭ nъ mъ maĭ kъnoasчeŋĭ! nъ îmĭ vorbiŋĭ nimikъ̆!
Desteantъ-te, Eleno, dintr'aste vise grele...

FLORIZINA, nlъngîndъ̆.

Ax! fъgĭ, aibĭ îndъrare de lakremele mele!

ROMIEL.

O чerъrĭ! Florizino, nъ mĭ snъĭ че are ea!

FLORIZINA, dъne че a resъflat nъŋin.

E moartъ!...

ROMIEL, bъtîndъ-mĭ kanъl kъ dreanta.

Moartъ! moartъ!... è sъrioara mea!
Illi aĭ lъsat'o astъ̆-fel, kъmulito, ka sъ moarъ!
Nъ ŋĭ aĭ adъs a minte dъrerea mea amarъ!...
Nъ sчiĭ kъt am iъbit'o!... nъ sчiĭ kъt m'a iъbit!...

FLORIZINA.

Taчĭ, Romiel!...

ROMIEL.

Nъ, snъne-mĭ, sъ mĭ snъĭ de че-a mъrit!...
Dar, че zikъ̆! fъgĭ, mъ lasъ kъ dînsa în nreznъ,
Ameazъ-mĭ o ne braŋe... Elena mea чea bъnъ!...
Stъĭ, nъneĭ kanъl, nleakъ'l aчi, ne neutъl moъ̆,
Sъ i stergъ̆ de lakremĭ frъntea че i am îmulъt'o eъ̆. —
Elena mea, dormĭ înkъ? nъ îmĭ resnъnzĭ? eĭ bine!
Amĭ vrea sъ ŋĭ am'eъ̆ somnъl, sъ dormъ̆ mi eъ̆ ka tine!...
Dar nъ se maĭ desteantъ. — Eleno, tъ ŋĭ înkizĭ
Aчea frъmoasъ gъrъ mi okiĭ nъ 'ĭ deskizĭ!

Digitized by Google

Ши пентъ-цї нъ маї бате къ палните де виацъ!
Ши мъна та ъскатъ è рече ка о гиацъ!...
О чер! нъ маї ърîде, към ърîдеа-алте орї!...
Не фаца еї възъ ърма ънремелор фіорї!...
Елено! ърioаръ!... strigarea мї è демеартъ!
Нъ симте, нъ м'аъде; ама дар тъ естї... моартъ!

[К'ън глас десператъ ми лъвънд'о ъ кацъ пе фотоліш. — Ън моментъ де тъчере].

МАТЕЇ БАСАРАБУ, venindъ-мї ін симцирї.

Дар ънде м'афлъ оаре! ачеіа че-ам възът
N'a фостъ ън вис ал попцїї че-акъм а деспърът!...
Ирін че минъне, черърї! скъпаї динтр'а лор гиаре?
Дар ънде ъптъ? фъгиръ!... се дъсеръ!... о фіаре!...

[Фъкîндъ кърї-ва пасї ынаінте].

Ачестіа! нъ, доаръ, о нъ, еї ъптъ д'аї меї.

[Шипъіндъ пе Елена, ми зітъндъ-се ла Ромієл].

Дар dînnъl de че плънге плекат пе фрънтеа еї!...
Тотъ пълъчірї въдъ окіі-мї or în котро îї нортъ.
Еъ о лъсаї în viацъ ші îl кредеам де мортъ!...
Нъ è vr'o амъгіре! о фрікъ мъ пътрънде.—
Пъгъне, че мї въдъ окіі, де че-а мърит, респънде!

РОМІЕЛ, къ солемнітате.

Нъ блестема, аскълтъ, ші афлъ астъ містер:
Фемеіа та къратъ ка соарele din чер,
Нъ мї а тръдат vr'o датъ кредінцаї конјъгалъ;
Dar n'aї съіът німіка din соартеа еї фаталъ!
О 'мпрејърare тристъ, пе каре n'o 'нцелегї,
Аскънзе адевърът din окіі лъмії 'нтрегї;
Астъ адевъръ, аскълтъ'l, а 'l спъне нъ мї è фрікъ.

*

Digitized by Google

Aveam o surioarъ, o sorъ multъ mai mikъ;
Aveastъ sor' fu datъ, kiar de kъndъ se nъskъ,
În mъna altei mume de kare se kreskъ,
Kъvî nîn' a nu se nasve, o vekiъ vrъjitoare
Se zive kъ 'ntrebase a fetei srsitoare,
Illi i susse kum kъ soŋul konilei într'o zi
Va fave al ei nъrinte din lume a neri.
Suntъ zeve anî mai bine, un june o vъzuse,
Konila-era frumoasъ, mi dînsul o nlъkuse.
Kъndъ vine-va 'ntr'o noante vъzîndъ n'avel strein,
Intrundъ la sor' sa 'n kasъ beatъ de amor mi vin,
Întinъri ne frunteai rumînea vea mai mare.
Streinul i jurase o krudъ resbunare,
Illi mai tъrziъ kъndъ soartea ne tron 'l a înălŋat,
Ilusese preŋъ ne kapъi. D'atunvî fu kъutat
Merъ în toatъ ŋara; el s'askundea de lume
Skimbъndъ mi nortъ, mi vorbъ, familiъ mi nume.
Astъ june vъ vorbesve, mi voi îl askultaŋi
Neferivita sorъ, nrivesve-o, suntemъ fraŋi!

FLORIZINA, la o parte, frъngindu-mi mînele.

Illi eu, vai! tikъloasa! eu sъ o fakъ sъ moarъ!
[Ese repede].

MATEI BASARABU.

Orbire neertatъ! kuinŋъ foarte-amarъ!
Ve m'a kostat un înger, m'akum mъ va kosta
Un ovean de lakremi!

ROMIEL

Aidem, Mъria Ta,
Sъ favemъ vea din urmъ mi sъntъ datoriъ

Digitized by Google

Aʋestъĭ înger!

FLORIZINA, venindŭ kъ ʋeva askъnsŭ în mъnъ.

Doamne! a ta voinꙗъ fiъ!
Vezĭ, Romiel, nъ ꙗĭ nare kъ ꙗĭ faʋe semnŭ sъ viĭ?

ROMIEL

Nъ voiŭ o altъ lъme în kare sъ nъ fiĭ
Ilĭi tъ!

FLORIZINA, anъkъndŭ pe Romiel de mъnъ.

Aua? eĭ eatъ, te-askъltŭ, ui, snre dovadъ,
O însoꙗeskŭ pe dînsa, neferiʋita-mĭ uradъ.
(Bea dintr'o stiklъꙗъ ui kade lingъ Romiel),

MATEĬ BASARABU, SI ROMIEL.

Ʋer!!

FLORIZINA, redikъndъ-se pe jъmъtate ui lъndŭ mъna lъĭ Romiel.

Doamne, ui tъ frate, nъ vъ înfiorꙗĭ,
Illъngeꙗi-mъ maĭ bine ui nъ mъ blestemꙗĭ!
Eŭ snnt de nlъnsŭ, mĭ ajъnge aʋeastъ remъskare!...
Dъ-mĭ mъna, Romiele. [Sъrstъ mъna lъĭ Romiel).
Mъria Ta, ertare!...
[Kade moartъ].

ROMIEL, lъndŭ în brage amîndoъ kadavrele, kъtre Mateĭ Basarabŭ.

Ilĭi ea?...

MATEĬ BASARABŬ.

Ʋe maĭ remъne!...

Digitized by Google

ROMIEL.

Ѳn skaѕnѣ sъ domnesчї;
Mergї dar sъ цї vezї de dînsѳl!

MATEÏ BASARABU.

IIIi tѳ mъ пъгъsesчї!

ROMIEL.

A însoцi aчeste femeї mї am dat kѳvîntѳl;
Noї îцї lъsarъm tronѳl, ne lasъ dar mormîntѳl!

FINE.

Digitized by Google

COSTUMELE

I

MATEÏ BASA

ſnkeiat nînъ sвs k

ши mъnevele asem

la genвkĭ, kв dife

sвb brъš. Botine

nвщin adвs, ши kв

nъ kв florĭ verzĭ

Kъndš è în narad

fel dвne kвm se

че è de el fвndatъ

samвr adвsъ la o

re de diamante.

DOAMNA ELE

la neнtš, kвsвtъ

romiĭ kвsвщĭ kв

katifea galbenъ k

ши la nrofile, strî

ne, i akonerъ вme

tifea kв o nanъ

floare de diamant

gîtš maĭ mвlte ш

DICU SPĂTA

Digitized by Google

aзrъ ші kз naftale. Nъdragї strimgї. Botine kззste. Beretъ de samзr kз fзndзlъ albъ kззst, ші k'o nanъ romiъ.

RADU ARMASU. Ченkenъ чivitъ kз naftale ші ченrase de argintъ. Beretъ de хъrшiъ kз fзndзl romз, kз nanъ albъ.

ROMIEL. Ченkenъ negrз simnlз de katifea. Beretъ de хъrшiъ. Нanъ neagrъ. Botine romiї simnle.

OMUL DIN RESPÎNTE. Sztanъ neagrъ. Kanзl legat kз o batistъ albъ ші o пъlъriъ rotзndъ neagrъ пе d'aззnra kз marginile întoarse în jos. Baston de fer kз o krзче în vîrfъ.

FLORIZINA. Rokiъ albъ de mztase kззstъ la noale kз mъrgele albastre. Brъъ de mъrgele romiї kз kъпztїiele lъsate пе noale. Fresъ la gîtъ. Doзъ rose albe în пъrъ, че seamъnъ a gine зn gazъ albъ пе kanзї ші ale kъrзia kolgзrї kззste i kadъ пе snate. Kondзrї romiї kззsgї. Пentзl dela kъmaше kззst kз flztзraшї de aзr.

BRAGANDI. Beretъ de kegea. O xainъ de lъnъ neagrъ nînъ din jos de genзkї, kз mъnevele arзnkate la snate. Нantaloнї nînъ în genзkї largї, iar d'avi la vale strimgї. Brъъ gezst de lъnзrї ші întorsъ de maї mзlte orї пе mizlokъ. Botine galbene kз reverзrї.

NB. Нarte dintr'aveste kostзme variazъ în nrivinga simnlitъgiї ші a lззzlзї, dзne trebзingъ. Modifikъrї зmioare sзntъ ertate.

NB. Jзkarea asteї drame è interzisъ înainte de o nrealabilъ îngelegere kз azторзl.

Digitized by Google

Digitized by Google

PREZZO L. ESTE 4. SFANZII

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

18
30

Digitized by Google